ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΙΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ
Ταχ. δ/νση: Συγγρού 150, 17671, Καλλιθέα
Πληροφορίες: 2109287194
E-mail: syg076@minagric.gr
syg002@minagric.gr

Αθήνα, 19 -10- 2022
Αριθ. Πρωτ.: 1092/257763

ΘΕΜΑ: Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 669/160611/2021 Απόφασης Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων *«Έγκριση Πολυετούς Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών- Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών, για την περίοδο 2021-2030 (*ΑΔΑ:ΩΜΗΠ4653ΠΓ-Ζ0Β)*»*

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Έχοντας υπόψη:
1. Τις διατάξεις:
α) των άρθρων 2 και 26, παράγραφος 2 του ν. 4282/2014 «Ανάπτυξη Υδατοκαλλιεργειών και άλλες διατάξεις» (Α΄182), όπως ισχύει.
β) του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α΄ 133), όπως ισχύει.
γ) του π.δ. 97/2017 (Α' 138) «Οργανισμός Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», όπως ισχύει.
2. Τον Καν(ΕΕ) 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική.
3. Το π.δ. 68/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρώτριας Υπουργού και Υφυπουργών» (Α'155).
4. Την αριθμ. 6310/9-9-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Συμεών Κεδίκογλου» (Β' 4190).
5. Την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM (2021)236 final/12.5.2021 σχετικά με τις νέες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
6. Το από 6-12-2021 έγγραφο της Ε. Επιτροπής *«Σχόλια στο Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών της Ελλάδας»* που διαβιβάστηκε ηλεκτρονικά.
7. Την ανάγκη τροποποίησης της υπ' αριθμ. 669/160611/2021 Απόφασης Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ως προς το Παράρτημα αυτής, λόγω επικαιροποίησης του ΠΕΣΣΑΥ 2021-2030.
8. Την αριθμ. 2/2022 γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών που συνεδρίασε στις 29.08.2022.
9. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Τροποποιούμε την υπ' αριθμ. 669/160611/2021 Απόφαση με θέμα *«Έγκριση Πολυετούς Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών-Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών, για την περίοδο 2021-2030»* ως προς το Παράρτημα αυτής, το οποίο αντικαθίσταται από το συνημμένο στην παρούσα Παράρτημα, που αποτελεί το επικαιροποιημένο Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών (ΠΕΣΣΑΥ) για την περίοδο 2021-2030.

Κατά τα λοιπά ισχύει η υπ' αριθμ. 669/160611/2021 Απόφαση.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΙΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2030

Αθήνα 2022

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΟΡΙΣΜΟΙ & ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ..... **3**

Ορισμοί **3**

Συντομογραφίες **5**

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ – ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 7

1.1. Ο ρόλος των υδατοκαλλιεργειών σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο 9

1.2. Παρουσίαση του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα – Προοπτικές14

1.3. Θεσμικό και διοικητικό πλαίσιο για τις υδατοκαλλιέργειες 25

2. Εφαρμογή του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014-2020- Πορεία/εξέλιξη του Σχεδίου ανά προτεραιότητα. 30

2.1 Γενικά - Εθνικός Στρατηγικός Στόχος – Όραμα (Ποσοτικός Στόχος) 30

2.2 Πορεία εφαρμογής του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ 2014-2020 ανά προτεραιότητα. 33

2.2.1 Προτεραιότητα 1: Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών αδειοδότησης 33

2.2.2 Προτεραιότητα 2: Εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας μέσω συντονισμένου χωροταξικού σχεδιασμού. 41

2.2.3 Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας 51

2.2.4 Προτεραιότητα 4: Προώθηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού..... 62

Πανδημία COVID-19 και υδατοκαλλιέργειες..... 66

Συμπεράσματα για την περίοδο 2014-2020 69

3. Στρατηγικός Σχεδιασμός 2021-2030 71

3.1 Εθνικός Στρατηγικός Στόχος 71

3.2 Ανάλυση ΠΑΕΚ (SWOT Analysis) 78

3.3 Στόχοι, τομείς, και δράσεις 79

ΣΤΟΧΟΣ 1: Οικοδόμηση ανθεκτικότητας και αναταγωνιστικότητας..... 79

Τομέας 1.1: Χώρος και ύδατα 79

Δράση 1.1.1 Χωροταξικός Σχεδιασμός 79

Τομέας 1.2: Κανονιστικό και διοικητικό πλαίσιο..... 82

Δράση 1.2.1 Διοικητικές Διαδικασίες αδειοδότησης υδατοκαλλιεργειών 82

Τομέας 1.3: Υγεία των ζώων και δημόσια υγεία 85

Δράση 1.3.1 Υγεία και ευζωία εκτρεφόμενων οργανισμών..... 85

Δράση 1.3.2 Διατροφή ψαριών (ιχθυοτροφές και σίτιση)..... 88

Τομέας 1.4: Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μετριασμός της 91

Δράση 1.4.1 Κλιματική αλλαγή..... 91
Τομέας 1.5: Οργάνωση των παραγωγών και της αγοράς 93
Δράση 1.5.1 Οργανώσεις Παραγωγών 93
Τομέας 1.6: Έλεγχος..... 94
Τομέας 1.7: Διαφοροποίηση και προσθήκη αξίας 95
ΣΤΟΧΟΣ 2: Συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση 98
Τομέας 2.1: Περιβαλλοντικές επιδόσεις..... 98
Δράση 2.1.1 Περιβαλλοντική διάσταση 98
Τομέας 2.2: Καλή διαβίωση των ζώων..... 102
Δράση 2.2.1 Ευζωία 102
ΣΤΟΧΟΣ 3: Διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και της ενημέρωσης του καταναλωτή 104
Τομέας 3.1: Επικοινωνιακή προβολή της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ 104
Δράση 3.1.1 Επικοινωνία με την κοινωνία και τους καταναλωτές..... 104
Δράση 3.1.2 Εταιρική κοινωνική ευθύνη 105
Τομέας 3.2: Ενσωμάτωση στις τοπικές κοινότητες..... 107
Δράση 3.2.1 Ενσωμάτωση των υδατοκαλλιεργειών στις τοπικές κοινότητες .. 107
Τομέας 3.3: Δεδομένα και παρακολούθηση 109
Δράση 3.3.1 Συλλογή δεδομένων και Παρακολούθηση..... 109
ΣΤΟΧΟΣ 4: Ενίσχυση γνώσεων και καινοτομίας..... 112
Δράση 4.1 Έρευνα και καινοτομία..... 112
Δράση 4.2 Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της δικτύωσης..... 113
Δράση 4.3 Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών – Επιχειρησιακός σχεδιασμός115
3.4 Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων 116

4. Στόχοι ανά τομέα 117

4.1 Οστρακοκαλλιέργεια..... 117
4.2 Καλλιέργειες / εκτροφές εσωτερικών υδάτων 118
4.3 Θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια..... 119
4.4 Υδατοκαλλιέργεια σε λιμνοθάλασσες..... 126
4.5 Λοιπές καλλιέργειες / εκτροφές..... 128

5. Συμπεράσματα 129

I. ΟΡΙΣΜΟΙ & ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ορισμοί

Στο πλαίσιο της παρούσας Έκθεσης οι όροι που χρησιμοποιούνται έχουν την ακόλουθη έννοια.

Υδατοκαλλιέργεια: η καλλιέργεια ή εκτροφή υδρόβιων οργανισμών με τη χρήση τεχνικών, με σκοπό την αύξηση, πέραν των φυσικών ικανοτήτων του περιβάλλοντος, της παραγωγής των εν λόγω οργανισμών. Οι οργανισμοί αυτοί παραμένουν, καθ' όλη τη διάρκεια εκτροφής ή καλλιέργειάς τους και μέχρι τη συγκομιδή τους, στην ιδιοκτησία φυσικού ή νομικού προσώπου.

Εντατική υδατοκαλλιέργεια: οι εκμεταλλεύσεις εκτροφής ή καλλιέργειας υδρόβιων οργανισμών, όπου ο άνθρωπος επεμβαίνει σε όλα τα στάδια ανάπτυξης, χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές, ανάλογα με το είδος εκτροφής. Η εντατική εκτροφή εξασφαλίζει υψηλές αποδόσεις παραγωγής.

Εκτατική υδατοκαλλιέργεια: οι εκμεταλλεύσεις εκτροφής ή καλλιέργειας υδρόβιων οργανισμών, οι οποίες χαρακτηρίζονται από μικρό βαθμό παρέμβασης εκ μέρους του εκτροφέα/καλλιεργητή, όσον αφορά το περιβάλλον εκτροφής και τη διατροφή, σε όλα τα στάδια ανάπτυξης τους και παράλληλα από χαμηλή παραγωγική ικανότητα καθώς και σημαντική εξάρτηση από τις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες και την ποιότητα των υδάτων.

Προσαρτήματα δημόσιων ιχθυοτροφείων-λιμνοθαλασσών: Το σύνολο των εγκαταστάσεων και κτιριακών υποδομών των Δημόσιων Ιχθυοτροφείων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών της συσκευασίας νωπών ψαριών, που ανήκουν στο ελληνικό Δημόσιο και είναι απαραίτητες για την ιχθυοτροφική τους εκμετάλλευση.

Πλωτές μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας: εγκαταστάσεις (στην επιφάνεια ή/και στη στήλη του νερού) σε θαλάσσιες ή λιμναίες εκτάσεις αποτελούμενες, από ένα σύνολο ιχθυοκλωβών (σε μία ή περισσότερες συστοιχίες) και πλωτές εξέδρες εργασίας, κατάλληλα αγκυροβολημένες.

Χερσαίες μονάδες εκτροφής: εγκαταστάσεις σε χερσαίες εκτάσεις αποτελούμενες, από στεγανές δεξαμενές εντός των οποίων πραγματοποιείται η εκτροφή ειδών που ζουν και αναπτύσσονται σε αλμυρά, υφάλμυρα και γλυκά νερά.

Ιχθυογεννητικός Σταθμός: εγκαταστάσεις αναπαραγωγής, εκκόλαψης και εκτροφής στα πρώτα στάδια της ζωής των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένων, ή μη εγκαταστάσεων προπάχυνσης.**Εγκαταστάσεις μη μεταποιημένων αλιευτικών προϊόντων:** οι απαραίτητες για την απρόσκοπτη λειτουργία των μονάδων εκτροφής εγκαταστάσεις, στις

οποίες πραγματοποιείται η συσκευασία νωπών ψαριών, καθώς και κάθε μορφής επεξεργασία αυτών (απεντέρωση, φιλετοποίηση, εκσπλαχνισμός κ.λπ.) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ενωσιακής και Εθνικής νομοθεσίας.

Θαλάσσιοι Μεσογειακοί Ιχθύες: Θαλασσινά Μεσογειακά είδη ψαριών όπως: Τσιπούρα (*Sparus aurata*), Λαβράκι (*Dicentrarchus labrax*), Φαγκρί (*Pagrus pagrus*), Μυτάκι (*Diplodus puntazzo*), Λυθρίνι (*Pagellus erythrinus*), Σαργός (*Diplodus sargus*), Συναγρίδα (*Dentex dentex*), Μουρμούρα (*Lithognathus mormyrus*), Μελανούρι (*Oblada melanura*), Μαγιάτικο (*Seriola dumerilli*), Ροφός (*Epinephelus marginatus*), Κρανιός (Argyrosomous regius), Μυλοκόπι (*Umbrina cirrosa*), Συκιός (*Sciaena umbra*), Γλώσσα *(Solea solea*) και Καλκάνι (*Psetta maxima*). Υπο τον όρο αυτό συμπεριλαμβάνεται και το μη ενδημικό είδος φαγκρί βραχύπτερο (*Pagrus major)* που εκτρέφεται επί μακρόν στη Μεσόγειο και περιλαμβάνεται στα είδη του Παράρτηματος IV του Καν(ΕΚ)αριθ708/2007, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, για τα οποία δεν εφαρμόζονται ορισμένοι περιορισμοί του Κανονισμού.

Οστρακοκαλλιέργεια: Κατηγορία υδατοκαλλιέργειας κατά την οποία εκτρέφονται οστρακοειδή: Μύδια *(mytilus galloprovincialis*), στρείδια (*Ostrea edulis)*, κ.λπ.

«Κέντρο αποστολής»: κάθε χερσαία ή πλωτή εγκατάσταση που χρησιμοποιείται για την παραλαβή, το φινίρισμα, το πλύσιμο, τον καθαρισμό, την ταξινόμηση κατά μέγεθος, την πρώτη συσκευασία και τη δεύτερη συσκευασία των κατάλληλων για ανθρώπινη κατανάλωση ζώντων δίθυρων μαλακίων.

«Κέντρο καθαρισμού»: εγκατάσταση που διαθέτει δεξαμενές τροφοδοτούμενες με καθαρό θαλάσσιο νερό, στις οποίες τοποθετούνται τα ζώντα δίθυρα μαλάκια για όσο χρόνο απαιτείται για τον περιορισμό της μόλυνσης, ώστε να είναι κατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση.

«Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Α.Υ.): θαλάσσιες περιοχές που πληρούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών, εντος των οποίων χωροθετούνται μονάδες σε α) οργανωμένους υποδοχείς, με τη μορφή Π.Ο.Α.Υ., β) Περιοχές Άτυπης Συγκέντρωσης Μονάδων (Π.Α.Σ.Μ.) και γ) μεμονωμένα.

«Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.)»: θαλάσσιες εκτάσεις εντός Π.Α.Υ., οργανωμένες κατά την έννοια του άρθρου 10 του Ν.2742/1999, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, εντός των οποίων η συνολική έκταση μίσθωσης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας της Π.Ο.Α.Υ., ανεξαρτήτως εκτρεφόμενου είδους είναι μεγαλύτερη των 100 στρεμμάτων.

Συντομογραφίες

Πίνακας Συντομογραφιών

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Α.Ε.Π.Ο.	Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων
Γ.Γ.Ε.Κ.	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας
Γ.Δ.Α.	Γενική Διεύθυνση Αλιείας , ΥΠΑΑΤ
ΓΔΥ	Γενική Διεύθυνση Υδάτων, ΥΠΕΝ
Δ.ΥΔΑΤ	Διεύθυνση Υδατοκαλλιεργειών ΥΠ.Α.Α.Τ.
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.Ο.Π.Υ.	Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας
Ε.Π.Α.Υ.	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών
Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες
Ε.Σ.ΥΔ.	Εθνικό Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών
Ε.Τ.Θ.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
Ε.Τ.Θ.Α.Υ.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007-2013
Ε.Π.ΑΛ.Θ. 2014-2020	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020
Ε.Υ.Δ. Ε.Π.Αλ.Θ.	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας
Η.Π.Μ.	Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο
Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021-2027	Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας & Θάλασσας 2021-2027
Θ.Μ.Ι.	Θαλάσσιοι Μεσογειακοί Ιχθύες
Κ.Αλ.Π.	Κοινή Αλιευτική Πολιτική
ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α.	Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων
ΚΕ.ΣΥ.ΧΩ.Θ.Α.	Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων
Κ.Ο.Α.	Κοινή Οργάνωση Αγορών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Μ.Μ.Ε.	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Μ.Π.Ε.	Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
Ο.Π.	Οργάνωση Παραγωγών
Ο.Σ.Π.Α.	Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης Αλιείας
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΑΝ.Ε.Μ.Μ.Ι.	Πανελλήνια Ένωση Μικρομεσαίων Ιχθυοκαλλιεργητών
Π.Α.Σ.Μ.	Περιοχές Άτυπης Συγκέντρωσης Μονάδων
Π.Α.Υ.	Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ε.	Περιφερειακές Ενότητες
Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ.	Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών
Π.Ο.Α.Υ.	Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών
Π.Π.Δ.	Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις
ΠΧΠ	Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια
Σ.Ε.Θ.	Σύνδεσμος Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργειών
Σ.Π.Ε.	Σχέδιο Παραγωγής και Εμπορίας
Σ.τ.Ε.	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΑΠΤΟΚ	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
ΥΠ.Α.Α.Τ.	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Υ.Π.ΕΝ.	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
F.A.O.	Food and Agriculture Organization of the United Nations (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών)
F.E.A.P.	Federation of European Aquaculture Producers (Ομοσπονδία Ευρωπαίων Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας)

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ – ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της Στρατηγικής για τη Γαλάζια Ανάπτυξη. Η βιώσιμη γαλάζια Ανάπτυξη θα πρέπει σήμερα να επιτύχει τον στόχο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, της νέας στρατηγικής ανάπτυξης της ΕΕ., που είναι η τόνωση της οικονομίας και η δημιουργία θέσεων εργασίας, με παράλληλη επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

Τόσο η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία όσο και η στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο πιάτο» υπογραμμίζουν τις δυνατότητες χρήσης των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ως πηγής πρωτεϊνης για τρόφιμα και ζωοτροφές, με χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα, τα οποία μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στη δημιουργία ενός βιώσιμου συστήματος τροφίμων. Επίσης, μεταξύ άλλων, χάρη στην υδατοκαλλιέργεια δημιουργούνται θέσεις εργασίας και ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης στις παράκτιες και αγροτικές κοινότητες.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, μια μακροπρόθεσμη στρατηγική προσέγγιση για μια βιώσιμη ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών στην Ένωση και κατ΄επέκταση και στη χώρα μας, είναι αναγκαία και πιο επίκαιρη από ποτέ, έτσι ώστε, μετά από μακρά περίοδο στασιμότητας και στον απόηχο της COVID-19, να ανοίξει ο δρόμος για την ανάκαμψη του τομέα, καθώς επίσης να εξασφαλίσει την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και ανθεκτικότητά του.

Οι πρόσφατα αναθεωρημένες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ, Ανακοίνωση COM(2021)236 final /12.5.2021, για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021-2030, αποσκοπούν στη διαμόρφωση του κοινού οράματος των κρατών μελών της ΕΕ και όλων ων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών για την περαιτέρω ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ με τρόπο ο οποίος να συμβάλλει στη-νέα στρατηγική ανάπτυξης της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Για να πραγματωθεί το όραμα αυτό, είναι απαραίτητη η αντιμετώπιση διαφόρων προκλήσεων και ευκαιριών που αφορούν τον τομέα, προκειμένου να επιτευχθούν οι ακόλουθοι αλληλένδετοι στόχοι:

(1) Οικοδόμηση ανθεκτικότητας και ανταγωνιστικότητας
(2) Συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση
(3) Διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και της ενημέρωσης του καταναλωτή
(4) Ενίσχυση των γνώσεων και της καινοτομίας

Η βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην παροχή δημόσιων αγαθών, τα οποία συμπεριλαμβάνουν: i) θρεπτικά και υγιεινά τρόφιμα με περιορισμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα, ii) οικονομική ανάπτυξη και ευκαιρίες απασχόλησης για τις παράκτιες και αγροτικές κοινότητες, iii) μείωση της ρύπανσης, iv) διατήρηση των

οικοσυστημάτων και της βιοποικιλλότητας και ν) συμβολή στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.
Προσδοκάται ότι η προαναφερθείσα Ανακοίνωση της ΕΕ θα ανοίξει το δρόμο ώστε η υδατοκαλλιέργεια της ΕΕ να αναδειχθεί σε σημείο αναφοράς, ως ένας τομέας που χαρακτηρίζεται από ανθεκτικότητα και ανταγωνιστικότητα και που αποτελεί παγκόσμιο πρότυπο βιωσιμότητας και ποιότητας.

Ήδη στην τελευταία αναθεώρηση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (Κ.Αλ.Π.), η υδατοκαλλιέργεια κατέχει εξέχουσα θέση και η συντονισμένη προώθηση της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, με παράλληλη διασφάλιση της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας του τομέα, αποτελεί βασική προτεραιότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (Ε.Ε.) 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, τα Κράτη - Μέλη οφείλουν να παρουσιάσουν ένα «Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών» που θα εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα εμπεριέχει τους στόχους, τα μέτρα και το αναγκαίο χρονοδιάγραμμα για την επίτευξή του.

Στο άρθρο 3 του Καν(ΕΕ) 2021/1139 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών (ΕΤΘΑΥ), αναφέρονται μεταξύ άλλων οι προτεραιότητες:

- Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης πριοϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, και, κατά συνέπεια, συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια στην Ένωση
- Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Επιπλέον, στο άρθρο 27, αναφέρεται ότι: για την επίτευξη των ειδικών στόχων του άρθρου 26, παράγ 1, και όσον αφορά την προαγωγή δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, η στήριξη του ΕΤΘΑΥ είναι σύμφωνη με τα πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας (Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ.) που αναφέρονται στο άρθρο 34 παράγραφος 2 του Καν(ΕΕ)αριθ.1380/2013 της Κ.Αλ.Π.. Κατά συνέπεια, κάθε παρέμβαση στήριξης των υδατοκαλλιεργειών θα πρέπει να είναι σε εναρμόνιση με το Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. του Κράτους - Μέλους. Αυτή η συσχέτιση και συνάφεια πρέπει να αναδεικνύεται από το περιεχόμενο, του Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ.
Η Ελλάδα εκπόνησε το 2014 το Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014 – 2020, το οποίο εγκρίθηκε από την Ε.Ε. τον Οκτώβριο του 2015, ενώ το 2017 προχώρησε σε ενδιάμεση αξιολόγησή του.Σήμερα,

λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις της Επιτροπής για την αναγκαιότητα αναθεώρησης των Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., ενόψει της νέας προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027, την Ανακοίνωση COM(2021)236 final /12.5.2021 για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ, για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021-2030, που προέκυψαν μετά από συνεργασία με τα Κράτη Μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς, στο πλαίσιο της ανοιχτής μεθόδου επικοινωνίας, αλλά και την πρόοδο που σημειώθηκε στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014 – 2020, διαμορφώθηκε το παρόν σχέδιο επικαιροποίησης / αναθεώρησης αυτού.

Το παρόν Πολυετές Σχέδιο, βασίζεται στις νέες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες της χώρας και την κατάσταση του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας στη χώρα μας.

1.1. Ο ρόλος των υδατοκαλλιεργειών σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας (F.A.O.) η παγκόσμια κατανάλωση αλιευτικών προϊόντων αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,1% από το 1961 έως το 2017, ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από αυτό της ετήσιας αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού (1,6%) για την ίδια περίοδο και υψηλότερο από αυτό όλων των άλλων τροφών ζωικής πρωτεΐνης (κρέας, γαλακτοκομικά προϊόντα, γάλα κ.λπ.), τα οποία αυξήθηκαν κατά 2,1% ετησίως.

Η μέση κατα κεφαλή ετήσια κατανάλωση αλιευτικών προϊόντων παγκοσμίως ανέρχεται σε 20,3 κιλά και η αντίστοιχη για την Ευρώπη είναι 21,6 κιλα (στοιχεία για έτος 2017).

Οι κύριοι παράγοντες πίσω από αυτήν την αύξηση είναι ένας συνδυασμός της υψηλής ζήτησης που προκύπτει από την αύξηση του πληθυσμού, την αύξηση των εισοδημάτων και την αστικοποίηση σε ορισμένες περιοχές, που συνδέεται με επέκταση της παραγωγής ψαριών, τις βελτιώσεις στις μεθόδους που χρησιμοποιούνται και στους διαύλους διανομής που επεκτείνουν την εμπορευματοποίηση των ψαριών.

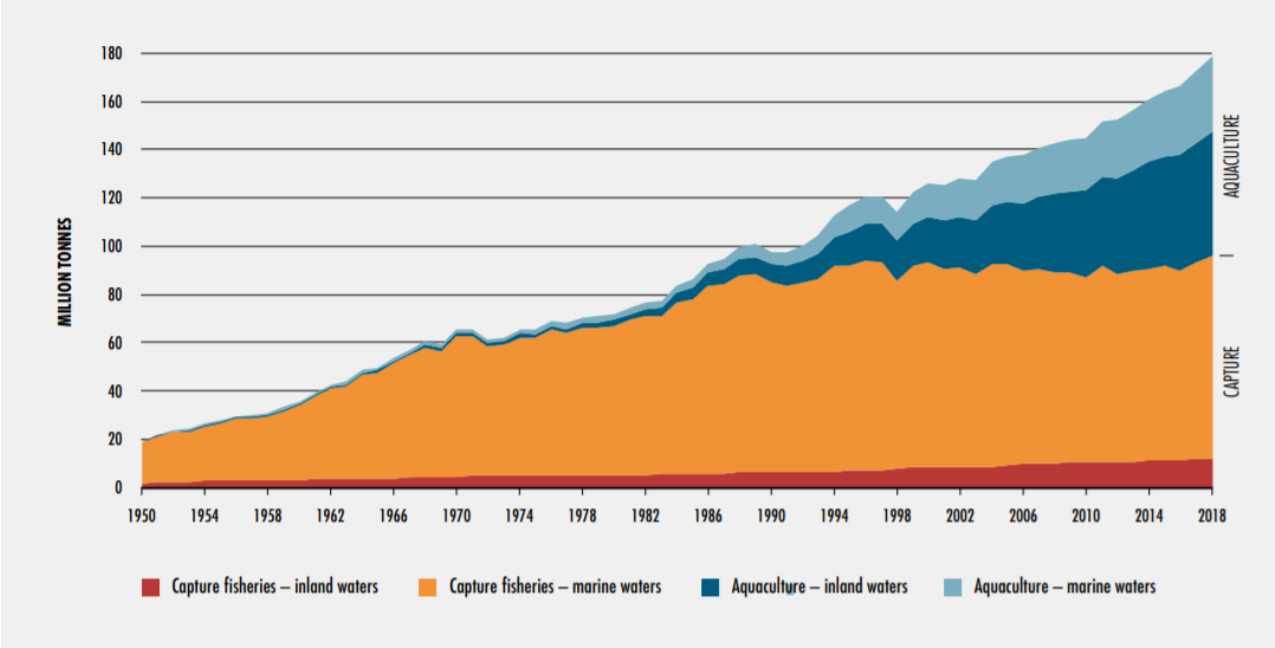

Παγκόσμια παραγωγή αλιευμάτων από συλλεκτική αλιεία και από υδατοκαλλιέργεια
Πηγή: The state of world fisheries and aquaculture-sustainability in action, F.A.O., 2020.

Όπως φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα, η παγκόσμια παραγωγή αλιευμάτων από συλλεκτική αλιεία απο το 1986 έως το 2016 κυμάνθηκε, σχετικά στάσιμη, μεταξύ 86.9 και 91.4. εκ. τόνων ενώ τα έτη 2017 και 2018 παρουσίασε μικρή αύξηση και ανήλθε σε 93,1 και 96,4 εκ τόνους αντίστοιχα.

Η υδατοκαλλιέργεια στον αντίποδα, παρουσιάζει μια διαχρονική αύξηση, με μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 5,3% το διάστημα 2001-2018, με την παραγωγή του 2018 να φτάνει τους 82,1 εκ. τόνους.

Η πρόβλεψη του F.A.O. για την συνολική παγκόσμια παραγωγή προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας το 2030 είναι 204 εκ. τόνοι, εκ των οποίων οι 108 εκ. τον. θα προέρχονται απο την υδατοκαλλιέργεια.

Η παραγωγή της Ε.Ε. αντιπροσωπεύει το 3,2% περίπου της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Η παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας των Κρατών Μελών για το έτος 2018 κυμαίνεται στο 1,66% της παγκόσμιας παραγωγής, το οποίο ισοδυναμεί με περίπου 1.3 εκατ. τόνους.

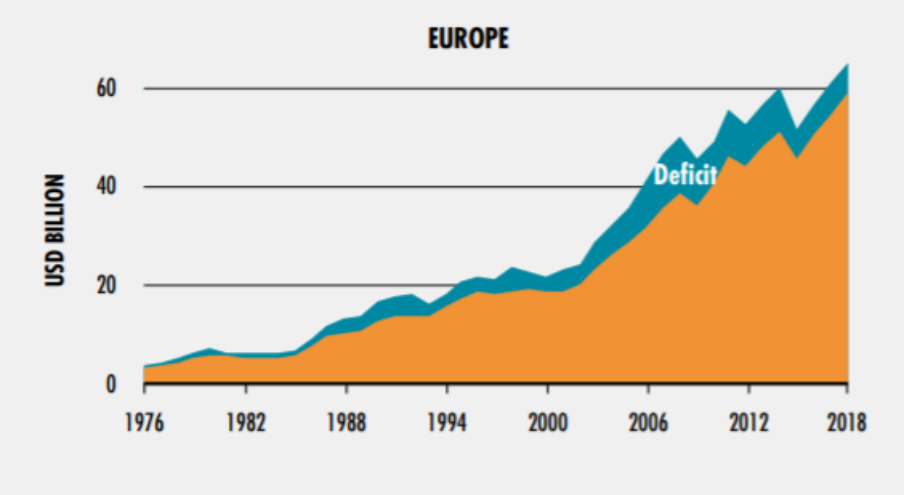

Αξίες εξαγωγών και εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων από και προς την Ευρώπη
Πηγή: F.A.O., 2020.

Παρά το επίπεδο παραγωγής της, η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας καλύπτοντας το 34% των παγκοσμίων εισαγωγών βάσει αξίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καθαρός εισαγωγέας προϊόντων αλιείας, με αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο, το οποίο ανερχόταν το 2010 σε 3,59 εκατ. τόνους, με αξία 13,78 δισ. ευρώ. Στην Ευρώπη υπάρχει διαχρονικά έλλειμα μεταξύ παραγωγής και ζήτησης, το οποίο και έχει τεθεί ως στόχος να καλυφθεί.

Καθίσταται πλέον σαφές ότι για την κάλυψη των συνεχώς αυξανόμενων απαιτήσεων σε αλιευτικά προϊόντα, μοναδική λύση αποτελεί η περαιτέρω ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών ώστε να εξασφαλιστεί αύξηση της παραγωγής. Σε επίπεδο Ε.Ε. και σύμφωνα με τους κανόνες της αναθεωρημένης Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (Κ.Αλ.Π.), όπως θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (Ε.Ε.) αριθ. 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η υδατοκαλλιέργεια θα πρέπει να συμβάλλει στη αύξηση του δυναμικού παραγωγής τροφίμων, ώστε να εξασφαλιστούν μακροπρόθεσμα η επισιτιστική ασφάλεια και ο εφοδιασμός με τρόφιμα, καθώς επίσης και η ανάπτυξη και η απασχόληση για τους πολίτες της Ένωσης και να διευκολυνθεί η αντιμετώπιση της αυξανόμενης παγκόσμιας ζήτησης για θαλάσσια προϊόντα διατροφής.

Με την ανωτέρω τελευταία αναθεώρηση της Κ.Αλ.Π. προωθείται η ανάπτυξη βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας μέσω της ανάπτυξης στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών που έχουν ως σκοπό την απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης, την εφαρμογή χωροταξικού σχεδιασμού με στόχο την ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου σε αρμονική συνύπαρξη με άλλες δραστηριότητες, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την υποστήριξη της ανάπτυξης και της καινοτομίας, την ενθάρρυνση της οικονομικής δραστηριότητας, τη διαφοροποίηση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις παράκτιες περιοχές. Παράλληλα, τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν πληροφορίες και βέλτιστες πρακτικές μέσω

ανοιχτής μεθόδου συντονισμού των εθνικών μέτρων που περιλαμβάνονται στα πολυετή εθνικά στρατηγικά σχέδια.

Μεσογειακή υδατοκαλλιέργεια

Η περιοχή της Μεσογείου είναι ο δεύτερος σημαντικότερος παραγωγός υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε.. Στην Μεσόγειο καλλιεργείται ποικιλία ειδών: μύδια της Μεσογείου, τσιπούρα, λαβράκι, ερυθρός τόνος, αχιβάδες *(R. philippinarum*). Ενώ τα μεσογειακά μύδια και η τσιπούρα αποτελούν περισσότερο από το ήμισυ της παραγωγής σε όγκο, τα δύο πιο σημαντικά είδη σε αξία είναι η τσιπούρα και το λαβράκι, ακολουθούμενα από τον τόνο. Η Ελλάδα και η Ιταλία κυριαρχούν στη Μεσογειακή υδατοκαλλιέργεια με περίπου το 70% του όγκου και της αξίας που παράγεται.

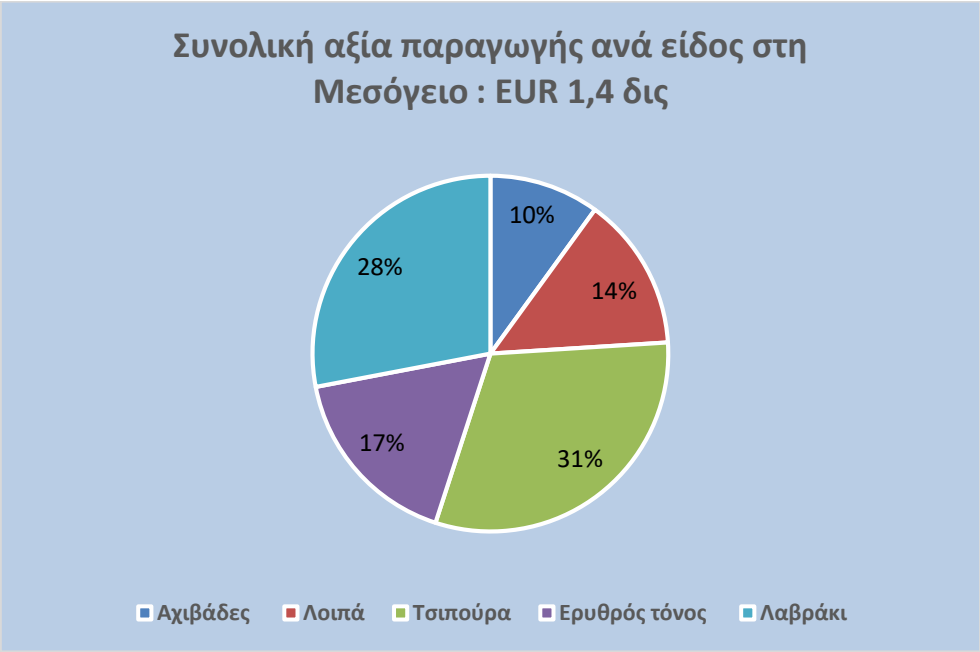

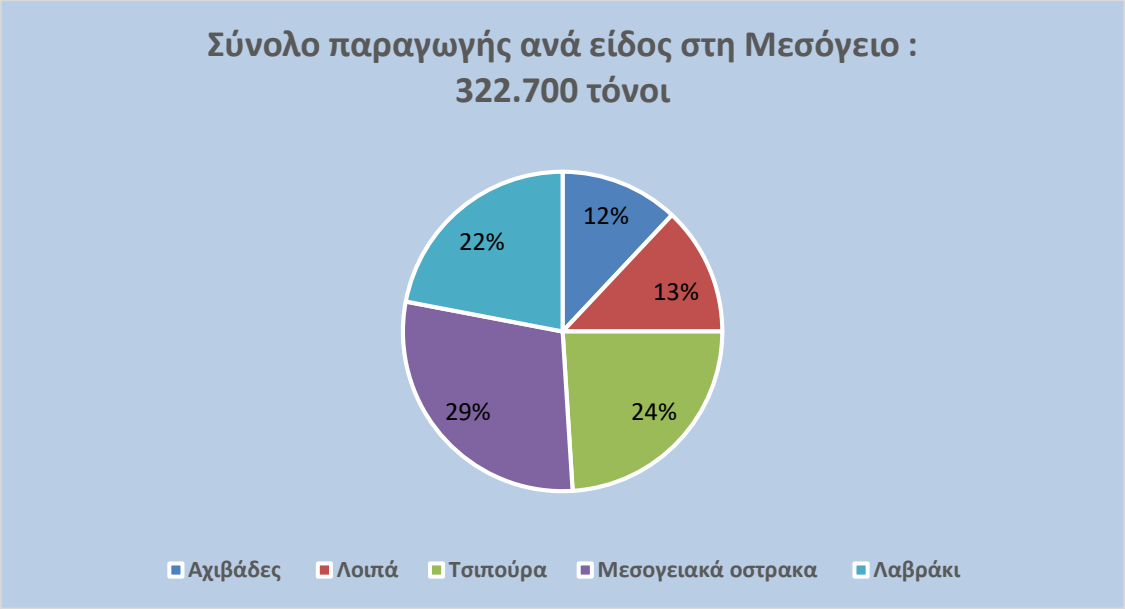
Σύνολο παραγωγής ανά είδος στη Μεσόγειο :
322.700 τόνοι
12%
13%
24%
29%
22%
Αχιβάδες
Λοιπά
Τσιπούρα
Μεσογειακά οστρακα
Λαβράκι

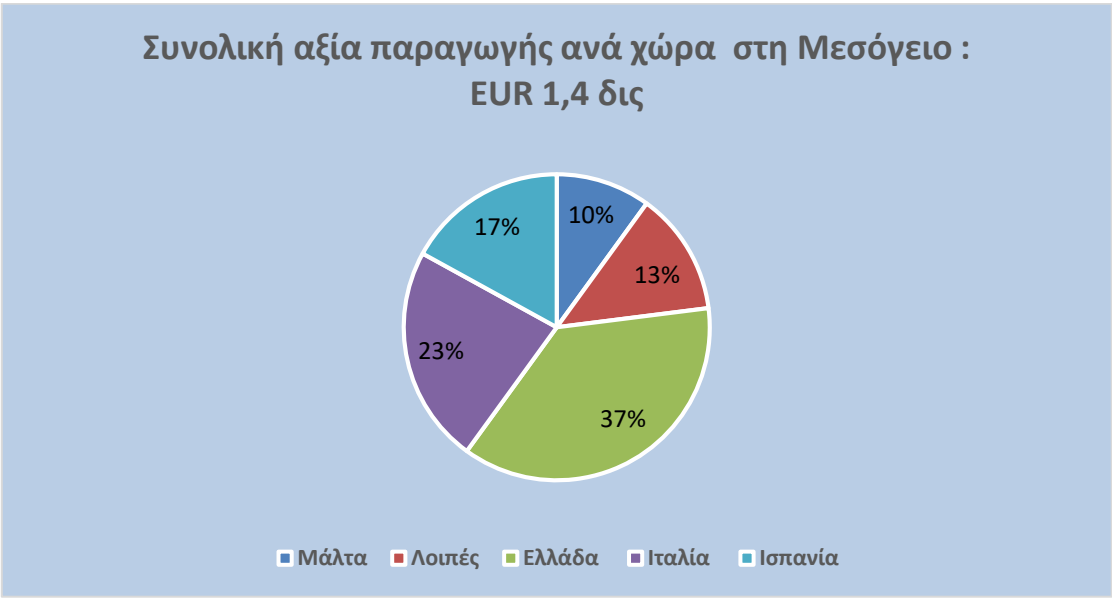
Συνολική αξία παραγωγής ανά χώρα στη Μεσόγειο :
EUR 1,4 δις
10%
13%
37%
23%
17%
Μάλτα
Λοιπές
Ελλάδα
Ιταλία
Ισπανία

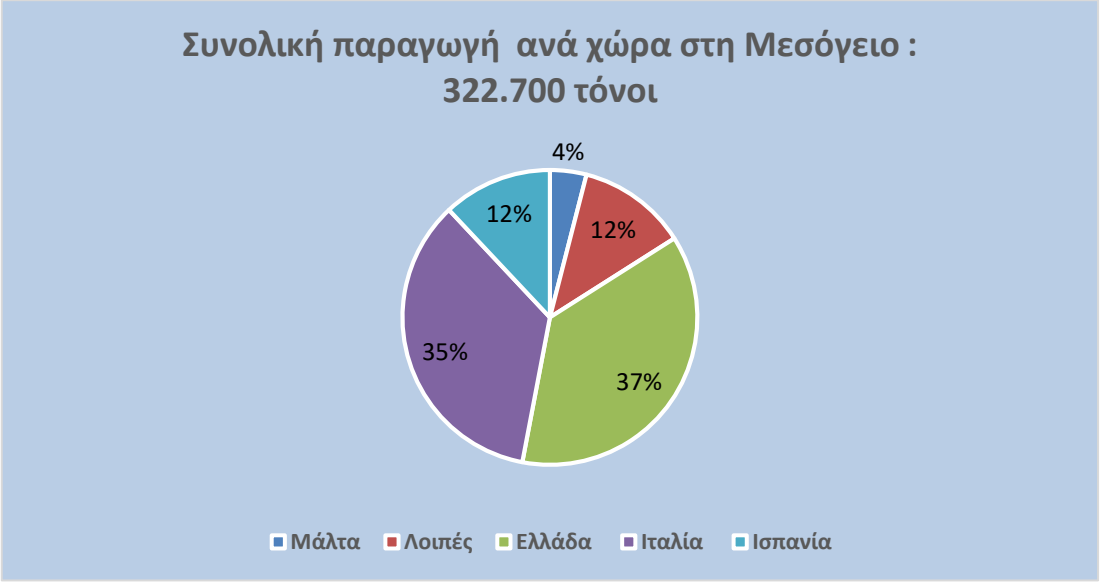

Το 2016, εκτιμήθηκε ότι απασχολούνταν 16.000 άτομα με πλήρη απασχόληση στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας στη Μεσόγειο θάλασσα, που αντιστοιχεί στο 36,5% της συνολικής απασχόλησης της υδατοκαλλιέργειας στην Ε.Ε.. Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της Μεσογειακής υδατοκαλλιέργειας ανήλθε σε 744 εκατομμύρια ευρώ.

1.2. Παρουσίαση του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα – Προοπτικές

Όπως είναι γνωστό, η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί ένα δυναμικό κλάδο του πρωτογενούς τομέα της χώρας και όσον αφορά τη θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια η Ελλάδα αποτελεί τη μεγαλύτερη παραγωγό χώρα των ειδών τσιπούρα και λαβράκι στην Ε.Ε. και ηγέτιδα δύναμη στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.

Η θετική αυτή πορεία ανάπτυξης της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας που αποτελεί τον κορμό της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας, οφείλεται κυρίως στο συγκριτικό πλεονέκτημα των Ελληνικών θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την ανάπτυξη εγχώριας τεχνογνωσίας, ενώ σημαντική υπήρξε και η συμβολή των οικονομικών ενισχύσεων, που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο εφαρμογής εθνικών και Κοινοτικών πολιτικών για τον κλάδο, τις τελευταίες δεκαετίες.

Η υδατοκαλλιέργεια στην Ελλάδα αφορά στην εκτροφή υδρόβιων οργανισμών σε θαλάσσια και γλυκέα ύδατα, αλλά και σε υφάλμυρα (κυμαινόμενης αλατότητας) ύδατα (λιμνοθάλασσες).

Η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια εκτός απο το μεγαλύτερο όγκο παραγωγής, παρουσιάζει και την καλύτερη οργάνωση σε όλα τα επίπεδα, σε σχέση με τους λοιπούς τομείς της υδατοκαλλιέργειας. Σημειώνεται ιδιαίτερα η καθετοποίηση της παραγωγής των κυριότερων

επιχειρήσεων θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας (τεχνητή αναπαραγωγή – εκκόλαψη – γόνος – εκτροφή – εμπορία).

Η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια, εμφανίζει σε σχέση με την οστρακοκαλλιέργεια, αλλά και τις εκτροφές σε γλυκά και υφάλμυρα νερά, την πλέον σύγχρονη οργανωτική δομή των επιχειρήσεων και είναι ο μοναδικός τομέας του κλάδου, ο οποίος συλλέγει σε μεγάλο βαθμό συστηματικά στοιχεία παραγωγής, αλλά και άλλα δεδομένα (οικονομικά, απασχόλησης, εισαγωγών-εξαγωγών).

Παράλληλα συμμετέχει ενεργά, παρέχοντας στοιχεία και απόψεις, για τη διαμόρφωση των εθνικών θέσεων για τη στήριξη του κλάδου σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και προτάσεις για τη βελτίωση του νομικού/θεσμικού πλαισίου της χώρας.

Είναι οργανωμένος μέσω δυο επαγγελματικών σωματείων (Σ.Ε.Θ. - ΠΑΝ.Ε.Μ.Μ.Ι.) ενώ από το 2018 λειτουργεί Ομάδα Παραγωγών, η ΕΛ.Ο.Π.Υ., από την οποία γίνεται προώθηση των προϊόντων ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και υλοποιούνται δράσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας στο πλαίσιο υλοποίησης Σχεδίων Παραγωγής και Εμπορίας (Σ.Π.Ε.).

Η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980.Το έτος 1985 λειτουργούσαν 12 μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας, με συνολική παραγωγή 100 τόνους ψαριών και 40 χρόνια μετά (έτος 2019) λειτουργούσαν 302 μονάδες θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, με συνολική παραγωγή 105.800 τόνους ψαριών.

Στο πέρασμα των ετών και κυρίως την τελευταία δεκαετία λόγω και της οικονομικής κρίσης που αντιμετώπισε η χώρα, αλλά και εγγενών προβλημάτων κύρια μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου, ήρθε αντιμέτωπη με σωρεία οικονομικών προβλημάτων (τιμές πώλησης των προϊόντων, συσσωρευμένες οικονομικές υποχρεώσεις σε Τραπεζικά ιδρύματα, αδυναμία πρόσβασης δανεισμού για κάλυψη κεφαλαίων κίνησης κ.λπ.), τα οποία οδήγησαν στην ανάγκη αναδιάρθρωσης μεγάλου μέρους του κλάδου. Την τελευταία τριετία εξελίχθηκε μια μακρά διαδικασία πώλησης μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου από τις συστημικές τράπεζες της χώρας και σήμερα δύο χρηματοοικονομικοί φορείς (funds) συγκεντρώνουν πλέον το 70% της εγχώριας παραγωγής ειδών θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας (περίπου 75.000 τόνοι).
Έτσι δημιουργήθηκαν και αναπτύσσονται επιχειρηματικά σχήματα με υψηλές ποσότητες παραγωγής, ευελπιστώντας ότι με τον τρόπο αυτό και με καθολική αναδιοργάνωση θα ενισχυθεί περαιτέρω η βιωσιμότητα και γενικότερα η ανάπτυξη του κλάδου σε Εθνικό επίπεδο, αλλά και θα επανέλθει σε πρωταγωνιστικό ρόλο, όσον αφορά την παραγωγή και το μερίδιο αγοράς, των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας σε Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Η υδατοκαλλιέργεια γλυκέων υδάτων στην Ελλάδα, με κύρια είδη την πέστροφα, το χέλι, τον κυπρίνο, το σολομό, κέφαλο και είδη σπειρουλίνας, δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη, κυρίως λόγω της χαμηλής διαθεσιμότητας γλυκών νερών στη χώρα, αποτελεί όμως ιδιαίτερα σημαντικό οικονομικό κλάδο για ορισμένες ορεινές περιοχές της Ηπειρωτικής χώρας.

Επίσης, εκμισθώνεται η αλιευτική εκμετάλλευση, ως εκτατική υδατοκαλλιέργεια, 70 δημόσιων ιχθυοτροφείων/λιμνοθαλασσών, με προτεραιότητα σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς. Θεωρούνται από τα πλέον παραγωγικά υδάτινα οικοσυστήματα σε ψάρια υψηλής εμπορικής αξίας, η δε εκμετάλλευσή τους συμβάλλει τα μέγιστα στην προστασία και τη διατήρησή τους, τα οποία στην πλειοψηφία τους εντάσσονται σε προστατευόμενες περιοχές υψηλής περιβαλλοντικής αξίας.

Στατιστικά στοιχεία / δεδομένα του κλάδου (παραγωγή, αξία, απασχόληση)

Α. Γενική προσέγγιση

Η αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων, που τέθηκαν στο Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο 2014-2020 για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών στην Ελλάδα, επιβάλει την παρουσίαση των δεδομένων για την παραγωγή υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στη χώρα, διαχρονικά και ανά τομέα.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθει ότι υπάρχει σχετική δυσαρμονία των στοιχείων παραγωγής, μεταξύ αυτών που τηρούνται από τις αρχές της χώρας, σε σχέση με αυτά συλλογικών φορέων του κλάδου.

Αν και το φαινόμενο αυτό δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό, αυτό οφείλεται στη χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθοδολογιών συλλογής και επεξεργασίας των στοιχείων, αλλά και στην μη ακριβή δήλωση της παραγωγής από επιχειρήσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι από το έτος 2015, τα παραγωγικά στοιχεία και οικονομικά δεδομένα υποβάλλονται ηλεκτρονικά από τους ίδιους τους παραγωγούς – υδατοκαλλιεργητές, μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Ολοκληρωμένου Συστήματος Παρακολούθησης Αλιείας (Ο.Σ.Π.Α.) της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας. Το σύστημα αυτό όμως παρουσιάζει αδυναμίες και χρήζει περαιτέρω βελτίωσης και συμπλήρωσης και έχει ήδη δρομολογηθεί η αναβάθμισή του.

Στην παρούσα έκθεση, λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία παραγωγής που έχουν δηλωθεί για τα έτη 2010 μέχρι 2018, ενώ για το έτος 2019 θα αναφερθούν εκτιμήσεις των παραγόμενων προϊόντων απο τις δημόσιες αρχές και στοιχεία απο τους αντίστοιχους συλλογικούς φορείς των παραγωγών.

Συγκεκριμένα τα στοιχεία παραγωγής έχουν ως πηγές, τη Γενική Δ/νση Αλιείας του ΥΠ.Α.Α.Τ., την ΕΛ.ΣΤΑΤ. και τον Σ.Ε.Θ..

Β. Θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια

Η θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια στην Ελλάδα αφορά στην εκτροφή υδρόβιων οργανισμών, σε θαλάσσια ύδατα και συγκεκριμένα σε Θαλάσσιους Μεσογειακούς Ιχθύες (Θ.Μ.Ι.), σε πλωτούς ιχθυοκλωβούς, με κύρια είδη την τσιπούρα και το λαβράκι και σε οστρακοειδή,κυρίως με τη μέθοδο long line, με κυριότερο είδος το μύδι.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η παραγωγή των ειδών της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Δ/νσης Αλιείας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019 ***
Παραγωγή, σε τόνους & εκατ. Ιχθ.										
1. Θαλάσσιοι μεσογειακοί ιχθύες	101.605,68	100.532,00	93.714,02	93.992,10	95.876,00	95.700,00	99.401,00	103.671,00	107.814,00	105.800,00
2. Ιχθύδια Θαλάσσιων Μεσογειακών ιχθύων	395.440.000	392.861.000	405.500.000	406.300.000	399.000.000	405.000.000	429.624.415	423.525.000	427.245.500	429.000.000
3. Οστρακοκαλλιέργεια	18.034,38	18.603,60	17.030,50	18.711,00	18.011,00	18.510,00	23.292,00	19.173,00	22.010,00	22.020,00
Σύνολο σε τόνους (1+3)	**119.640**	**119.136**	**110.745**	**112.703**	**113.887**	**114.210**	**122.693**	**122.844**	**129.824**	**127.820**
Σύνολο σε ιχθυδια	395.440.000	392.861.000	405.500.000	406.300.000	399.000.000	405.000.000	429.624.415	423.525.000	427.245.500	429.000.000

Πηγή : ΥΠ.Α.Α.Τ. / *εκτίμηση

Αντίστοιχα στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (για το έτος 2019 δεν έχει εκδόσει τα επίσημα στοιχεία).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
1. Θαλάσσιοι μεσογειακοί ιχθύες	99.825,96	90.310,95	91.086,11	92.022,75	85.058,32	84.482,21	97.296,97	103.264,65	106.925,21	-
2. Ιχθύδια Θαλάσσιων Μεσογειακών	398.761.000	417.760.000	404.357.000	405.841.000	391.576.000	396.810.000	428.206.000	417.208.000	404.067.000	-

ιχθύων										
3. Οστρακοκαλλιέργεια	17.147,15	17.194,89	16.612,81	18.639,44	16.678,96	18.629,73	23.288,61	22.155,78	22.036,23	-
Σύνολο σε τόνους (1+3)	**116.973**	**107.505**	**107.698**	**110.392**	**101.737**	**103.111**	**120.585**	**125.420**	**128.961**	**-**
Σύνολο σε ιχθυδια	398.761.000	417.760.000	404.357.000	405.841.000	391.576.000	396.810.000	428.206.000	417.208.000	404.067.000	-

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ιστορικά, το έτος 2008 η ελληνική θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια παρουσίασε την μεγαλύτερη διαχρονικά παραγωγή με 144.000 τόνους ψαριών (στοιχεία Σ.Ε.Θ.), κύρια των ειδών τσιπούρα – λαβράκι. Λόγω της οικονομικής κρίσης και της επίδρασης αυτής στην χρηματοδοτική ικανότητα του συνόλου των επιχειρήσεων τα επόμενα έτη, παρουσιάστηκε πτώση της παραγωγής με συνέπεια στα έτη αναφοράς της παρούσας έκθεσης η παραγωγή να κυμαίνεται σε 93.000 – 107.000 τόνους ψαριών, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά στον ανωτέρω πίνακα. Το έτος 2018 παρουσιάστηκε μικρή ανάκαμψη με παραγωγή 107.814,00 τόνους θαλάσσιων μεσογειακών ιχθύων.

Γενικά παρατηρείται ότι τα τελευταία τρία έτη η παραγωγή φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί περί τους 105.000 τόνους.

Παρά το γεγονός ότι η παραγωγή θαλασσινών ψαριών για σειρά ετών παρουσίασε πτωτική τάση, η παραγωγή γόνου Μεσογειακών ειδών απο τους εγχώριους ιχθυογεννητικούς σταθμούς, είναι αυξημένη και κυμαίνεται περίπου στα 425.000.000 ιχθύδια, επιβεβαιώνοντας το γεγονός ότι υπάρχει η δυνατότητα σε υποδομές και τεχνογνωσία για την παραγωγή Μεσογειακών ψαριών, αλλά δεν υπάρχει η χρηματοοικονομική υποστήριξη για την εκτροφή τους. Μέρος της αυξημένης παραγωγής γόνου εξάγεται σε χώρες της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.

Το άμεσα απασχολούμενο προσωπικό στην θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για τα έτη 2016-2018 ανέρχεται σε 3.100 άτομα και εκτιμάται ότι δεν παρουσιάζει αξιόλογες μεταβολές.

Το 10% περίπου του απασχολούμενου προσωπικού είναι κάτοχοι ειδικού πτυχίου, ενώ το υπόλοιπο προσδιορίζεται ως ανειδίκευτο προσωπικό.

Αντιστοίχως, να σημειωθεί ότι η παραγωγή οστρακοειδών (μύδια), ενώ υπήρξε σταθερή περί τους 18.000 τόνους (έτη 2010-2015), στην συνέχεια φαίνεται αύξηση και κυμαίνεται μεταξύ 19.000-23.000 τόνων. Οι μεταβολές δεν κρίνονται σημαντικές, καθώς αφενός υπάρχει φυσιολογική διακύμανση στην παραγωγή οστρακοειδών διαχρονικά, αλλά και υπάρχει μεγάλη έλλειψη αξιοπιστίας στα στοιχεία που συγκεντρώνονται.

Η αξία των παραγόμενων προϊόντων υδατοκαλλιέργειας υπολογίζεται σε: Για τα οστρακοειδή σε 7-8 εκατ. ευρώ, για το γόνο ψαριών μεσογειακών ειδών σε 85-90 εκατ. ευρώ, ενώ για τα παραγόμενα θαλασσινά ψάρια η αξία, βάσει των επίσημων στοιχείων των ελληνικών αρχών, ανέρχεται σε 500-520 εκατ. ευρώ.

Γ. Υδατοκαλλιέργεια γλυκέων υδάτων

Η υδατοκαλλιέργεια γλυκέων υδάτων στην Ελλάδα αφορά στην εκτροφή υδρόβιων οργανισμών, σε χερσαίες δεξαμενές με κύριο είδη την πέστροφα, το χέλι, τον κυπρίνο, το σολομό, τους κεφάλους και είδη μικροφυκών σπειρουλίνας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η παραγωγή των ειδών της υδατοκαλλιέργειας γλυκέων υδάτων σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Δ/νσης Αλιείας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019***
Παραγωγή (σε τόνους)										
Πέστροφα	2.712,00	1.400,00	1.970,00	2.014,00	1.950,00	1.800,00	1.645,00	1.989,00	2.128,00	2.000,00
Κυπρίνος	123,00	85,00	38,30	40,00	35,00	14,00	5,00	7,00	8,00	7,00
Σολομός	10,10	4,00	2,60	1,40	1,50	0,00	3,00	2,00	2,00	2,00
Χέλια	319,80	377,05	280,80	216,00	220,00	271,00	290,00	184,00	128,00	146,00
Γαρίδες	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Λοιπά είδη (Κέφαλοι, Τιλάπια, κ.λ.π.)	38,40	36,00	39,00	70,00	55,00	70,00	75,00	96,00	120,00	100,00
Σύνολο	**3.203,30**	**1.902,05**	**2.330,70**	**2.341,40**	**2.261,50**	**2.155,00**	**2.018,00**	**2.278,00**	**2.385,00**	**2.255,00**

Πηγή : ΥΠ.Α.Α.Τ. / *εκτίμηση

Αντίστοιχα στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (για το έτος 2019 δεν έχει εκδόσει τα επίσημα στοιχεία).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Παραγωγή (σε τόνους)										
Σύνολο	**3.203,59**	**2.709,40**	**2.330,12**	**2.342,18**	**1.959,18**	**2.101,55**	**2.070,96**	**2.439,66**	**2.609,95**	**-**

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Κυρίαρχα είδη στον τομέα αυτό της υδατοκαλλιέργειας, είναι η πέστροφα και το χέλι, των οποίων η συνολική ετήσια παραγωγή ανέρχεται σε περίπου 2.200 τόνους. Την τελευταία

τετραετία παρατηρείται μια καθοδική πορεία στη παραγωγή χελιού, αντιθέτως με την παραγωγή της πέστροφας, η οποία αυξάνεται.
Το άμεσα απασχολούμενο προσωπικό στην παραγωγή ειδών υδατοκαλλιέργειας γλυκέων υδάτων, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για τα έτη 2016 – 2018 ανέρχεται σε 250 άτομα και εκτιμάται ότι δεν παρουσιάζει αξιόλογες μεταβολές.

Το 10 - 15% περίπου του απασχολούμενου προσωπικού είναι κάτοχοι ειδικού πτυχίου, ενώ το υπόλοιπο προσδιορίζεται ως ανειδίκευτο προσωπικό.
Η αξία των παραγόμενων προϊόντων υπολογίζεται σε 9-10 εκατ. ευρώ.

Δ. Λιμνοθάλασσες

Η υδατοκαλλιέργεια σε λιμνοθάλασσες, εκτατικής μορφής, αφορά κυρίως την αλιευτική δραστηριότητα από συνεταιρισμούς αλιέων των αντίστοιχων περιοχών κάθε λιμνοθάλασσας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσίαζεται η παραγωγή των ειδών υδατοκαλλιέργειας σε λιμνοθάλασσες για την περίοδο 2010-2019, σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Δ/νσης Αλιείας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΤΑΤΙΚΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019***
Παραγωγή σε τόνους										
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	**978,60**	**650,00**	**807,00**	**875,00**	**650,00**	**720,00**	**880,00**	**650,00**	**997,00**	**900,00**

Πηγή : ΥΠ.Α.Α.Τ. / *εκτίμηση

Αντίστοιχα στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (για το έτος 2019 δεν έχει εκδώσει τα επίσημα στοιχεία).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΤΑΤΙΚΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Παραγωγή σε τόνους										
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	**978,691**	**1.014,20**	**806,676**	**873,375**	**784,903**	**773,562**	**970,484**	**641,480**	**862,490**	**-**

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Κυρίαρχα είδη στην κατηγορία αυτή της υδατοκαλλιέργειας είναι ο κέφαλος, η τσιπούρα, το λαβράκι, το χέλι κ.λπ. των οποίων η συνολική παραγωγή ανέρχεται σε περίπου 700-900 τόνους ψαριών ετησίως. Χαρακτηριστικό μεταποιημένο προϊόν λιμνοθαλασσών αποτελεί το αυγοτάραχο που προέρχεται από θηλυκά άτομα κεφάλων.Η ετήσια παραγωγή του ανέρχεται, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, σε 1,6 – 2,1 τόνους.

Το άμεσα απασχολούμενο προσωπικό στην παραγωγή ειδών υδατοκαλλιέργειας σε λιμνοθάλασσες, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για τα έτη 2016-2018 ανέρχεται σε 350 άτομα.

Η αξία των παραγόμενων προϊόντων υπολογίζεται σε 3 εκατ. Ευρώ .

Επίσης, πρόσφατα, εγκρίθηκε η ίδρυση δύο μονάδων εκτροφής γαρίδων των ειδών *Paenaeus monodon (*ετήσιας δυναμικότητας 516 τόνων) *και Lithopaeneus vanamei* (ετήσιας δυναμικότητας 100 τόνων) αντίστοιχα, σε χερσαία κλειστά συστήματα νερού, τύπου biofloc.

Ε. Λοιπές καλλιέργειες

Στην Ελλάδα λειτουργούν επίσης 6 μονάδες παραγωγής μικροφυκών (*Arthrospira spp* και *Spirulina spp*), σε δεξαμενές σε κλειστά θερμοκήπια, ετήσιας δυναμικότητας 20 τόνων, όπου γίνεται αξιοποίηση της γεωθερμίας για τη θέρμανση του νερού.

ΣΤ. Συνολική παραγωγή υδατοκαλλιεργειών

Από τα συνολικά παραγόμενα προϊόντα της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας, κυρίαρχο ρόλο κατέχει η θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια, όπως παρουσιάζεται στα διαγράμματα που ακολουθούν. Οι πίνακες που ακολουθούν αφορούν στοιχεία με πηγές το ΥΠ.Α.Α.Τ. και της ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ										
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΝΕΡΑ	3,203.30	1,902.05	2,330.70	2,341.40	2,261.50	2,155.00	2,018.00	2,278.00	2,385.00	2,255.00
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΝΕΡΑ ψαρια και όστρακα	119,640	119,136	110,745	112,703	113,887	114,210	122,692	122,845	129,824	127,820
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΝΕΡΑ ιχθυδια	395,440,000	392,861,000	405,500,000	406,300,000	399,000,000	405,000,000	429,624,415	423,525,000	427,245,500	429,000,000
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	978.60	650.00	807.00	875.00	650.00	720.00	880.00	650.00	997.00	900.00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (tn)	**123,822**	**121,688**	**113,883**	**115,919**	**116,799**	**117,085**	**125,590**	**125,773**	**133,206**	**130,975**
Σύνολο σε ιχθυδια	395,440,000	392,861,000	405,500,000	406,300,000	399,000,000	405,000,000	429,624,415	423,525,000	427,245,500	429,000,000

Πηγή: ΥΠ.Α.Α.Τ. / *εκτίμηση

ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ									
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
	Αξία σε ευρώ								
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΝΕΡΑ	11.778.332	10.903.502	10.357.292	9.867.557	8.603.273	9.003.765	9.853.301	11.116.569	10.471.986
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	4.772.991	5.035.125	2.955.764	3.000.359	3.917.524	2.791.684	3.347.457	2.463.713	2.349.863
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΝΕΡΑ	428.172.829	459.808.767	432.579.077	423.000.555	431.339.723	451.682.142	514.762.341	532.396.848	523.248.128
ΣΥΝΟΛΟ	444.724.152	475.747.394	445.892.133	435.868.470	443.860.520	463.477.591	527.963.099	545.977.130	536.069.978

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ									
ΕΤΟΣ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΝΕΡΑ	3,203.00	2,709.00	2,330.00	2,342.00	1,959.00	2,101.00	2,070.00	2,439.00	2,609.00
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΝΕΡΑ ψαρια και όστρακα	116,973	107,505	107,698	110,662	101,737	103,111	120,588	125,715	128,951
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΝΕΡΑ ιχθυδια	398,761,000	417,760,000	404,357,000	405,841,000	391,576,000	396,810,000	428,206,000	417,208,000	404,067,000
ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	978.00	1,014.00	806.00	873.00	784.00	773.00	970.00	641.00	862.00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (tn)	**121,154**	**111,228**	**110,834**	**113,877**	**104,480**	**105,985**	**123,628**	**128,795**	**132,422**
Σύνολο σε ιχθυδια	398,761,000	417,760,000	404,357,000	405,841,000	391,576,000	396,810,000	428,206,000	417,208,000	404,067,000

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

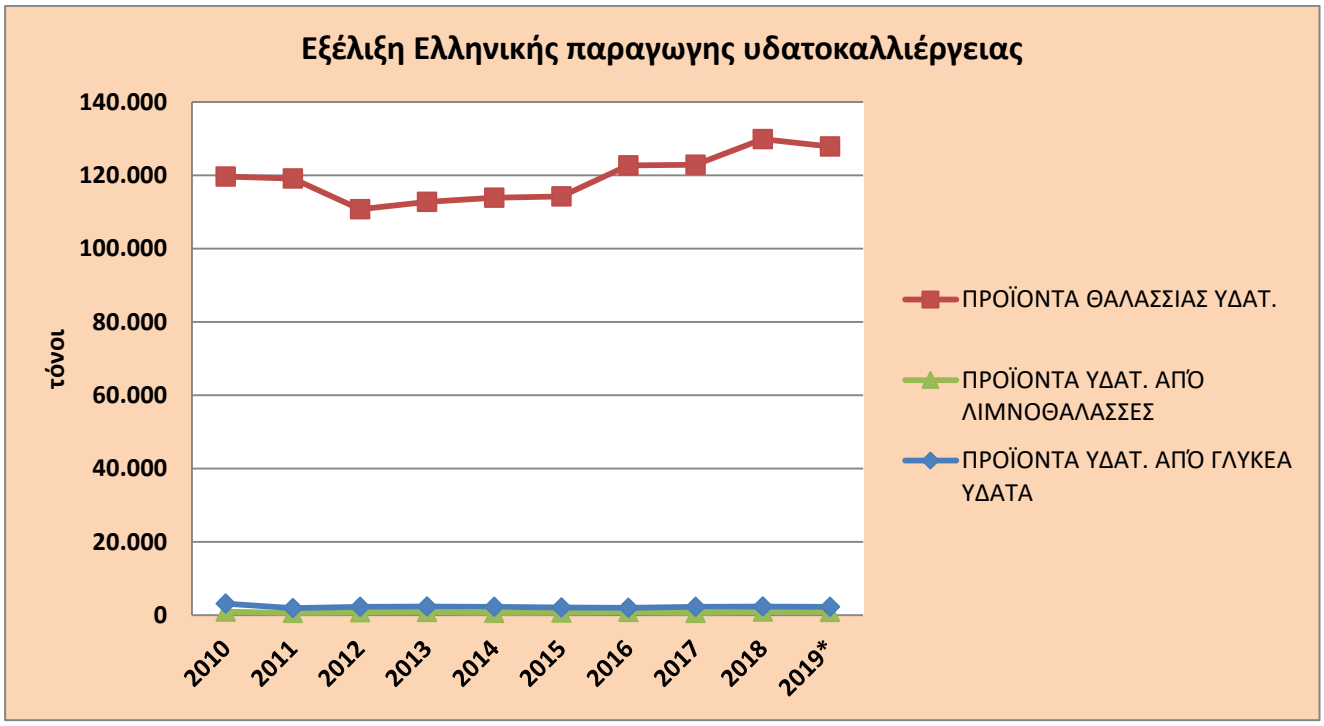

Πηγή : ΥΠ.Α.Α.Τ. / * εκτίμηση

Για τη σύνταξη του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014-2020 ως βάση λήφθηκαν υπόψη τα στοιχεία παραγωγής έτους 2013.

Αναφέρεται ότι σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΥΠ.Α.Α.Τ., κατά το διάστημα 2014-2019 έχει σημειωθεί αυξητικός ετήσιος ρυθμός της παραγωγής του σύνολου των τομέων της

υδατοκαλλιέργειας, κυμαινόμενος από 0,24% (2015) έως και 6,77% (2016), ενώ το 2019 εκτιμάται μείωση της τάξεως του 1,7%.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνεται η μεταβολή της παραγωγής ειδών υδατοκαλλιέργειας μεταξύ των διαδοχικών ετών. (ετήσιος ρυθμός μεταβολής της παραγωγής για το έτος 2014 σε σχέση με το 2013 και ούτω καθεξής).

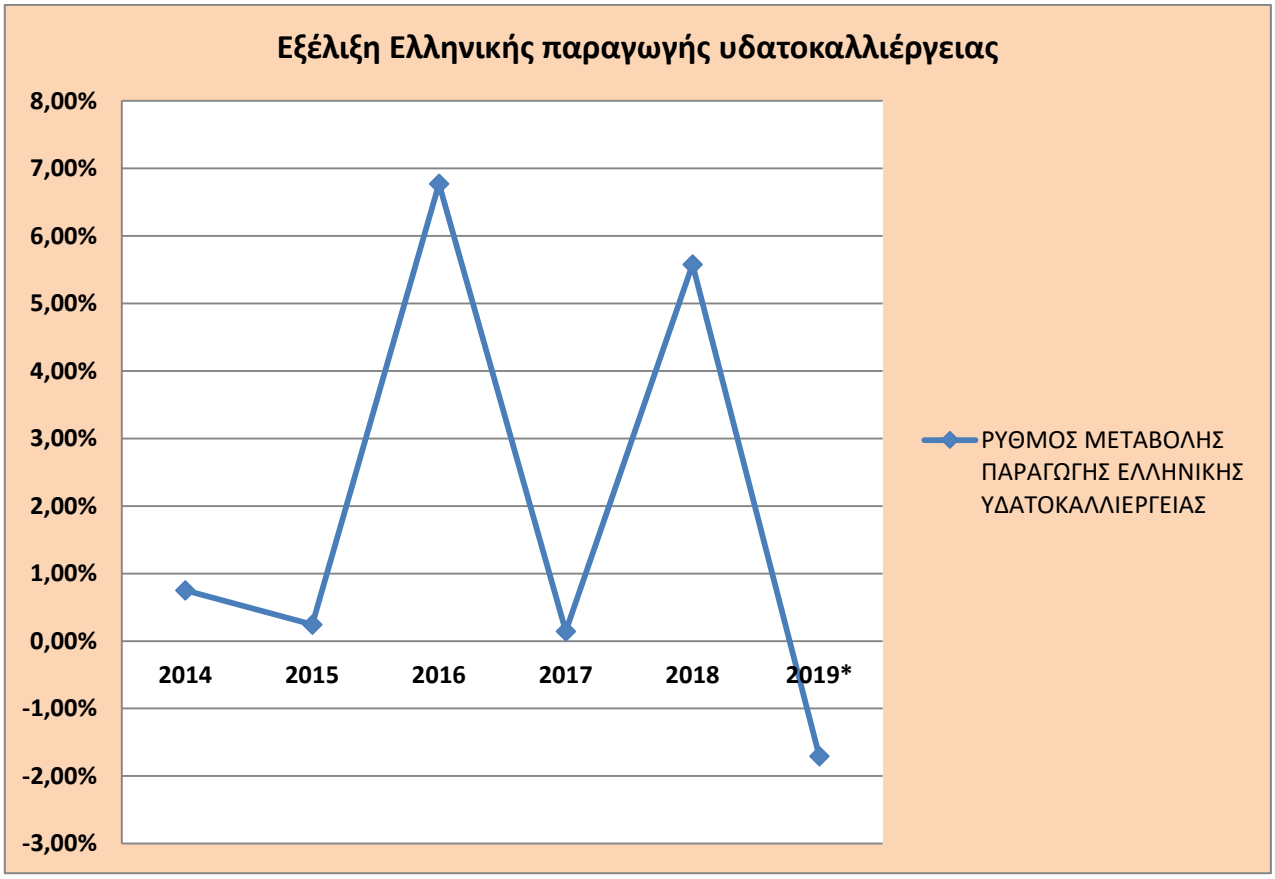

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Ετήσιος Ρυθμός μεταβολής	0,75%	0,24%	6,77%	0,15%	5,58%	-1,70%

Πηγή : ΥΠ.Α.Α.Τ. / *εκτίμηση

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΥΠ.Α.Α.Τ. σε ότι αφορά την παραγωγή γόνου θαλασσινών ψαριών, το έτος 2014 παρατηρήθηκε μικρή μείωση της τάξεως του 1,83% έναντι του 2013, στην συνέχεια υπήρξε αύξηση της παραγωγής η οποία άγγιξε το 5,73% το έτος 2016, ενώ μετά το 2016 υπάρχουν μικρές αυξομειώσεις κάθε έτος.

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Ετήσιος Ρυθμός μεταβολής	-1,83%	1,48%	5,73%	-1,44%	0,87%	0,41%

Πηγή: ΥΠ.Α.Α.Τ. / * εκτίμηση

Συμπερασματικά απο τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, η μεταβολή της συνολικής παραγωγής υδατοκαλλιέργειας κατά το διάστημα 2013-2018, ήταν αύξηση 17.287 τον., ως κατωτέρω:

133.206 (2018) – 115.919 (2013) = 17.287τον. (στοιχεία ΥΠ.Α.Α.Τ.)

Δηλαδή κατά προσέγγιση 3% ετησίως κατά μέσο όρο.

Αυτός ο ρυθμός ανάπτυξης απέχει σημαντικά από τον στόχο του τρέχοντος Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. (5,5%), αλλά και τον Ενωσιακό στόχο (4%).

1.3. Θεσμικό και διοικητικό πλαίσιο για τις υδατοκαλλιέργειες

Το νομικό καθεστώς των υδατοκαλλιεργειών στη χώρα, βασικά αφορά, την ίδρυση και λειτουργία των μονάδων, την περιβαλλοντική αδειοδότηση των μονάδων και το χωροταξικό σχεδιασμό του κλάδου.

Οσον αφορά την ίδρυση και λειτουργία των μονάδων:

Το έτος 2014 με το ν.4282/2014 «Ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 182), θεσπίστηκαν ολοκληρωμένες διαδικασίες αδειοδότησης μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής και ημιεντατικής μορφής και παράλληλα ρυθμίστηκαν, σημαντικά θέματα που αφορούν τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας, όπως η σύνταξη του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Π.Α.Υ.), η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Σ.ΥΔ.), το είδος και τα περιεχόμενα των μελετών, αλλά και των τύπων αδειών για την αδειοδότηση των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, καθώς και λοιπές λεπτομέρειες σχετικά την αδειοδότηση των μονάδων και την παραχώρηση υδάτινων εκτάσεων για την ίδρυση μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Η αρμοδιότητα μίσθωσης υδάτινων εκτάσεων και η αδειοδότηση των μονάδων υδατοκαλλιέργειας τόσο σε υδάτινες όσο και σε χερσαίες εκτάσεις, αποκεντρώθηκε στις κατά τόπους Υπηρεσίες Αλιείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της χώρας (μη αιρετές δομές) και ολοκληρώνεται με την έκδοση των σχετικών αποφάσεων (μίσθωσης, ίδρυσης & λειτουργίας κ.λπ.).

Με το άρθρο 13 του νόμου 4691/2020 (Α΄108), ενσωματώθηκαν στον νόμο 4282/2014 βασικές διατάξεις για τη διαχείριση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.), στα πλαίσια εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού Αειφόρου Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.).

Το έτος 2016 ψηφίστηκε, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, οριζόντια για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων στη χώρα, ο νόμος 4442/2016, «Νέο θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α230), σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου, για να ασκήσει ένας φορέας οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να έχει ως συνέπεια την πρόκληση κινδύνων, που θίγουν διάφορες πτυχές του δημοσίου συμφέροντος, θα πρέπει να υπαχθεί, είτε σε διαδικασία γνωστοποίησης, είτε σε διαδικασία έγκρισης αυτής. Μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων, το πλαίσιο άσκησης των οποίων ρυθμίζει ο νόμος αυτός, περιλαμβάνονται και οι υδατοκαλλιέργειες.

Τα προβλεπόμενα για την εφαρμογή του υπόψη νόμου, Π.Δ. και Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, δεν εκδόθηκαν στις οριζόμενες προθεσμίες και ουσιαστικά ο νόμος έμεινε ανενεργός μέχρι τον Οκτώβριο του 2019, που εκδόθηκε ο νόμος 4635/2019 (ΦΕΚ 167 Α), "Επενδύω στην Ελλάδα», με τον οποίο τέθηκε σε εφαρμογή και ο ν.4442/2016, ενώ τροποποιήθηκαν και ορισμένες διατάξεις του.

Για να εναρμονισθεί η δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας στις διατάξεις του υπόψη νόμου, εκδόθηκε ο ν.4711/2020 (ΦΕΚ 145 Α) «Απλούστευση πλαισίου άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και άλλες διατάξεις», με τον οποίο γίνεται προσθήκη στο ν.4442/2016 κεφαλαίου, που αφορά την υδατοκαλλιέργεια και όπου τροποποιούνται σχετικά άρθρα του ν. 4282/2014. Με το νόμο αυτό και οι υδατοκαλλιέργειες θα περιλαμβάνονται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Άσκησης Δραστηριοτήτων και Ελέγχων (ΟΠΣ- ΑΔΕ) του Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Εφόσον το σύστημα ολοκληρωθεί, τοτε η αδειοδότηση των υδατοκαλλιεργειών θα γίνεται ηλεκτρονικά μέσω αυτού. Προς το παρόν λειτουργεί ένα αρχικό τέτοιο σύστημα που αφορά άλλες οικονομικές δραστηριότητες, στην ιστοσελίδα: https://notifybusiness.gov.gr και πρόσφατα (20.5.2022) εντάχθηκε πιλοτικά και η διαδικασία γνωστοποίησης για τον κλάδο των υδατοκαλλιεργειών.

Με το νέο θεσμικό πλαίσιο, η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα υπάγεται στη διαδικασία έγκρισης ή/και γνωστοποίησης, θεσπίζοντας μια νέα διαδικασία. Συγκεκριμένα, μετά την έγκριση ίδρυσης της μονάδας (και σε λίγες κατ΄εξαίρεση περιπτώσεις μετά τη γνωστοποίηση ίδρυσης), απαιτείται η υποβολή της γνωστοποίησης λειτουργίας στην ανωτέρω ηλεκτρονική πλατφόρμα από όλους τους φορείς υδατοκαλλιέργειας.

Σε εφαρμογή του ανωτέρω νομικού πλαισίου, εκδόθηκαν οι ακόλουθες Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις:

1. Η αριθμ. 1410/349277/14-12-2020 ΚΥΑ *«Καθορισμός τεχνικών λεπτομερειών και διαδικαστικών θεμάτων σχετικά με τη γνωστοποίηση ίδρυσης και τη γνωστοποίηση λειτουργίας μονάδων υδατοκαλλιέργειας καθώς και την επιβολή σε αυτές κυρώσεων, σύμφωνα με τον ν. 4442/2016 (Α΄ 230) και τον ν. 4282/2014 (Α΄ 182)»* (ΦΕΚ Β' 5644/2020)

2. Η αριθμ. 543/130093/18-5-2021 ΚΥΑ *«Καθορισμός ειδικότερων θεμάτων σχετικά με τα παράβολα της παρ. 5 του άρθρου 20 του ν. 4282/2014 (Α΄ 182)»* (ΦΕΚ Β'2120/2021)

Επίσης έχει εκδοθεί η ΥΑ 2481/289147/15.10.2020 (Β΄ 4646) που αφορά την έγκριση κτηνιατρικών υγειονομικών όρων των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, σε εφαρμογή της 2006/88/ΕΚ Οδηγίας του Συμβουλίου, και αποτελεί κρίκο της διαδικασίας αδειοδότησης.

Η ανωτέρω περιγραφείσα νομοθεσία καθορίζει σε γενικές γραμμές τις διαδικασίες αδειοδότησης μονάδων, το πλαίσιο λειτουργίας τους, τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων του κλάδου έναντι των αρμόδιων αρχών, αλλά και τις κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεων.

Όσον αφορά τον χωροταξικό σχεδιασμό:

Καθοριστικής σημασίας για την ίδρυση και λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιέργειας και γενικότερα για την ανάπτυξη του κλάδου, είναι η έκδοση της απόφασης αριθ. 31722/04-11-2011 «Εγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες και στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» (ΦΕΚ 2505Β), με την οποία καθορίζεται ο χωροταξικός σχεδιασμός ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών στη χώρα. Μέχρι σήμερα ο σχεδιασμός αυτός δεν έχει ολοκληρωθεί, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υπόψη απόφαση, καθόσον ενώ έχουν ορισθεί οι Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοακαλλιεργειών (Π.Α.Υ.) δεν έχουν έκδοθεί όλα τα προβλεπόμενα Π.Δ. χωροθέτησης των Π.Ο.Α.Υ., με εξαίρεση έξη ήδη θεσμοθετημένες Π.Ο.Α.Υ. Η σχετική διαδικασία έκδοσής τους βρίσκεται σε εξέλιξη, με όλες τις συνέπειες της καθυστέρησης αυτής και κυρίως όσον αφορά την ίδρυση νέων μονάδων.

Όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος:

Πέραν των πιο πάνω, η δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας διέπεται και από σχετικές πρόνοιες σε άλλες νομοθεσίες όπως, αυτές της προστασίας του περιβάλλοντος και των υδάτων, που αφορούν την διασφάλιση της κατάστασης και ποιότητας του περιβάλλοντος και του ύδατος, και αυτές των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, για θέματα δημόσιας υγείας, καθώς και της υγείας και ευζωίας των εκτρεφόμενων οργανισμών.

Συγκεκριμένα η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα, πέραν της διαδικασίας μίσθωσης των υδάτινων εκτάσεων, ίδρυσης και λειτουργίας των μονάδων, υπόκειται και στην υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η οποία πραγματοποιείται σύμφωνα με το ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος,» (ΦΕΚ Α΄ 209).

Στην περιβαλλοντική αδειοδότηση έχουν ήδη ενσωματωθεί οι υποχρεώσεις του ν.3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄60), οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη νομοθεσία προστασίας των υδάτων, των κανόνων υγείας και ευζωίας των εκτρεφόμενων ζώων, καθώς και από πλήθος Ενωσιακών υποχρεώσεων (Οδηγίες, Κανονισμοί

κ.λπ.) που προκύπτουν από την ενσωμάτωση της Ενωσιακής στην εθνική νομοθεσία (σχετικά με θέματα περιβάλλοντος, χρήσης υδάτων, υγιεινής αλλά και θέματα χωροταξίας).

Πρόσφατα έχουν γίνει προσπάθειες περαιτέρω εκσυγχρονισμού της περιβαλλοντικής νομοθεσίας με την έκδοση των ν. 4635/2019 (ΦΕΚ 167 Α), "Επενδύω στην Ελλάδα» και 4685/2020 (ΦΕΚ 92 Α΄') «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις».

Η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα αν και πραγματοποιείται κυρίως σε υδάτινες εκτάσεις, είναι άμεσα εξαρτώμενη από την ύπαρξη χερσαίων εκτάσεων στις οποίες δημιουργούνται χερσαίες συνοδές και υποστηρικτικές εγκαταστάσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην ομαλή διαχείριση και λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης των χερσαίων εκτάσεων, οι οποίες αδειοδοτούνται υποχρεωτικά ως συνοδά έργα υδατοκαλλιέργειας με σκοπό την εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενιαία, περιπλέκουν περισσότερο την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων καθώς μέσω των Α.Ε.Π.Ο. ενσωματώνονται και διατάξεις της δασικής νομοθεσίας ν. 4280/2014 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση - Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών – Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α'159), αλλά και του αιγιαλού και παραλίας (ν. 2971/2001 «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 285) όπως τροποποιήθηκαν σχετικές διατάξεις του από τον 4607/2019 (ΦΕΚ Α' 65).

Οι λιμνοθάλασσες, αποτελούν δημόσια περιουσία. Η διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευσή τους ανήκει στον Υπουργό Γεωργίας, [νυν ΥΠ.Α.Α.Τ.] (άρθρο 1 του ν.δ. 420/70 (ΦΕΚ Α΄ 27) «Αλιευτικός Κώδικας». Με τις διατάξεις του ν.3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκηση και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α' 87) οι αρμοδιότητες που αφορούν στη μίσθωση της ιχθυοτροφικής εκμετάλλευσης των δημόσιων ιχθυοτροφείων ασκούνται από τις Περιφέρειες της χώρας. Τέλος, με το άρθρο 10 του ν. 4492/2017, «Διακίνηση και εμπορία νωπών και ευαλλοίωτων αγροτικών προϊόντων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 156) επικαιροποιήθηκαν οι διατάξεις του ν.δ. 420/70 «Αλιευτικός Κώδικας» ως προς τις διαδικασίες μίσθωσης και την εν γένει εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών.

Οι νέες ρυθμίσεις έχουν σκοπό την ορθολογική αλιευτική εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών, με παράλληλη προστασία της φύσης, την αειφόρο ανάπτυξη τους και την υποστήριξη των ιχθυοπληθυσμών της παράκτιας ζώνης. Επίσης, ενισχύθηκε ο κοινωνικός χαρακτήρας των οικοσυστημάτων αυτών, δίνοντας προτεραιότητα στη συλλογική εκμετάλλευση από αλιευτικούς

συνεταιρισμούς και προωθώντας εναλλακτικές δράσεις, όπως ο αλιευτικός τουρισμός και η οικοτεχνία. Τα πρώτα συμπεράσματα από την εφαρμογή του παραπάνω νόμου είναι θετικά.

Αποκλειστικά για τις περιπτώσεις εκτέλεσης βελτιωτικών έργων, στις λιμνοθάλασσες κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, αυτά, ως δραστηριότητα παρέμβασης, υπόκεινται σε περιβαλλοντική αδειοδότηση.

2. Εφαρμογή του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014-2020- Πορεία/εξέλιξη του Σχεδίου ανά προτεραιότητα.

2.1 Γενικά - Εθνικός Στρατηγικός Στόχος – Όραμα (Ποσοτικός Στόχος)

Η Ελλάδα είναι η τρίτη χώρα σε μέγεθος παραγωγής σε προϊόντα υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπη, (μετά τη Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο), ενώ κατέχει την πρώτη θέση στην παραγωγή Μεσογειακών ειδών ψαριών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, (με μικρότερη παραγωγή απο την Τουρκία, μεταξύ των χωρών της Μεσογείου, η οποία βέβαια δεν είναι κράτος μέλος της Ε.Ε.).

Τα τελευταία χρόνια, λόγω της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, η υδατοκαλλιέργεια, όπως όλοι οι παραγωγικοί κλάδοι της χώρας, επηρεάστηκε δυσμενώς με αποτέλεσμα την καταγραφή γενικά αρνητικών ρυθμών ανάπτυξης και τη μείωση ή στασιμότητα της ετήσιας παραγωγής.

Αναφορικά με τους στόχους που τέθηκαν στο Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών στην Ελλάδα 2014-2020 και συγκεκριμένα όσον αφορά στην αύξηση της παραγωγής, αρχικά όπως έχει αναφερθεί, τέθηκε ως στόχος η μέση αύξηση παραγωγής σε ποσοστό 7% ετησίως.

Κατά το στάδιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης διαπιστώθηκε η μη επίτευξη του στόχου αύξησης της παραγωγής, λόγω αφενός της οικονομικής κρίσης της χώρας και αφ’ετέρου της διαδικασίας αναδιάρθρωσης μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου των θαλάσσιων ιχθυοκαλλιεργεών, που είχε ήδη καταστεί επιβεβλημένη και βρισκόταν σε εξέλιξη.

Δεδομένων αυτών, ο στόχος αύξησης της ελληνικής παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας αναθεωρήθηκε και ορίστηκε νέος μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 5,5% για την πρώτη 6ετία (ήτοι μέχρι το 2023) και 7% για τα επόμενα 7 έτη (μέχρι το 2030).

Η αναθεώρηση του στόχου ρυθμού αύξησης της παραγωγής των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, για το διάστημα μέχρι το 2023, σε ποσοστό 5,5% έγινε λαμβάνοντας υπόψη, την εξέλιξη της αναδιάρθωσης επιχειρήσεων θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, την αναμενόμενη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, ενώ η περαιτέρω αύξηση σε ποσοστό 7%, συνδεόταν τόσο με την θετική εξέλιξη των παραπάνω κριτηρίων, όσο και με την επιδιωκόμενη τήρηση των προθεσμιών για την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού (το Νοέμβριο του 2019) με την

θεσμοθέτηση των Π.Ο.Α.Υ., την ίδρυση και λειτουργία αυτών, καθώς και με την ολοκλήρωση εφαρμογής των διατάξεων του ν. 4282/2014, όσον αφορά τις αδειοδοτικές διαδικασίες και τα χρονοδιαγράμματα, για την επέκταση υφιστάμενων και κυρίως την ίδρυση και λειτουργία νέων μονάδων, από τις οποίες και θα προέλθει η αύξηση της παραγωγής.

Επιπρόσθετα, βασίστηκε στην παραδοχή ότι θα υλοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό οι δράσεις που αναφέρονται στις τέσσερεις (4) Προτεραιότητες του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., που αντιστοιχούσαν στις κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές.

Αξιολογώντας τα στοιχεία παραγωγής, από το 2014 και μετά, σημειώνουμε:

- Σε ότι αφορά την ετήσια συνολική παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, αναφέρεται ότι, σε σχέση με το έτος αναφοράς 2013 (στοιχεία που συνεκτιμήθηκαν για τη σύνταξη του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. το έτος 2014) τα έτη 2014 και 2015 υπήρξε ετήσια αύξηση 0,75% και 0,24% αντίστοιχα (στοιχεία ΥΠ.Α.Α.Τ.).

  Αξίζει να σημειωθεί πως κατά την σύνταξη της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. τον Δεκέμβριο του 2017, είχε ληφθεί υπόψη η κατ'εκτίμηση μείωση της παραγωγής κατά 0,15% για το έτος 2016, ενώ η χρονιά εν τέλει έκλεισε με αύξηση κατά 6,77%. (στοιχεία ΥΠ.Α.Α.Τ.) Η αύξηση της ετήσιας συνολικής παραγωγής υδατοκαλλιεργειών συνεχίστηκε με ρυθμό, 0,15% (2017) και 5,58% (2018), ενώ η εκτίμηση για το 2019 είναι μείωση του ετήσιου ρυθμού κατά 1,70%.(στοιχεία ΥΠ.Α.Α.Τ.)

  Με βάση τα ανωτέρω, ο μέσος όρος του ετήσιου ρυθμού αύξησης της παραγωγής είναι 1,97%, για την περίοδο 2014-2019, ενώ για την τριετία 2017-2019*, ο αντίστοιχος ρυθμός είναι 1,34%.

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Ετήσιος Ρυθμός μεταβολής	0,75%	0,24%	6,77%	0,15%	5,58%	-1,70%

Πηγή: ΥΠ.Α.Α.Τ. / * εκτίμηση

  Σημείωση: Γίνεται ειδική αναφορά στην περίοδο 2017-2019 ως σημείο εκκίνησης του αναθεωρημένου ετήσιου στόχου ανάπτυξης 5,5% έως το 2023.

- Σε ότι αφορά τον ρυθμό αύξησης της παραγωγής γόνου Μεσογειακών ειδών ψαριών, υπήρξε αύξηση τα έτη 2015 και 2016, η οποία ακολουθήθηκε από μικρές μειώσεις τα έτη

2017 και 2018, ενώ η πρόβλεψη για το έτος 2019 είναι αύξηση 0,41%.(στοιχεία ΥΠ.Α.Α.Τ.).

Έτσι λοιπόν, αξιολογώντας τα παραπάνω, προκύπτει ότι η Ελλάδα, παρά το ότι δείχνει να σταθεροποιεί την παραγωγή της με ορισμένες περιστασιακές ετήσιες αυξήσεις, δεν φαίνεται να έχει μια σταθερή πορεία ανάπτυξης, για να μπορέσει να πετύχει το μέσο ρυθμό ετήσιας αύξησης της παραγωγής, όπως αυτός προσδιορίστηκε κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση και ανέρχεται σε 5,5%, αλλά ούτε και αυτόν του Ενωσιακού στόχου (4%).

Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι, τα προαναφερθέντα κριτήρια, με βάση τα οποία έγινε η αναθεώρηση του στόχου σε 5,5%, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, δεν είχαν την προσδοκόμενη εξέλιξη και συγκεκριμένα, δεν είχε ολοκληρωθεί πλήρως η αναδιάρθρωση των μεγάλων επιχειρήσεων θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και η μετέπειτα πορεία έκδοσης των Π.Δ. θεσμοθέτησης των Π.Ο.Α.Υ. είχε σημαντική καθυστέρηση, δεδομένου ότι έως και σήμερα έχουν θεσμοθετηθεί μόνο έξη Π.Ο.Α.Υ.

Επί πλέον, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι οι αγορές έχουν διαταραχθεί σημαντικά λόγω του COVID-19, η επιτευξη τόσο του στόχου 5,5% (έως το 2023), όσο και του 7% (έως το 2030) φαίνεται ανέφικτη και οπωσδήποτε χρήζουν επανεκτίμησης.

2.2 Πορεία εφαρμογής του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ 2014-2020 ανά προτεραιότητα.

2.2.1 Προτεραιότητα 1: Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών αδειοδότησης

Το έτος 2014, εκδόθηκε ο νόμος 4282/2014, «Ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄182), με τον οποίο τέθηκε σε νέα βάση η αδειοδότηση μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής και ημιεντατικής μορφής.

Με το νόμο αυτό ρυθμίστηκαν για πρώτη φορά, σημαντικά θέματα που αφορούν τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας, όπως η σύνταξη του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Π.Α.Υ.), η σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Σ.ΥΔ.), το είδος και τα περιεχόμενα των μελετών, αλλά και των τύπων αδειών για την αδειοδότηση των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ενώ ενσωματώθηκαν βασικές διατάξεις για τη διαχείριση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.) στα πλαίσια εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού Αειφόρου Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.).
Ο νόμος καθόρισε με σαφήνεια τους κανόνες και τις διαδικασίες αδειοδότησης, συνέβαλε στην απλοποίηση των διαδικασιών ως ένα βαθμό, διόρθωσε πολλές διοκητικές δυσλειτουργίες, καθόρισε αρμόδιες αρχές και διευκόλυνε το έργο τους. Παρά το γεγονός ότι υπήρξαν μεγαλύτερες προσδοκίες για απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης, η εφαρμογή του νόμου αυτού μέχρι σήμερα δεν έφερε αποτελέσματα στο βαθμό που αναμενόταν, τόσο στη μείωση του χρόνου αδειοδότησης, όσο και στην απλούστευση των διαδικασιών. Παρά το γεγονός ότι ορίστηκε μια συγκεκριμένη υπηρεσία υποβολής των αιτημάτων και «διακίνισης» αυτών, πλην όμως παρέμεινε η εμπλοκή πολλών υπηρεσιών, είτε μέσω γνωμοδοτήσεων, είτε λόγω αρμοδιότητας (π.χ. περιβαλλοντική αδειοδότηση), ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, δεν τηρούνται οι προθεσμίες γνωμοδοτήσεων από τις συναρμόδιες Υπηρεσίες. Επίσης, πολλές φορές, οι ενδιαφερόμενοι φορείς καθυστερούν να υποβάλουν συμπληρωματικά δικαιολογητικά που ζητούνται, ιδίως κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση η οποία συνήθως είναι σχετικά πολύπλοκη διαδικασία που διαρκεί αρκετό χρονικό διάστημα.

Το έτος 2016, σε εφαρμογή της πολιτικής για την κατά ενιαίο τρόπο ρύθμιση της άσκησης των οικονομικών δραστηριοτήτων στη χώρα, εκδόθηκε με πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης ο νόμος 4442/2016, “Νέο θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και άλλες διατάξεις’’ (ΦΕΚ Α 230), σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου, για να ασκήσει ένας φορέας οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να έχει ως συνέπεια την πρόκληση κινδύνων, που θίγουν διάφορες πτυχές του δημοσίου συμφέροντος, θα πρέπει να υπαχθεί, είτε σε διαδικασία γνωστοποίησης, είτε σε διαδικασία έγκρισης αυτής.

Μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων, το πλαίσιο άσκησης των οποίων ρυθμίζει ο νόμος αυτός, περιλαμβάνονται και οι υδατοκαλλιέργειες.
Ο υπόψη νόμος δεν εφαρμόστηκε, επί σειρά ετών καθόσον δεν εκδόθηκαν τα προβλεπόμενα για την εφαρμογή του, Π.Δ. και Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις στις οριζόμενες προθεσμίες, μέχρι τον Οκτώβριο του 2019 που εκδόθηκε ο νόμος 4635/2019 (ΦΕΚ 167 Α), «Επενδύω στην Ελλάδα», με τον οποίο ουσιαστικά τέθηκε σε εφαρμογή και ο ν.4442/2016, ενώ τροποποιήθηκαν και ορισμένες διατάξεις του.

Για να εναρμονισθεί η δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας στις διατάξεις του υπόψη νόμου, εκδόθηκε ο ν.4711/2020 (ΦΕΚ 145 Α) «Απλούστευση πλαισίου άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και άλλες διατάξεις», με τον οποίο γίνεται προσθήκη στο ν.4442/2016 κεφαλαίου, που μεταξύ των άλλων τροποποιεί σχετικά άρθρα του ν. 4282/2014. Με το νόμο αυτό και οι υδατοκαλλιέργειες θα περιλαμβάνονται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Άσκησης Δραστηριοτήτων και Ελέγχων (ΟΠΣ- ΑΔΕ) του Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Εφόσον το σύστημα ολοκληρωθεί, τοτε η αδειοδότηση των υδατοκαλλιεργειών θα γίνεται ηλεκτρονικά μέσω αυτού. Προς το παρόν λειτουργεί ένα αρχικό τέτοιο σύστημα που αφορά άλλες οικονομικές δραστηριότητες, στην ιστοσελίδα: https://notifybusiness.gov.gr και πρόσφατα (20.5.2022) εντάχθηκε και η διαδικασία γνωστοποίησης για τον κλάδο των υδατοκαλλιεργειών.

Με το νέο νόμο, η υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα υπάγεται και αυτή στη διαδικασία έγκρισης ή/και γνωστοποίησης, θεσπίζοντας νέες διαδικασίες αδειοδότησης που στην πράξη θα επιβαρύνουν περαιτέρω τις υπηρεσίες αδειοδότησης.

Παράλληλα, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, εκδόθηκε η αριθ. 30651/2014 (ΦΕΚ Β΄ 1817) Κ.Υ.Α. με την οποία εξειδικεύτηκαν οι προδιαγραφές, οι διαδικασίες και άδειες ηλεκτρονικής πρόσβασης και εισαγωγής πληροφοριών κ.λπ. για την οργάνωση, υλοποίηση και λειτουργία του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (Η.Π.Μ.), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 18 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α΄209) για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων και της υδατοκαλλιέργειας.

Το Η.Π.Μ. τέθηκε σε εφαρμογή από το έτος 2018, ενώ με το Ν 4685/2020 «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας , ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις» το Η.Π.Μ. προβλεπόταν να τεθεί σε πλήρη και αποκλειστική εφαρμογή από την 1 Ιανουαρίου του 2021.

α. Βασικές δράσεις/ενέργειες που προβλέπονται στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. και υλοποιήθηκαν μέχρι σήμερα (νομοθετικές/διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί, οδηγίες κ.λπ.).

Μέχρι την ενδιάμεση αξιολόγηση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. το Δεκέμβριο του έτους 2017, είχαν ήδη εκδοθεί Αποφάσεις που προβλέπονταν από τις εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 26 του ν.4282/2014. Συγκεκριμένα:

- Σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών [Απόφαση ΥΠ.Α.Α.Τ. αριθ.3088/43225/8.4.2016]
- Καθορισμός του ύψους του μισθώματος υδάτινων εκτάσεων με σκοπό την υδατοκαλλιέργεια εντατικής ή ημιεντατικής μορφής και του τρόπου αναπροσαρμογής του [Κ.Υ.Α. (ΥΠ.ΟΙΚ. και ΥΠ.Α.Α.Τ.) αριθ. 1319/117301/20.10.2016 (ΦΕΚ Β΄ 3645).]
- Καθορισμός των δικαιολογητικών που απαιτούνται για τη χορήγηση, ανανέωση ή τροποποίηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων υδατοκαλλιέργειας [Κ.Υ.Α. (ΥΠ.ΟΙΚ., ΥΠ.Α.Α.Τ., και Υ.Π.ΕΝ.) αριθ. 646/69401/27.6.2017 (ΦΕΚ Β΄ 228).]
- Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων και διαδικασία μοριοδότησης για τη μίσθωση θαλάσσιων και λιμναίων εκτάσεων, των οποίων η μίσθωση διακοπεί για οποιονδήποτε λόγο, ή λήξει χωρίς να ανανεωθεί [Απόφαση ΥΠ.Α.Α.Τ., αριθ. 521/53656/16.5.2017 (ΦΕΚ Β΄ 1780 και Β΄ 2069).]

Από την ενδιάμεση αξιολόγηση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. το Δεκέμβριο του 2017 μέχρι σήμερα, έχουν εκδοθεί και οι ακόλουθες Αποφάσεις και νόμοι:

- Η με αριθμό 159/16832/31.1.2018 (ΦΕΚ Β΄ 470) Υπουργική Απόφαση «Καθορισμός υποδειγμάτων εντύπων άδειας ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων υδατοκαλλιέργειας»
- Η με αριθμό 782/94822/1.4.2020 Υπουργική Απόφαση, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις με αριθμό 856/108197/30.4.2020 και 99/127023/28.6.2021 όμοιές της, με την οποία ορίζονται τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών.
- Η με αριθμό 2481/289147/15.10.2020 Υπουργική Απόφαση για την «Έγκριση κτηνιατρικών υγειονομικών όρων επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και εγκαταστάσεων μεταποίησης τροφίμων, διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησής της και μητρώο των ανωτέρω επιχειρήσεων και εγκαταστάσεων, σε συμμόρφωση με τα άρθρα 4, 5 και 6 της υπό στοιχεία 2006/88/ΕΚ Οδηγίας του Συμβουλίου» και σε εφαρμογή του Κεφαλαίου ΙΕ' του ν. 4442/2016 «Νέο θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 230), όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4711/2020 (ΦΕΚ Α 145) και ιδίως το άρθρο 88 αυτού και τις τροποποιήσεις του ν.4282/2014.

- Ο νόμος 4691/2020 «Ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του αγροτικού τομέα και άλλες διατάξεις» (άρθρο 13), με τον οποίο τροποποιούνται τα άρθρα 6 και 12 του νόμου 4282/2014 και προστίθενται διατάξεις για τη Λειτουργία Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.) και την είσπραξη και απόδοση μισθωμάτων θαλάσσιων και λιμναίων χώρων, ενώ εκδόθηκε και η υπ' αριθ. 1176/293728/20.10.2020 σχετική εγκύκλιος.
- Η με αριθμό 158/16825/5.2.2018 (ΦΕΚ Β 406) Υπουργική Απόφαση, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με την αριθμό 45/7887/16.1.2019 (ΦΕΚ Β 195) Απόφαση για τον «Καθορισμό της διαδικασίας, του είδους και του περιεχομένου της πράξης παραχώρησης ή της σύναψης έννομης σχέσης με τρίτους ως προς το μίσθιο και τις εγκαταστάσεις πλωτών μονάδων υδατοκαλλιέργειας».
- Η με αριθμό 1410/349277/14.12.202 «Καθορισμός τεχνικών λεπτομερειών και διαδικαστικών θεμάτων σχετικά με τη γνωστοποίηση ίδρυσης και της γνωστοποίησης λειτουργίας μονάδας υδατοκαλλιέργειας καθώς και την επιβολή κυρώσεων σε αυτές» (ΦΕΚ Β 5644) σύμφωνα με το ν. 4442/2016 (ΦΕΚ Α 230) και το ν. 4282/2014 (ΦΕΚ Α 182).

- Η αριθμ. 543/130093/18-5-2021 ΚΥΑ «Καθορισμός ειδικότερων θεμάτων σχετικά με τα παράβολα της παρ. 5 του άρθρου 20 του ν. 4282/2014 (Α΄ 182)» (ΦΕΚ Β'2120/2021)

- Ο ν.4492/2017 (ΦΕΚ Α΄ 156) «Διακίνηση και εμπορεία νωπών και ευαλλοίωτων αγροτικών προϊόντων κ.α. διατάξεις».

  Με το άρθρο 10 τροποποιήθηκε το Τμήμα Β΄ «Εκμετάλλευση Δημόσιων Ιχθυοτρόφων Υδάτων» του νδ 420/1970 (Α΄ 27) και επικαιροποιήθηκε σε σημαντικό βαθμό το νομικό πλαίσιο που αφορά τις μισθώσεις εκτατικής υδατοκαλλιεργειας λιμνοθαλασσών. Οι νέες ρυθμίσεις α) δίνουν προτεραιότητα στην συλλογική εκμετάλλευση, ενισχύοντας το ρόλο των αλιευτικών συνεταιρισμών, β)θεσπίζουν τη δυνατότητα εναλλακτικής τουριστικής δραστηριότητας ενισχύοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα του κλαδου, γ) εισάγουν διοικητικές μεταρρυθμίσεις και δ)θέτουν τη νομική βάση αντιμετώπισης περιβαλλοντικών κρίσεων.

I. Άλλες ενέργειες της Διοίκησης σχετικές με την εφαρμογή του ν.4282/2014

Μέχρι την ενδιάμεση αξιολόγηση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. το Δεκέμβριο του έτους 2017, είχαν ήδη εκδοθεί νόμοι, αποφάσεις, εγκύκλιοι και διευκρινιστικά έγγραφα σχετικά με την εφαρμογή του ν.4282/2014 και συγκεκριμένα :

- Η εγκύκλιος εφαρμογής του νόμου 4282/2014 (με αριθμό 964/84385/29.7.2015) για την ενημέρωση των εμπλεκομένων υπηρεσιών και φορέων, όσον αφορά τη μίσθωση υδάτινων εκτάσεων με σκοπό την ίδρυση μονάδων υδατοκαλλιέργειας και την αδειοδότησή τους.
- Η εγκύκλιος με αριθμό 295/27571/3.3.2016 και τροποποίησή της, με αριθμό 1265/112481/11.10.2016, για τις διοικητικές κυρώσεις στους παραβάτες διατάξεων του ν.4282/2014, σε εφαρμογή του άρθρου 25 αυτού.
- Η εγκύκλιος με αριθμό 691/60879/20.7.2015 για την αλλαγή φορέα μονάδων υδατοκαλλιέργειας.
- Η έκδοση της με αριθμό 263/24823/26-2-2016 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ Β 583) που ρυθμίζει τις απλές μετατοπίσεις της θέσης εγκατάστασης πλωτής μονάδας υδατοκαλλιέργειας (σε εφαρμογή της παρ.7β του άρθρου 62 του ν.4235/2014 και των άρθρων 1 και 8 του ν.4282/2014), καθώς και της με αριθμό 1396/123865/7-11-2016 εγκυκλίου σχετικής με το θέμα.
- Ο νόμος 4492/2017 (ΦΕΚ Α 156) με τον οποίο δίνεται παράταση στην προθεσμία του άρθρου 27 του ν.4282/2014 για την υπό όρους και προϋποθέσεις προσαρμογή μονάδων που λειτουργούσαν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου και αντιμετώπιζαν προβλήματα αδειοδότησης (παρ. 10 του άρθρου 14).

Από την ενδιάμεση αξιολόγηση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. το Δεκέμβριο του 2017 μέχρι σήμερα, έχουν εκδοθεί και τα ακόλουθα:

- Το με αριθμό 1108/127262/25.10.2018 διευκρινιστικό έγγραφο για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4282/2014
- Το με αριθμό 1502/169579/7.12.2018 έγγραφο για την εφαρμογή Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου και περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων υδατοκαλλιεργητικού τομέα
- Ο νόμος 4582/2018 (ΦΕΚ Α 208), με το άρθρο 78 του οποίου τροποποιούνται διατάξεις του νόμου 4282/2014 και συγκεκριμένα δίνεται παράταση στην προθεσμία του άρθρου 27 του ν.4282/2014 για την υπό όρους και προϋποθέσεις προσαρμογή μονάδων που λειτουργούσαν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου και αντιμετώπιζαν προβλήματα αδειοδότησης (παρ. 10 του άρθρου 14)

β. Δράσεις/ενέργειες του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. που εκκρεμούν ή βρίσκονται σε εξέλιξη

Ι. Αποφάσεις που προβλέπονται από τις εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 26 του ν.4282/2014

- Ρύθμιση των λεπτομερειών εφαρμογής του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (παράγρ.1 του άρθρου)

Σύμφωνα με το νόμο, το Ε.Π.Α.Υ. περιλαμβάνει τους εθνικούς στόχους ανάπτυξης του κλάδου, στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής της Ε.Ε. και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, ορίζοντας συγχρόνως και τις προτεραιότητές του.

Από τα ως άνω οριζόμενα στο νόμο, αλλά και τα αναφερόμενα στο άρθρο 34 (παράγ. 3) του Καν. (Ε.Ε.) 1380/2013 «σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική» ότι «το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο, περιλαμβάνει τους στόχους των Κρατών-Μελών και τα μέτρα και χρονοδιαγράμματα που απαιτούνται για την επίτευξή τους», **προκύπτει θεσμική ταύτιση των δύο προγραμμάτων εθνικού επιπέδου (Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. και Ε.Π.Α.Υ.)**.και υπάρχει και σχετική απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Υδατοκαλλιεργειών.Με την υπ΄αριθ.669/160611/29.10.2021 Υπουργική Απόφαση για την έγκριση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., ορίζεται η ταύτιση του Ε.Π.Α.Υ. με το Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. για την περίοδο 2021-2030

- Καθορισμός των προϋποθέσεων για την παραχώρηση χρήσης υδάτινων εκτάσεων χωρίς αντάλλαγμα (εγκατάσταση δοκιμαστικής καλλιέργειας/εκτροφής, καλλιέργειας/εκτροφής για ερευνητικούς σκοπούς κ.λπ., παράγ. 4 του άρθρου).

ΙΙ. Λοιπές δράσεις / ενέργειες

- Έκδοση εγχειριδίου σχετικού με την απλοποιημένη διαδικασία αδειοδότησης.

Στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., είχε προβλεφθεί η έκδοση εγχειριδίου, σχετικού με την απλοποιημένη διαδικασία αδειοδότησης, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Η καθυστέρηση οφείλεται στην ενσωμάτωση του νέου θεσμικού πλαισίου.

- Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την ενημέρωση και την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών.

Στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., είχε προβλεφθεί η δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την ενημέρωση και την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών με σκοπό την άμεση και έγκυρη ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενου και κυρίως των εν δυνάμει επιχειρηματιών της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας.

Και η εν λόγω δράση δεν υλοποιήθηκε και δημιουργεί αρκετά προβλήματα καθώς παρατηρούνται φαινόμενα άγνοιας από τις επιχειρήσεις του κλάδου για υποχρεώσεις αυτών, που προκύπτουν από την έκδοση νέων νόμων, εγκυκλίων κ.λπ. Εν τούτοις οι υδατοκαλλιέργειες

περιλαμβάνονται στις οικονομικές δραστηριότητες που θα ενταχθούν στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ-ΑΔΕ) που θα αναπτυχθεί από το Υπ. Ανάπτυξης, ενώ επιπλέον λειτούργησε το Ηλεκτρονικό Περιβαλλοντικό Μητρώο. του ΥΠΕΝ, μέσω του οποίου διεξάγεται ηλεκτρονικά η Περιβαλλοντική Αδειοδότηση των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

- Εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης του προσωπικού των εμπλεκομένων υπηρεσιών και ιδιωτικών φορέων στη διαδικασία αδειοδότησης μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., είχε προβλεφθεί η κατάρτιση του προσωπικού των εμπλεκομένων υπηρεσιών και ιδιωτικών φορέων στη διαδικασία αδειοδότησης με σκοπό να συμβάλλει αποτελεσματικά στη μείωση του απαιτούμενου χρόνου, αλλά και του κόστους αδειοδότησης των μονάδων.

Και η εν λόγω δράση υλοποιήθηκε μερικώς (κύρια από το Υ.Π.ΕΝ. όσο αφορά την περιβαλλοντική αδειοδότηση και το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.)

γ. Στοιχεία για τα πρώτα αποτελέσματα των δράσεων / ενεργειών που υλοποιήθηκαν

Καταρχήν θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι δράσεις/ενέργειες της Προτεραιότητας 1 αποτελούσαν τα επόμενα βήματα για την εφαρμογή του ν. 4282/2014, η έκδοση του οποίου πράγματι αποτέλεσε το πρώτο και ουσιαστικό βήμα για τη θέσπιση ενός ενιαίου καθεστώτος αδειοδότησης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Τα κύρια οφέλη που επέφερε ο νόμος, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, είναι μεταξύ άλλων:

- Με το νόμο 4282/2014 κωδικοποιείται για πρώτη φορά το νομοθετικό πλαίσιο για την αδειοδότηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας, ορίζονται κανόνες, διαδικασίες αδειοδότησης και προσδιορίζονται σαφώς οι συναρμόδιες υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένου και της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ν. 4014/2011 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) που εκφράζουν γνώμη για την ίδρυση και λειτουργία της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας και ορίστηκε η αρμόδια Υπηρεσία της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ως αρμόδια Υπηρεσία μιας στάσης για την διεκπεραίωση της διαδικασίας αδειοδότησης.

- Στο νόμο 4282/2014 ενσωματώθηκαν άδειες και εγκρίσεις άλλων εμπλεκόμενων υπηρεσιών, συγκεκριμένα δύο βασικές και χρονοβόρες άδειες (η Κτηνιατρική Άδεια και η Άδεια χρήσης Υδάτων, όπου αυτή απαιτείται), χωρίς ωστόσο να απλουστευθούν και να επιταχυνθούν οι διαδικασίες αδειοδότησης στο βαθμό που αναμενόταν, καθώς εξακολουθούν να εμπλέκονται μέσω γνωμοδοτήσεων πολλές υπηρεσίες, δεδομένο το

οποίο επιβαρύνθηκε με το νόμο 4711/2020, με τον οποίο τροποποιούνται βασικές διατάξεις του ν. 4282/2014.

2.2.2 Προτεραιότητα 2: Εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας μέσω συντονισμένου χωροταξικού σχεδιασμού.

α. Γενικά.

Στην Ελλάδα από το 2011 (Νοέμβριος) έχει θεσπισθεί χωρικός σχεδιασμός εθνικού επιπέδου, με την έκδοση της απόφασης αριθ. 31722/4-11-2011 της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ Β 2505), για την έγκριση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.).
Η έγκριση του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. θεωρείται από τις πλέον θετικές εξελίξεις, σε θεσμικό επίπεδο, για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών στη χώρα, πλην όμως η πορεία της εφαρμογής του μέχρι σήμερα απέχει πολύ απο τον αρχικό σχεδιασμό, καθώς δεν έχει ολοκληρωθεί ο χωροταξικός σχεδιασμός των υδατοκαλλιεργειών, με αρνητική επίδραση στην αναπτυξιακή πορεία του κλάδου.

Η καθυστέρηση ολοκλήρωσης του χωροταξικού σχεδιασμού καθώς ήδη έχουν ορισθεί οι Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργιεών (ΠΑΥ), αφορά ουσιαστικά τη μη ίδρυση των Π.Ο.Α.Υ. και συγκεκριμένα το γεγονός ότι δεν έχουν εκδοθεί τα Π.Δ. ίδρυσής για το σύνολό τους και για αιτήματα που εκκρεμούν για πολλά έτη. Σε σύνολο 25 αιτημάτων ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ. έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα 6 Π.Δ. για την ίδρυση Π.Ο.Α.Υ., ως ακολούθως:
- Π.Ο.Α.Υ. σε θαλάσσιες περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Διάταγμα ΦΕΚ Δ΄ 206/2019)
- Π.Ο.Α.Υ. σε θαλάσσιες περιοχές της νήσου Κεφαλλονιάς (κόλπος Αργοστολίου), της Περιφερειακής Ενότητας Κεφαλλονιάς (Διάταγμα ΦΕΚ Δ΄ 218/2021)
- Π.Ο.Α.Υ. σε θαλάσσιες περιοχές στη θέση «Άμπελος Σιθωνίας» της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Διάταγμα ΦΕΚ Δ΄ 219//2021)
- Π.Ο.Α.Υ. σε θαλάσσιες περιοχές της νήσου Οξειάς και Λόφου Κουτσιλάρη, της Περιφερειακής Ενότητας Ιθάκης και Αιτωλοακαρνανίας, της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων & Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Διάταγμα ΦΕΚ Δ΄ 220/2019)
- Π.Ο.Α.Υ. στη θαλάσσια περιοχή των Μεγάρων της Περιφερειακής Ενότητας Δυτικής Αττικής, της Περιφέρειας Αττικής (Διάταγμα Δ΄ 965/2021
- Π.Ο.Α.Υ. σε θαλάσσιες περιοχές της Περιφερειακής Ενότητας Θεσπρωτίας, Περιφέρειας Ηπείρου (Διάταγμα Δ΄ 326/2022)

Με την καθυστέρηση ίδρυσης των Π.Ο.Α.Υ., παρατείνεται η απαγόρευση ίδρυσης νέων μονάδων στη συντριπτική πλειοψηφία των Π.Α.Υ. που αποτελούν οι Π.Α.Υ. Α', καθόσον αυτή επιτρέπεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ., γενικά μετά την ίδρυση Π.Ο.Α.Υ. εντός αυτών.

Το γεγονός αυτό αποβαίνει σε βάρος της ανάπτυξης του κλάδου, λαμβανομένου υπόψη ότι οι Π.Α.Υ. Α αποτελούν το 85 % περίπου της έκτασης των Π.Α.Υ. Α – Δ στις οποίες ιδρύονται οι Π.Ο.Α.Υ..

Στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014 – 2020 περιλαμβάνονται δράσεις / ενέργειες για την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού (και ίδρυσης των Π.Ο.Α.Υ.) για την εφαρμογή των οποίων γίνεται αναφορά στη συνέχεια.

β. Βασικές δράσεις / ενέργειες που δεν προβλέπονται στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. και εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα (νομοθετικές / διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί – κανονισμοί, οδηγίες, κ.λπ.).

- Για την επίτευξη του βασικού στόχου του προγράμματος, της ίδρυσης των Π.Ο.Α.Υ., παρατάθηκε αρχικά η προθεσμία που ορίζεται στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ., για τρία (3) έτη, τόσο της υποβολής των σχετικών αιτημάτων, όσο και της έκδοσης των Π.Δ. ίδρυσης, μέχρι 4/11/2017 και 4/11/2019 αντίστοιχα (Π.Ν.Π. από 30/12/2015 και νόμος 4366/2016), ενώ στη συνέχεια δόθηκε νέα παράταση μόνο για την έκδοση των Π.Δ. ίδρυσης έως 4/11/2021 (Ν.4638/2019 ΦΕΚ 181Α/2019). Τέλος εκδόθηκε εκ νέου παράταση για την έκδοση των Π.Δ. έως 4/11/2022 (Ν.4876/2021 ΦΕΚ251Α/2021).

Από το 2014 μέχρι τη λήξη της προθεσμίας (4/11/2017) υποβλήθηκαν 25 αιτήματα ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ.. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το στάδιο στο οποίο βρίσκεται το κάθε αίτημα ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ. σύμφωνα με στοιχεία του Υ.Π.ΕΝ..

Πίνακας: Τρέχουσα κατάσταση αιτημάτων ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ. (ενημέρωση 20.5.2022)

Α/Α	Ημ/νία Κατάθεσης	ΦΑΣΕΙΣ → ΠΟΑΥ ↓	ΠΑΥ	Βήμα 1 (Έλεγχος πληρότητας)	Βήμα 2 (αξιολόγηση στοιχείων των φακέλων της Οικονομοτεχνικής μελέτης, της Τεχνικής Έκθεσης και της ΣΜΠΕ)			Βήμα 3 (Δημοσιοποίηση και διαβούλευση της ΣΜΠΕ)	Βήμα 4	Βήμα 5 (Νομοθετική επεξεργασία)	Βήμα 6 (Έλεγχος νομιμότητας στο ΣτΕ)	Βήμα 7 (Θεσμοθέτηση)	Υφιστάμενη Δυναμικότητα (th/έτος)	Προτεινόμενη Δυναμικότητα (th/έτος)
				Πληρότητα	ΔΙΠΑ	ΔΥΔΑΤ	ΔΧΩΡΣ/ ΔΣΜΠ	Διαβ/ση & Έκδοση εισηγητικής	ΚΕΣΥΧΩΘΑ ΚΕΣΥΠΟΘΑ	Νομοθετικό	ΣτΕ	ΠΔ		
1	4/2004 Επανυπ. 5/2018	Θερμαϊκός	Α.16										~13.955 Όστρακα (ΠΕ Θεσ/νίκης)	23.989 έως 24.589 Όστρακα
2	11/2009	Πιερία	Α.16 Α.17								ΣτΕ 10/2019	206 Δ΄/2019	~12.000 Όστρακα	12.000 Όστρακα
3	6/2011	Β. & Ν. Ευβοϊκός	Α.11 Α.15 Β.8								ΣτΕ 211/2022		10.810 ΘΜΙ και Όστρακα	47.715 ΘΜΙ και Όστρακα
4	5/2013	Οξειά	Α.3								ΣτΕ 207/2020	220 Δ΄/2021	1.480 ΘΜΙ	14.825 ΘΜΙ
5	10/2014	Κεφαλονιά	Α.2								ΣτΕ 171/2020	218 Δ΄/2021	1.450 ΘΜΙ	2.325 ΘΜΙ και 200 Όστρακα
6	10/2014	Θεσπρωτία	Α.1								ΣτΕ 203/2021 ΣτΕ 19/2022	326 Δ΄/2022	8.851,50 ΘΜΙ 1.120 Όστρακα	27.780 ΘΜΙ 1.500 Όστρακα
7	10/2015	Εχινάδων & Αιτωλ/νίας	Α.3										19.836,70 ΘΜΙ	54.481,08 ΘΜΙ
8	10/2015	Κορινθίας, Αργολίδας, Δυτικού Σαρωνικού	Α.7										8.410 ΘΜΙ	23.338 ΘΜΙ
9	10/2015	Διαπορίων Νήσων, Σαρωνικού, Σαλαμίνος & ευρύτερης περιοχής	Α.10										4.065,50 ΘΜΙ	19.537,50 ΘΜΙ 228 Όστρακα
10	10/2015	Πόρου	Α.8										1.147,50 ΘΜΙ	8.831,25 ΘΜΙ
11	10/2015	Λέρος	Α.19 Β.19										1.810 ΘΜΙ	17.745 ΘΜΙ
12	10/2015	Ακτές Αρκαδίας, Βουρλιάς, Όρμος Κορακιά, Νήσος Πλατιά, Μεθάνων και Τροιζηνίας	Α.4.1 Α.4.2 Α.5 Α.6 Α.9										7.646 ΘΜΙ	32.800 ΘΜΙ
13	11/2017	Χίος	Α.18										3.912,5 ΘΜΙ	20.517,5 ΘΜΙ
14	10/2017	Λάρυμνα /Αταλάντη	Α.12 Α.13										5.962,5 ΘΜΙ	29.584,75 ΘΜΙ
15	10/2017	Δίαυλου Ωρέων Μαλιακού	Α.14 Α.15										1.757,5 ΘΜΙ	10.792,5 ΘΜΙ
16	10/2017	Βοιωτία	Β.6										1.930,40 ΘΜΙ	16.545,88 ΘΜΙ
17	10/2014	Χαλκιδική	Β.10								ΣτΕ 199/2020	219 Δ΄/2021	3.470 ΘΜΙ	6.900 ΘΜΙ
18	10/2015	Μέγαρα Δυτ Αττικής	Β.7								ΣτΕ 98/2021	965 Δ΄/2021	1.500 ΘΜΙ	4.750 ΘΜΙ
19	07/2017	Όρμος Αγ. Νικολάου, Ερατεινής, Γαλαξίδι, Αντίκυρα	Β.3 Β.4 Β.5										10.979,50 ΘΜΙ	32.160 ΘΜΙ
20	10/2017	Λέσβου	Β.17 Β.18										760 ΘΜΙ	14.076,25 ΘΜΙ
21	10/2017	Ρόδου Χάλκης	Β.22										3.493,60 ΘΜΙ	14.882,50 ΘΜΙ
22	11/2017	Ψέριμος	Β.21										Δεν υπάρχουν στοιχεία	Δεν υπάρχουν στοιχεία
23	10/2017	Κάλυμνος	Β.20 Β.21										6.477,50 ΘΜΙ	10.267,50 ΘΜΙ
24	11/2017	Αγαθονήσι	Γ.2										450 ΘΜΙ	5750 ΘΜΙ
25	10/2014	Αμβρακικός	Δ.1										4.998 ΘΜΙ και Όστρακα	7.080 ΘΜΙ 3.692 Όστρακα 650 Χέλια 15 Κέφαλος 4,5 Τιλάπια

Πηγή: *Υ.Π.ΕΝ. – Δ/νση Χωροταξικού Σχεδιασμού*

- Εκδόθηκαν εγκύκλιοι (Υ.Π.ΕΝ. και ΥΠ.Α.Α.Τ.) για τον καθορισμό των προϋποθέσεων χωροθέτησης νέων μονάδων υδατοκαλλιέργειας σε Π.Α.Σ.Μ. εντός Π.Α.Υ. κατηγοριών Β,

Γ και Δ (αριθ. 31760/23-6-2016 Υ.Π.ΕΝ. και 640/67714/22-6-2017 ΥΠ.Α.Α.Τ.), οι οποίες παραμένουν σε ισχύ.

γ. Δράσεις / ενέργειες που βρίσκονται σε εξέλιξη και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης – Αιτιολόγηση

- Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία αξιολόγησης των αιτημάτων ίδρυσης των Π.Ο.Α.Υ. και η κατάρτιση των σχεδίων Π.Δ. έγκρισής τους. Πρόκειται για χρονοβόρο διαδικασία, (που ορίζεται από το ισχύον νομικό πλαίσιο), ενώ απαιτείται να υπάρχει ενιαία αντίληψη και συνεργασία μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων (Υ.Π.ΕΝ. και ΥΠ.Α.Α.Τ.) δεδομένου ότι τα Π.Δ. εκδίδονται μετά από πρόταση των Υπουργών και των δύο (2) Υπουργείων. Όπως αναφέρθηκε μέχρι σήμερα και σύμφωνα με στοιχεία της Δ/νσης Χωροταξίας του Υ.Π.ΕΝ. (Πίνακας 2) έχουν εκδοθεί μόνο 6 Π.Δ για την ίδρυση της Π.Ο.Α.Υ. Πιερίας, της Π.Ο.Α.Υ. Κεφαλονιάς, της Π.Ο.Α.Υ. Οξειάς, της Π.Ο.Α.Υ. Χαλκιδικής, της Π.Ο.Α.Υ. Μεγάρων, της Π.Ο.Α.Υ. Θεσπρωτίας. Για 2 φακέλους (Π.Ο.Α.Υ. Β.&Ν. Ευβοϊκού και Π.Ο.Α.Υ. Εχινάδων & Αιτωλοακαρνανίας) έχει ολοκληρωθεί ο έλεγχος νομιμότητας στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ). Για 1 φάκελο (Π.Ο.Α.Υ.Διαπόριων Νήσων, Σαρωνικού, Σαλαμίνος και ευρύτερης περιοχής) έχει ολοκληρωθεί το στάδιο ελέγχου από το Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α.). Για 1 φάκελο (Π.Ο.Α.Υ. Κορινθίας, Αργολίδας Δυτικού Σαρωνικού) βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία δημοσιοποίησης και διαβούλευσης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), ενώ για 2 φακέλους (Π.Ο.Α.Υ. Πόρου και Π.Ο.Α.Υ. Αμβρακικού) έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της διαβούλευσης και εκκρεμεί έκδοση εισήγησης από την αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΝ.

  Οι υπόλοιποι φάκελοι βρίσκονται στην φάση της αξιολόγησης στοχείων των φακέλων για την ίδρυση των Π.Ο.Α.Υ.

Η ισχύουσα καταληκτική ημερομηνία έκδοσης των Π.Δ. (4.11.2022) είναι αμφίβολο εάν τελικά αποτελεί εφικτό στόχο για τις Π.Ο.Α.Υ. των Π.Α.Υ. Α, για τις οποίες δίδεται προτεραιότητα από το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. και όσων από τις υπόλοιπες Π.Α.Υ. (Β,Γ,Δ) πληρούν τις προϋποθέσεις καθορισμού Π.Ο.Α.Υ.. Σύμφωνα με το ισχύον (06.2022) χρονοδιάγραμμα του ΥΠΕΝ, οι ενέργειες επικεντρώνονται στην έγκριση μεγάλου αριθμού Π.Ο.Α.Υ. σε Π.Α.Υ. Α΄, εντός της τελευταίας χορηγηθείσης παράτασης. Εκτιμάται επίσης ότι θα υπάρξουν και νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη διευθέτηση ενδεχόμενων προβλημάτων που θα προκύψουν για τις περιπτώσεις που δεν θα καταστεί δυνατή η τήρηση της ημερομηνίας της ισχύουσας παράτασης (4.11.2022).

Από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ., που αποτελεί σε κάθε περίπτωση μία πολύπλοκη διαδικασία, προέκυψαν διαφορές απόψεων μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων, όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεών του, που είχαν σαν αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην έκδοση των διοικητικών πράξεων. Μερίδιο ευθύνης για τις καθυστερήσεις φέρουν και οι επιχειρήσεις του κλάδου της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας τόσο γιατί καθυστέρησαν να υποβάλλουν αιτήματα/φακέλους για ίδρυση Π.Ο.Α.Υ., όσο και για την υποβολή αιτημάτων τροποποίησης/συμπλήρωσης αυτών στη συνέχεια, που απαιτούσαν επαναξιολόγηση εκ μέρους των Υπηρεσιών. Επίσης θα πρέπει να συνυπολογιστούν και οι καθυστερήσεις κατά τη διαδικασία διαβούλευσης από τοπικούς φορείς (έντονες αντιδράσεις σε αρκετές περιπτώσεις) που συχνά επιφέρουν αλλαγές στον σχεδιασμό.

Η αυστηρή τήρηση του χρονοδιαγράμματος αυτού, το οποίο σημειωτέον κρίνεται εντελώς οριακό, είναι αναγκαία, παρά τις δυσκολίες που προκύπτουν από τη συναρμοδιότητα των δυο Υπουργείων, για να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις στην αναπτυξιακή πορεία των υδατοκαλλιεργειών στη χώρα.

- Έχουν εγκριθεί τα αναθεωρημένα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια για αρκετές Περιφέρειες της χώρας,και συγκεκριμένα των Περιφερειών Κρήτης (ΦΕΚ ΑΑΠ΄260/2017), Θεσσαλίας (ΦΕΚ ΑΑΠ΄ 269/2018), Στερεάς Ελλάδας (ΦΕΚ ΑΑΠ΄ 299/2018), Ηπείρου (ΦΕΚ ΑΑΠ΄ 286/2018), Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (ΦΕΚ ΑΑΠ΄ 248/2018), Βορείου Αιγαίου (ΦΕΚ Δ΄ 181/2019), Ιόνιων Νήσων(ΦΕΚ ΑΑΠ΄16/2019), Κεντρικής Μακεδονίας(ΦΕΚ Δ΄485/2020) και Δυτικής Ελλάδας (ΦΕΚ Δ΄ 845/2020). Λόγω της πρόσφατης θεσμοθετησής τους, δεν προβλέπεται αναθεώρησή των, τουλάχιστον για την προσεχή πενταετία.
  Για τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου αναμένεται η θεσμοθέτηση εντός του 2022

Σημειώνεται ότι για ορισμένες Περιφέρειες τα σχετικά Περιφειακά Πλαίσια δεν είναι πλήρως εναρμονισμένα με τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ., παρά το γεγονός ότι στην υπ. αριθ. 31722/4-11-2011 Απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ Β 2505), για την έγκριση του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. αναφέρεται *«Κατά την αναθεώρηση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, πρέπει να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που σχετίζονται με τη χωροθέτηση μονάδων και ζωνών υδατοκαλλιεργειών, κατά τρόπο που να υποστηρίζουν τις κατευθύνσεις του παρόντος».* Οι εν λόγω αποκλίσεις των Περιφερειακών Πλαισίων, σε σχέση με τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ., έχουν ήδη καταγραφεί και επισημανθεί και από τη Γ.Δ.Α. του ΥΠ.Α.Α.Τ. προς την αρμόδια Υπηρεσία του Υ.Π.ΕΝ..

Παράλληλα στο ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α 245) «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας» προβλέπεται ότι τα Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια δεσμεύονται και εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων (όπως το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.), τις οποίες συντονίζουν, εξειδικεύουν και συμπληρώνουν σε επίπεδο Περιφέρειας, καθώς και τροποποιούν μόνο εάν παρέχεται ρητώς η δυνατότητα αυτή από το αντίστοιχο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο.

Παρ' όλα αυτά ενδέχεται στο μεταξύ διάστημα να προκύψουν τοπικά προβλήματα, όσον αφορά την αδειοδότηση μονάδων υδατοκαλλιέργειας, λόγω τέτοιων ασυμβατοτήτων.

Σε όλα τα προαναφερόμενα θεσμοθετημένα Περιφερειακά Σχέδια αναφέρεται ότι: οι τυχόν αντιφάσεις ή αποκλίσεις του περιφερειακού χωροταξικού πλαισίου σε σχέση με τα υπερκείμενα εν ισχύ Γενικό και Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια οι οποίες δεν αποτελούν εξειδικεύσεις / συμπληρώσεις αυτών, ισχύουν υπό τον όρο ενσωμάτωσης τους στα Πλαίσια. Τυχόν ασυμβατότητες των κατευθύνσεων των περιφερειακών με τον υπερκείμενο σχεδιασμό παραπέμπονται στο ΚΕΣΥΧΩΘΑ για επίλυση.

Στα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια (ΠΧΠ), βασική κατεύθυνση αποτελεί η χωρική οργάνωση της υδατοκαλλιέργειας σε Π.Ο.Α.Υ. για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου, την αύξηση του οφέλους της περιφερειακής οικονομίας και την αποφυγή συγκρούσεων με άλλες χρήσεις, που διεκδικούν θέση στον παράκτιο χώρο, αλλά και η αύξηση της αναγνωρισιμότητας και βελτίωση της προώθησης των προϊόντων της υδατοκαλλιέργειας.

Οι προτάσεις για την υδατοκαλλιέργεια, στο πλαίσιο της χωρικής διάρθρωσης του πρωτογενούς τομέα στα ΠΧΠ εντοπίζονται στις περιοχές, όπου υπάρχουν ήδη μονάδες υδατοκαλλιέργειας ή προβλέψεις Π.Α.Υ. από το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις υδατοκαλλιέργειες και προκρίνονται η ολοκλήρωση της θεσμοθέτησης Π.Ο.Α.Υ. και προώθησης κοινών εγκαταστάσεων υποστηρικτικών δομών και συσκευασίας και η διασύνδεση των τοπικών διατροφικών προϊόντων με τον τουρισμό των χωρικών ενοτήτων.

Από την ειδικευμένη ανάλυση των χωρικών δυνατοτήτων σε περιφερειακό επίπεδο προκύπτουν προτάσεις είτε για ανάπτυξη μονάδων σε νέες περιοχές είτε για περιορισμό των υφιστάμενων μονάδων λόγω σύγκρουσης με άλλες χρήσεις είτε για υιοθέτηση ΟΔΠΖ (Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης) και εκπόνηση μελετών ΕΠΣ για την εστιασμένη συνολική θεώρηση του παράκτιου χώρου και των χωρικών δυνατοτήτων ανάπτυξης των δραστηριοτήτων, που διεκδικούν θέση στον παράκτιο χώρο με σεβασμό στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

- Στο πλαίσιο του Μέτρου 3.1 του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013 με τίτλο «Συλλογικές Δράσεις» εκδόθηκε η αριθ. 398/6-3-2015 Πρόσκληση για τη χρηματοδότηση των υποψήφιων φορέων διαχείρισης των Π.Ο.Α.Υ. για τη σύνταξη και υποβολή των προβλεπόμενων από την ισχύουσα νομοθεσία φακέλων, με σκοπό τη θεσμοθέτηση με Προεδρικό Διάταγμα των Π.Ο.Α.Υ..

  Στο πλαίσιο αυτής της πρόσκλησης υλοποιήθηκαν 14 πράξεις συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού 621.073,40 € (στοιχεία 01/2021).

- Στο ΕΠ.Αλ.Θ. 2014 – 2020 έχει επίσης περιληφθεί Μέτρο για τη χρηματοδότηση των δαπανών σύνταξης του φακέλου υποβολής αιτημάτων ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ., στο πλαίσιο του Ε.Τ.Θ.Α. (εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών – μετρήσεις παραμέτρων του υδάτινου περιβάλλοντος, κ.λπ.).

  Μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί σχετική Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων/φακέλων.

- Τέλος αναφέρεται ότι κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των Διαχειριστικών Σχεδίων Λεκανών Απορροής Ποταμών, στα πλαίσια της Οδηγίας 2000/60, η οποία ολοκληρώθηκε τον 12/2017 με την έκδοση των σχετικών Αποφάσεων της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων για το σύνολο των Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας, έγινε η απαιτούμενη και εκκρεμούσα εναρμόνισή τους με τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. και των προτάσεων ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ..

δ. Στοιχεία για τα πρώτα αποτελέσματα / επιπτώσεις των δράσεων / ενεργειών που υλοποιήθηκαν.

- Χωροταξικός Σχεδιασμός Υδατοκαλλιεργειών

Με τις διαδοχικές παρατάσεις των αρχικών προθεσμιών, υποβολής των αιτημάτων ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ. και έκδοσης των Π.Δ. για την έγκρισή τους, δόθηκε η δυνατότητα υποβολής νέων αιτημάτων (έως 4/11/2017) και κυρίως να συνεχιστεί η αξιολόγηση των υποβληθέντων αιτημάτων εντός νομίμου προθεσμίας (έως 4/11/2021).

Σε κάθε περίπτωση, δεν υπήρξε η αναμενόμενη πρόοδος, όσον αφορά το χωροταξικό σχεδιασμό, ως συνέπεια του γεγονότος ότι βασικές προγραμματισμένες δράσεις αυτού δεν έχουν υλοποιηθεί/ολοκληρωθεί μέχρι και σήμερα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί (όπως έχει αναφερθεί) έξι Π.Δ. Ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ. από τα συνολικά 25 αιτήματα που έχουν κατατεθεί ενώ η συνολική κατάσταση αξιολόγησης των φακέλων ίδρυσης

Π.Ο.Α.Υ., όπως αυτή περιγράφηκε στο σημείο (γ) του παρόντος Κεφαλαίου 2.2.2 δείχνει μία σημαντική και πιθανά καθοριστική καθυστέρηση όσον αφορά την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού του κλάδου.

Στο γεγονός αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία, καθόσον όχι μόνο αποτελεί αρνητικό παράγοντα στην αναπτυξιακή πορεία του κλάδου, σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αλλά θέτει σε κίνδυνο γενικά το χωροταξικό σχεδιασμό των υδατοκαλλιεργειών στη χώρα, λόγω της μεγάλης καθυστέρησης για την ολοκλήρωση του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. και της μη αξιολόγησής του, προϋπόθεσης για την αναθεώρηση, ή μη αυτού.

ε. Νέες δράσεις / ενέργειες

- Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός.
  Στο πλαίσιο εναρμόνισης με την Οδηγία 2014/89/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α'101/12.06.2018 ο νόμος 4546/2018 «Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/89/Ε.Ε. «περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 1010), ο οποίος τροποποιήθηκε με το ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α 245) Κεφάλαιο Β.

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός σύμφωνα με τον νόμο αυτό περιλαμβάνει:

- Την κατάρτιση της εθνικής χωρικής στρατηγικής για τον χερσαίο και θαλάσσιο χώρο η οποία αποτελεί κείμενο βασικών αρχών πολιτικής για την ανάπτυξη και τον σχεδιασμό του χώρου του άρθρου 3 του ν. 4447/2016, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4759/2020. Σύμφωνα με το Υ.Π.ΕΝ. το κείμενο της εθνικής χωρικής στρατηγικής για τον θαλάσσιο χώρο βρίσκεται υπό επεξεργασία.
- Την κατάρτιση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων
  Τα θαλάσσια χωροταξικά πλαίσια αντιστοιχούν στο περιφερειακό επίπεδο σχεδιασμού του άρθρου 2 του ν. 4447/2016. Αναφέρονται σε θαλάσσιες χωρικές ενότητες, οι οποίες μπορεί να είναι υποπεριφερειακής, περιφερειακής ή διαπεριφερειακής κλίμακας, όπως ειδικότερα καθορίζονται από *την εθνική χωρική στρατηγική για τον θαλάσσιο χώρο.*
  Τέλος, σύμφωνα με το νόμο αυτό ο αρχικός θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός σε επίπεδο Χώρας θα έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί το αργότερο έως τις 31 Μαρτίου 2021. Μέχρι σήμερα, έχουν εκπονηθεί σχετικές μελέτες και η αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησής τους πρόκειται να συντάξει έκθεση αξιολόγησης αυτών, εντός ενός έτους από τις 31 Μαρτίου 2021.

Οι υδατοκαλλιέργειες ως σημαντική συνιστώσα των δραστηριοτήτων που ασκούνται στο θαλάσσιο χώρο (κύρια πλησίον των ακτών) πρέπει να αναδειχθούν μέσω των κατευθύνσεων

του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. στο θαλάσσο χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας, ενώ επισημαίνεται ότι θα επηρεασθούν αρνητικά απο την ενδεχόμενη μη τήρηση των προθεσμιών.

Σημειώνεται ότι δεν κατέστη δυνατόν για την Ελλάδα να ολοκληρώσει τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό στην επικράτεια της εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών της Οδηγιάς. Αυτό συνέβη για μια σειρά από λόγους όπως:

Η Ελλάδα, με καθυστέρηση δύο ετών (Ιούνιος 2018) ενσωμάτωσε την οδηγία για τον ΘΧΣ (2014/89/ΕΕ) στην εθνική νομοθεσία με τον ν. 4546/2018.

- Πέραν της διαμόρφωσης του ως άνω βασικού θεσμικού πλαισίου σημαντικό είναι και η θέσπιση ενός εφαρμοστικού κανονιστικού πλαισίου κατ` εξουσιοδότηση του πιο πάνω νόμου, απολύτως απαραίτητες για την υλοποίηση του ΘΧΣ.
- Το αντικείμενο των θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων είναι σύνθετο, άπτεται πολύπλοκων ζητημάτων, διαφόρων νομοθετικών πλαισίων και προϋποθέτει τη συνεργασία και το συντονισμό πλήθους εμπλεκόμενων Υπουργείων και φορέων ήδη από τα πρώιμα στάδια ανάλυσης και σχεδιασμού. Επίσης η εκπόνηση τους απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ άλλων και λόγω του ότι αυτά συν διαμορφώνονται μέσω της συμμετοχής όλων των φορέων που εμπλέκονται σε θαλάσσιες δραστηριότητες και των πολιτών .
- Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την υλοποίηση του ΘΧΣ διαπιστώθηκε η ανάγκη αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού του ευρύτερου χωροταξικού θεσμικού πλαισίου, η οποία και υλοποιήθηκε με σειρά βελτιωτικών νομοθετικών ρυθμίσεων με κυριότερη την ψήφιση του νόμου 4759/2020 για τον «Εκσυγχρονισμό της χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας …», συμπεριλαμβανομένου και του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, τον Δεκέμβριο του 2020.
- Τον Ιανουάριο του 2021 θεσμοθετήθηκε η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική για τον Νησιωτικό Χώρο, η οποία προβλέπεται να εκπονηθεί από το αρμόδιο υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, και θα πρέπει οι αρχές της να ληφθούν υπόψη κατά τον ΘΧΣ.
- Στη χώρα βρίσκεται σε εξέλιξη ευρεία αναθεώρηση ειδικών χωροταξικών πλαισίων που περιέχουν κατευθύνσεις σε εθνικό επίπεδο για την χωρική διάρθρωση τομέων ανάπτυξης με άμεση επίδραση στο θαλάσσιο χώρο και άρα στον ΘΧΣ. Με αυτές τις κατευθύνσεις θα πρέπει να εναρμονίζονται τα Θαλάσσια Χωροταξικά Πλαίσια.
- Επίσης επίκειται η αναθεώρηση των - εξαιρετικά σημαντικών για τον ΘΧΣ- Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων του Νοτίου Αιγαίου και της Πελοποννήσου με τα οποία ολοκληρώνεται η πρώτη μεγάλη αναθεώρηση των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων της χώρας.
- Ο σχεδιασμός στον θαλάσσιο χώρο της Ελλάδας, καλείται να αντιμετωπίσει ιδιαίτερες και σημαντικές προκλήσεις λόγω των γεωγραφικών συνθηκών και χαρακτηριστικών, της εκτεταμένης ακτογραμμής, και της πολυνησιωτικότητας.

Το κείμενο της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο με την υποστηρικτική μελέτη, αναρτήθηκε στις 26.01.2022 για διαβούλευση, η οποία και ολοκληρώθηκε την 17η Φεβρουαρίου 2022.

Σύμφωνα με το παρόν χρονοδιάγραμμα (06.2022) η Εθνική Χωρική Στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χώρο, προβλέπεται να υποβληθεί από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση στο τέλος Ιουλίου 2022, ώστε στη συνέχεια αυτή να ανακοινωθεί στην Βουλή των Ελλήνων.

2.2.3 Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

α. Γενικά

Η ανταγωνιστικότητα αποτελεί το βασικό παράγοντα για την πορεία ανάπτυξης κάθε παραγωγικής δραστηριότητας, ίδιαίτερα βέβαια για τον κλάδο των υδατοκαλιεργειών, ως δραστηριότητας που χαρακτηρίζεται για την εξωστρέφεια, αλλά και την ιδιαιτερότητα των προϊόντων της (τρόφιμα, ευπαθή).

Η ανάπτυξη της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας βασίστηκε από τα πρώτα της στάδια στην αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των ελληνικών θαλασσών και σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα της εφαρμοσμένης έρευνας, είχε ως αποτέλεσμα μια εντυπωσιακή πορεία της επί σειρά ετών, ώστε να καταλάβει δεσπόζουσα θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.. Επιπρόσθετα, με το συγκριτικά χαμηλό κόστος παραγωγής τα προϊόντα της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας υπήρξαν ανταγωνιστικά στις αγορές του εξωτερικού.

Την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω της αύξησης της τιμής των ιχθυοτροφών, που αποτελεί τον κύριο συντελεστή του κόστους παραγωγής, της επιβάρυνσης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων (αποπληρωμή τραπεζικών δανείων και της κατά συνέπεια χαμηλής ρευστότητας αυτών), αλλά και των αυξημένων δαπανών των επιχειρήσεων, για την εξασφάλιση βέλτιστων περιβαλλοντικών συνθηκών εκτροφής, την εφαρμογή συστημάτων για την ασφάλεια και την υγιεινή των προϊόντων και την υγεία και ευζωία των ζώων, έχει προκύψει σημαντική αύξηση του κόστους παραγωγής, χωρίς ωστόσο το κόστος αυτό να μπορεί να μετακυλισθεί, στην τιμή πώλησης του προϊόντος, εξαιτίας κυρίως του έντονου ανταγωνισμού με προϊόντα προερχόμενα από τρίτες χώρες.

Εκτός των οικονομικών παραγόντων που προαναφέρθηκαν και επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας, αρνητικό παράγοντα αποτελούν: η εισαγωγή στην Ε.Ε. προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, ή/και αλιείας από τρίτες χώρες και μάλιστα σε μειωμένες τιμές, σε σχέση με τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας, που παράγονται εντός αυτής, η μειωμένη διαφοροποίηση στα προϊόντα αυτά και συγκεκριμένα, στα είδη, ή τις μορφές του τελικού πρϊόντος αυτών, αλλά και η δυσκολία εξασφάλισης νέων αγορών.

Στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. αναφέρονταν γενικότερα οι παράγοντες, που άμεσα και έμμεσα επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, με βάση τους οποίους διαμορφώθηκαν άλλωστε και οι απαιτούμενες δράσεις ενίσχυσής της.

β. Βασικές δράσεις/ ενέργειες που προβλέπονται στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. και εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα

Όσον αφορά τις δράσεις που είχαν προγραμματισθεί με το Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σημειώνονται τα ακόλουθα :

- ***Αύξηση της παραγωγής***

Για την εξέλιξη της παραγωγής τα τελευταία έτη (2014-2019) γίνεται λεπτομερής αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Σε κάθε περίπτωση δεν υπήρξε μια σταθερά ικανοποιητική και οπωσδήποτε η αναμενόμενη αύξηση της παραγωγής, γεγονός που οφείλεται κυρίως στη μη ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και τη θεσμοθέτηση των Π.Ο.Α.Υ., μέσω των οποίων αναμένεται αύξηση της παραγωγής, τόσο από υφιστάμενες μονάδες, όσο και από την ίδρυση νέων μονάδων, αλλά και στους λοιπούς (αρνητικούς) παράγοντες, με σημαντικότερο την μεγάλη καθυστέρηση ολοκλήρωσης της αναδιάρθρωσης μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας και τη δυσκολία πρόσβασης, ιδίως των Μ.Μ.Ε., στο τραπεζικό σύστημα.

Στο πλαίσιο της δράσης αυτής:

- Υλοποιήθηκαν επενδυτικά σχέδια, με σκοπό την επέκταση και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων και των υποστηρικτικών τους εγκαταστάσεων τόσο στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013 που ολοκληρώθηκε το έτος 2015, όσο και στο τρέχον πρόγραμμα Ε.Π.ΑΛ.Θ. 2014-2020 μέσω του οποίου έχουν εκδοθεί τρεις κύκλοι προσκλήσεων των Μέτρων 3.2.2. & 4.2.4. «Παραγωγικές Επενδύσεις στην Υδατοκαλλιέργεια» και 3.4.4. «Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας» (Φεβρουάριος 2018 & 2020 και Ιούλιος 2021).

Ακόμη σημειώνεται ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, είχε προβλεφθεί να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται τα στοιχεία του «Μηχανισμού παρακολούθησης των τάσεων της αγοράς», που δημιουργήθηκε στα πλαίσια του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013.

- ***Μείωση του κόστους παραγωγής***

Και για τη δράση αυτή δεν υπάρχουν ουσιαστικά αποτέλεσματα, καθόσον για τους δυο βασικούς συντελεστές του κόστους παραγωγής, τα ιχθύδια (γόνος) και κυρίως τις τροφές, δεν υπήρξαν μειώσεις.

Αναφέρεται όμως ότι, μετά την ισχύ του Καν. (Ε.Ε.) 56/2013, για τη χρήση μεταποιημένων ζωϊκών πρωτεϊνών στις ιχθυοτροφές, υπήρξε σταδιακή χρήση αυτών, με συνέπεια τη μείωση της ποσότητας ιχθυαλεύρων και τη μή αύξηση της τιμής των ιχθυοτροφών (η διαφορά τιμής των δύο κατηγοριων ιχθυοτροφών είναι της τάξης του 7-8%). Ταυτόχρονα υπήρξε βέβαια μεταβολή του συντελεστή μετατρεψιμότητας αυτών, αλλά και αρνητική επίδραση στην ποιότητα των ψαριών.

Δράσεις για τη μείωση του κόστους παραγωγής έχουν πραγματοποιηθεί και βρίσκονται υπο υλοποίηση, συνήθως με συνεργασία μεταξύ ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων του κλάδου. Τόσο στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013 όσο και του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014-2020 υλοποιήθηκαν/υλοποιούνται πιλοτικά προγράμματα για:

- την βελτίωση των ιχθυοτροφών με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητάς τους
- χρήση εναλλακτικών πρώτων υλών προς αντικατάσταση ιχθυάλευρων

- ***Διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας***

Η ποιότητα αποτελεί βασικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των ελληνικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του υφιστάμενου εθνικού και Ενωσιακού θεσμικού πλαισίου, που διέπει τον τομέα (κανόνων, που αφορούν στην ασφάλεια και στην υγιεινή, στην ιχνηλασιμότητα, στη σήμανση των προϊόντων και στην ενημέρωση του καταναλωτή) καθώς και της αξιοποίησης των προτύπων και συστημάτων διασφάλισης, ή διαχείρισης της ποιότητας (HACCP, ISO, GLOBAL GAP, ASC κ.ά.).

Προς την κατεύθυνση αυτή η προσπάθεια είναι συνεχής, τόσο από πλευράς των αρμόδιων αρχών με τη μορφή των ελέγχων εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου, όσο και από πλευράς των επιχειρήσεων, οι οποίες προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κατανάλωσης προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για την πιστοποίησή τους.
Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΛ.Ο.Π.Υ. που αναγνωρίστηκε το 2018 με γνώμονα τα παραπάνω, δημιούργησε μέσα από το Σχέδιο Παραγωγής και Εμπορίας και έθεσε σε λειτουργία, ένα νέο ιδιωτικό πρότυπο πιστοποίησης ποιότητας, το Fish from Greece. Το πρότυπο αυτό διασφαλίζει την υψηλή ποιότητα των προϊόντων της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας και τις ορθές παραγωγικές πρακτικές, συμβάλλοντας παράλληλα στη βιωσιμότητα και την ενίσχυση της θέσης των Ελλήνων παραγωγών στην διεθνή αγορά.

Όσον αφορά την εφαρμογή νέων μεθόδων, όπως η παραγωγή βιολογικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, σημειώνονται μικρά βήματα αύξησης της παραγωγής, παρά τα κίνητρα που

παρέχονται, λόγω της με αργούς ρυθμούς αυξανόμενης ζήτησής τους στις αγορές, κυρίως του εξωτερικού.

- ***Ενίσχυση της διαφοροποίησης των ειδών και των τελικών προϊόντων***

Στο πλαίσιο της δράσης για τη «διαφοροποίηση των τελικών προϊόντων», με σκοπό πάντοτε την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ενισχύθηκε το ποσοστό παραγωγής προϊόντων σε νέες μορφές, φιλικές στον καταναλωτή, κυρίως με τη μορφή φιλέτου, αλλά και σε ατομικές συσκευασίες σε διάφορες μορφές (ολόκληρο απολεπισμένο, απεντερωμένο ψάρι, καταψυγμένο). Σήμερα τα φιλέτα και τα απεντερωμένα/απολεπισμένα ψάρια αποτελούν αθροιστικά το 7-8% της συνολικής παραγωγής.

Όσον αφορά τη «διαφοροποίηση», με διεύρυνση των ειδών εκτροφής, αναφέρεται το ιδιαίτερης σημασίας πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «DIVERSIFY-New species for EU aquaculture”, με τη συμμετοχή και της Ελλάδας, στο οποίο περιλαμβάνεται και το είδος Μαγιάτικο (*Seriola dumerilli*.), με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Σημειώνεται ότι αυτές οι δράσεις «διαφοροποίησης» αποτελούν αντικείμενο προγραμμάτων Πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων, σε συνεργασία με επιχειρήσεις, με συνέπεια σημαντικές καθυστερήσεις εφαρμογής των όποιων αποτελεσμάτων.

- ***Ενίσχυση της προώθησης***

Αρχικά στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013, εγκρίθηκε ένα «Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο προώθησης για ευρύαλα Μεσογειακά είδη (τσιπούρα – λαβράκι κ.λπ. ιχθυοκαλλιέργειας)», ένα σχέδιο προώθησης με ευρύ φάσμα επί μέρους δράσεων και ενεργειών, σημαντικού κόστους. Πλην όμως το ποσοστό υλοποίησης του, στη λήξη του χρονοδιαγράμματός, ήταν αρκετά χαμηλό. Σε κάθε περίπτωση σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του έπαιξαν οι επαγγελματικές οργανώσεις Σ.Ε.Θ. και ΠΑΝ.Ε.Μ.Μ.Ι..

Η ΕΛ.Ο.Π.Υ. στα Σχέδια Παραγωγής και Εμπορίας (2018-2019 και 2020-2021) περιλαμβάνει και υλοποιεί σημαντικές δράσεις που ενισχύουν σημαντικά την προώθηση του ελληνικού ψαριού θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

- ***Διασφάλιση της περιβαλλοντικής προστασίας***

Για την εξασφάλιση των βέλτιστων περιβαλλοντικών συνθηκών, που αποτελούν και αναγκαία παράμετρο για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας, εφαρμόζεται αυστηρό εθνικό και Ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο.

Πρόκειται για μια συνεχή προσπάθεια των αρμόδιων αρχών και φορέων, με σταδιακά – αλλά σημαντικά – βήματα βελτίωσης, τόσο του βαθμού εφαρμογής του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, όσο και του αποτελέσματος στο περιβάλλον. Η αυστηροποίηση των όρων και προϋποθέσεων των πράξεων αδειοδότησης, οι έλεγχοι και οι περιοδικές εκθέσεις περιβαλλοντικής παρακολούθησης αποτελούν μερικά από τα εργαλεία της προσπάθεια αυτής.

Στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013, υλοποιήθηκαν πιλοτικά σχέδια για τη βιώσιμη και ανταγωνιστική ιχθυοκαλλιέργεια με διαχειριστικές πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον.
Επίσης μέσω τροποποίησης του Παρ. VIII της Υ.Α. 1958 (ΦΕΚ Β 21/13.1.2012) «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος (η) του ν. 4014/2011», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, το σύνολο των μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας πλέον υπάγεται στην Κατηγορία Α2, ενώ οι εκμεταλλεύσεις εκτατικών υδατοκαλλιεργειών (λιμνοθάλασσες και οι μονάδες υδατοκαλλιέργειας εντός Π.Ο.Α.Υ. (όταν ιδρυθούν) υπάγονται σε καθεστώς Π.Π.Δ..

Τέλος, μεγάλης σημασίας είναι το γεγονός ότι μετά από πολυετή συνεργασία των αρμόδιων υπηρεσιών των Υπουργείων Υ.Π.ΕΝ. και ΥΠ.Α.Α.Τ. εκδόθηκε στις 20/12/2019 Εγκύκλιος (Υ.Π.ΕΝ./ΔΙ.Π.Α./121634/7242/20-12-2019) με την οποία καθορίζονται οι αναγκαίες μετρήσεις των παραμέτρων του υδάτινου περιβάλλοντος που πρέπει να παρακολουθούνται, πριν την ίδρυση και κατά την λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, αλλά και των Π.Ο.Α.Υ. Η υποχρέωση διενέργειας μετρήσεων κατά τη φάση της ίδρυσης νέων μονάδων ή Π.Ο.Α.Υ., αλλά και της συστηματικής παρακολούθησης συγκεκριμένων περιβαλλοντικών παραμέτρων κατά τη φάση λειτουργίας αυτών είναι οριζόντια, ανεξάρτητα αν η δραστηριότητα διενεργείται εντός ή εκτός θαλάσσιας περιοχής του δικτύου NATURA 2000.

Παράλληλα, το ΥΠΕΝ, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εφαρμογή των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, εκπονεί 23 Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) και Σχεδίων Διαχείρισης (ΣΔ) για τις 446 περιοχές του δικτύου Natura 2000 της χώρας, μοιρασμένων σε 11 ομάδες περιοχών. Το έργο, που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, προβλέπει την οριοθέτηση και θεσμοθέτηση διαβαθμισμένων ζωνών προστασίας στο σύνολο των περιοχών Natura 2000 και αντίστοιχους όρους και περιορισμούς στις χρήσεις και στην άσκηση δραστηριοτήτων. Οι ΕΠΜ θα υποδείξουν τις ζώνες και τις επιτρεπόμενες χρήσεις (καθώς και τους ειδικούς όρους άσκησης της κάθε χρήσης) εντός των ορίων της κάθε περιοχής του δικτύου, σε συνάρτηση με τα προστατευόμενα είδη και τους οικοτόπους κάθε ομάδας περιοχών λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες, αλλά και σχεδιαζόμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες της εκάστοτε ευρύτερης περιοχής. Οι εν λόγω ΕΠΜ αποτελούν την επιστημονική μελέτη τεκμηρίωσης για την έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων (ΠΔ) και Σχεδίων Διαχείρισης της κάθε

προστατευόμενης περιοχής. Η υδατοκαλλιέργεια έχει σημαντική παρουσία ως βιώσιμη δραστηριότητα σε ένα μεγάλο αριθμό περιοχών του δικτύου Natura 2000 και ως εκ τούτου λαμβάνεται υπόψη κατά τη σύνταξη των αντίστοιχων ΕΠΜ και των αντίστοιχων ΠΔ. Με την έγκριση των εν λόγω ΕΠΜ και την έκδοση των σχετικών ΠΔ αναμένεται να έχει γίνει ένα εξαιρετικά σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της προστασίας των περιοχών του δικτύου Natura με ενσωμάτωση σε αυτά ειδικών όρων και μέτρων για την υδατοκαλλιέργεια. Η έκδοση των εν λόγω ΠΔ αναμένεται στις αρχές του 2023.

- ***Έρευνα για την ανάπτυξη***

Η ανάγκη της έρευνας και της καινοτομίας, γενικά για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών, είναι αυτονόητη. Η συμβολή τους σε διεθνές επίπεδο υπήρξε για τον κλάδο καθοριστική.

Η έρευνα και καινοτομία στην Ελλάδα διέπεται από τις διατάξεις του ν. 4310/2014, «Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 258), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και προκειμένου για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, σύμφωνα με το ν.4282/2014 οι κατευθυντήριες γραμμές θα προκύπτουν από το Ε.Π.Α.Υ., μετά από γνωμοδότηση του Ε.Σ.Υ.Δ. (όπως προαναφέρθηκε). Πραγματοποιείται κύρια από Ανώτατα και Ανώτερα Εκπαιδευτικά ιδρύματα, Ερευνητικά κέντρα, αλλά και ιδιωτικούς φορείς (εταιρίες ιχθυοκαλλιέργειας, εταιρίες εξοπλισμού, τροφών, πληροφορικής, κ.ά.) σε μικρότερο του αναγκαίου βαθμό.

Από τη Γ.Γ.Ε.Τ.(νυν Γ.Γ.Ε.Κ.) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος νόμου, έχει συνταχθεί το 2014 κείμενο για «ερευνητικές και τεχνολογικές προτεραιότητες» του τομέα υδατοκαλλιεργειών για τα επόμενα 30 χρόνια.

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-20, η Γ.Γ.Ε.Κ. ενέταξε τον τομέα των Υδατοκαλλιεργειών στην Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση. Οι ειδικότερες θεματικές προτεραιότητες και δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας προσδιορίσθηκαν μέσα από την διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης που αποτελεί μια ευρεία, δομημένη διαβούλευση με όλους τους παράγοντες του συστήματος καινοτομίας του τομέα, δηλαδή τις επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα, τα συναρμόδια Υπουργεία και οργανισμούς, τις περιφερειακές αρχές και την κοινωνία των πολιτών.

Για την προετοιμασία των προς διαβούλευση εισηγήσεων του τομέα των Υδατοκαλλιεργειών συστήθηκε ειδική Ομάδα Εργασίας στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής της Πλατφόρμας Καινοτομίας της Αγροδιατροφής της Γ.Γ.Ε.Κ..

Με βάση τα αποτελέσματα διαδικασίας προκηρύξεων «Επιχειρηματικής ανακάλυψης», η Γ.Γ.Ε.Κ. προκήρυξε καταρχήν την **Ειδική Δράση «Υδατοκαλλιέργειες»**, δημόσιας δαπάνης 7.956.400 €. Οι θεματικές προτεραιότητες της Δράσης ήταν:

Α. Βελτίωση εκτροφής τσιπούρας/ λαβρακιού
Β. Εκτροφή νέων θαλάσσιων ψαριών, διαφοροποίηση της παραγωγής
Γ. Βιώσιμη Παραγωγή Ιχθυοτροφών
Δ. Μεταποίηση – επεξεργασία
Ε. Νέες τεχνολογίες εκτροφής: ανάπτυξη γνωσιακής βάσης για την υδατοκαλλιέργεια ανοικτής θάλασσας
ΣΤ. Παραγωγή νέων βιοτεχνολογικών προϊόντων (domestication of the sea)

Στόχος της Δράσης ήταν η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ δυναμικών επιχειρήσεων και οργανισμών έρευνας και διάδοσης γνώσεων για την υλοποίηση έργων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας, των οποίων τα ερευνητικά αποτελέσματα έχουν προοπτική αξιοποίησης και ενσωμάτωσης σε αλυσίδες αξίας.

Επισημαίνεται ότι στην διαδικασία προσδιορισμού των ερευνητικών και τεχνολογικών προτεραιοτήτων της Δράσης συμμετείχαν ενεργά ο Σύνδεσμος Ελληνικών Θαλασσοκαλλιεργειών (Σ.Ε.Θ.) και η Πανελλήνια Ένωση Μικρομεσαίων Ιχθυοκαλλιεργητών (ΠΑΝ.Ε.Μ.Μ.Ι.), που εκπροσωπούν σχεδόν το σύνολο των επιχειρήσεων της χώρας που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα.

Στο πλαίσιο της Δράσης εντάχθηκαν και υλοποιούνται **24 ερευνητικά έργα**, με συνολική **δημόσια δαπάνη 5.691.930,47 €** και **προϋπολογισμό 6.018.760,93 €. (στοιχεία 01/2021)**

Μετά από νέο κύκλο διαβούλευσης, ο τομέας της Αλιείας - Υδατοκαλλιέργειας συμπεριλήφθηκε στον Β' Κύκλο της πρόσκλησης της Δράσης «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ» με επικαιροποιημένα πεδία προτεραιότητας ως εξής:

- ✓ Είδη εισβολείς (invasive species). Ένας πιθανός νέος θαλάσσιος πόρος. Τρόποι αξιοποίησης
- ✓ Κλιματική αλλαγή. Επίδραση στους αλιευτικούς πόρους
- ✓ Θεμελιώδη ενδιαιτήματα θαλάσσιων βιολογικών πόρων
- ✓ Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με το μεταβολισμό και τις διατροφικές απαιτήσεις των εκτρεφόμενων ψαριών. Ανάπτυξη δεικτών και μεθόδων πρώιμης ανίχνευσης μη αποτελεσματικής διατροφής

- ✓ Αξιοποίηση υποπροϊόντων ψαριών και άλλων ζωικών υποπροϊόντων (processed animal protein), χρήση εναλλακτικών ζωικών πρώτων υλών
- ✓ Χρήση εναλλακτικών φυτικών πρώτων υλών με έμφαση σε τοπικές φυτικές ποικιλίες (σύνδεση με άλλους κλάδους παραγωγής και επεξεργασίας ψυχανθών) ή και εναλλακτικών μεθόδων επεξεργασίας χρησιμοποιούμενων φυτικών υλικών
- ✓ Νέες μέθοδοι αντιμετώπισης ιογενών και βακτηριακών μολύνσεων
- ✓ Νέες μέθοδοι αντιμετώπισης παρασιτώσεων με ελαχιστοποίηση χρήσης χημικών σκευασμάτων
- ✓ Νέες τεχνολογίες εκτροφής για υδατοκαλλιέργεια ακριβείας
- ✓ Νέα υλικά για κλουβιά και δίχτυα
- ✓ Ανάπτυξη μεθόδων εξυγίανσης και απαλλαγής των μυδιών από ξενιστές
- ✓ Αύξηση διάρκειας ζωής προϊόντων (νέες συσκευασίες, κατεργασίες). Μέθοδοι μεταφοράς – αποθήκευσης – διατήρησης προϊόντων
- ✓ Νέοι τρόποι μεταποίησης υπαρχόντων εκτρεφόμενων ειδών ψαριών (φιλέτα, προμαγειρευμένα γεύματα κ.λπ.) και μυδιών (επεξεργασία για προστιθέμενη αξία π.χ. αποκελυφωμένο, προμαγειρεμένο, με δυνατότητες αποθήκευσης και μεταφοράς).
- ✓ Τυποποίηση και δημιουργία μεταποιημένων προϊόντων από νέα είδη (εκτρεφόμενα ψάρια, οστρακοειδή)
- ✓ Διαφοροποίηση - Εκτροφή νέων ειδών ιχθύων και οστρακοειδών με προστιθέμενη αξία.
- ✓ Αναγνώριση και καλλιέργεια τοπικών ειδών φυτοπλαγκτού ή και φυκών με οικονομικό ενδιαφέρον.

Στο πλαίσιο της Δράσης «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ» εντάχθηκαν και υλοποιούνται **14 ερευνητικά έργα** από τα οποία τα 9 αφορούν συνεργατικά έργα μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων, 4 βιομηχανική έρευνα που εκτελείται σε επιχειρήσεις χωρίς υποχρεωτική συμμετοχή ερευνητικού φορέα και 1 έργο πειραματικής ανάπτυξης, που επίσης εκτελείται σε επιχείρηση. Ο συνολικός προϋπολογισμός των εν λόγω έργων ανέρχεται σε **12.303.719,93 €** και η αντίστοιχη δημόσια δαπάνη σε **9.871.619,01 € (στοιχεία 01/2021)**.

Το Ε.Τ.Θ.Α (άρθρο 47 του Καν. 508/ 2014), προκειμένου να τονωθεί η καινοτομία στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας, στηρίζει στοχευμένες δράσεις για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 και κατά εφαρμογή της σχετικής αυτής διάταξης του κανονισμού, στο Ε.Π.ΑΛ.Θ. 2014-2020 περιλαμβάνεται αντίστοιχο μέτρο χρηματοδότησης των δράσεων. Για την ενεργοποίηση του μέτρου και τη χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ.Θ. 2014 – 2020 σχετικών δράσεων καινοτομίας, έχει εκδοθεί η αριθ. 1214/10-8-2017 1η πρόσκληση ενδιαφέροντος (όπως τροποποιήθηκε με την 2046/6.10.2020) και η 1427/25.6.2020 2η πρόσκληση ενδιαφέροντος.

Στο εν λόγω Μέτρο υποβλήθηκαν 37 προτάσεις από τις οποίες αξιολογήθηκαν θετικά οι 25, στις οποίες συμμετέχουν 21 Ερευνητικοί Οργανισμοί και 16 επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας. Μεταξύ άλλων, τα έργα αυτά εξετάζουν σημαντικού ενδιαφέροντος θέματα χωρισμένα στους εξής τομείς:

- Νέα είδη (3 προτάσεις)
- Γενετική βελτίωση και φυσιολογία (3 προτάσεις)
- Παθολογία εκτρεφόμενων ειδών (2 προτάσεις)
- Διατροφής εκτρεφόμενων ειδών (2 προτάσεις)
- Βελτιστοποίηση & εκσυγχρονισμός τεχνολογιών συντήρησης – μεταποίησης / νέα προϊόντα (3 προτάσεις)
- Βελτιστοποίηση & εκσυγχρονισμός τεχνολογιών εκτροφής & συνολική διαχείριση Μονάδων (12 προτάσεις)

Η συνολική Δημόσια Δαπάνη των 25 αυτών Πράξεων ανήλθε σε 10.439.485 Ευρώ, ενώ έχουν πληρωθεί στους δικαιούχους 3.672.968 Ευρώ (Δημόσια δαπάνη) εκ των οποίων οι πιστοποιημένες δαπάνες ανέρχονται σε 915.436 Ευρώ (Δημόσια δαπάνη) (στοιχεία 01/2021).

- ***Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών***

Το Ε.Τ.Θ.Α. δίνει τη δυνατότητα στο πλαίσιο του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014 – 2020 χρηματοδότησης δράσεων, για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, τεχνικού, επιστημονικού, νομικού, περιβαλλοντικού ή οικονομικού χαρακτήρα σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιέργειας, για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, προκειμένου να βελτιωθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των μονάδων υδατοκαλλιέργειας (άρθρο 49 του Καν. (Ε.Ε.) 508/2014).

Έτσι σε εφαρμογή της διάταξης αυτής του Κανονισμού, παρέχεται η δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014-2020.

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ενέργειες (έκδοση Πρόσκλησης) της Ε.Υ.Δ. Ε.Π.Αλ.Θ. για την ενεργοποίηση του Μέτρου και τη χρηματοδότηση σχετικών δράσεων,

- ***Υφάλμυρα (κυμαινόμενης αλατότητας) οικοσυστήματα***

Στα πλαίσια του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014 – 2020, μετά από σχετική πρόσκληση, χρηματοδοτήθηκαν σχέδια βελτίωσης λιμνοθαλασσών, για τη βιωσιμότητα των αλιευτικών συνεταιρισμών και την

ορθολογική αλιευτική εκμετάλλευση τους, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη οικοτουριστικών δράσεων σε αυτές.

- Όσον αφορά την «παραγωγή νέων βιοτεχνολογικών προϊόντων» και την «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μ.Μ.Ε., Δίκτυο NATURA 2000», δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα συγκεκριμένες ενέργειες για την υλοποίηση σχετικών δράσεων.

- ***Άλλες δράσεις,*** σχετικές με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, δεν υλοποιήθηκαν.

γ. Δράσεις / ενέργειες που βρίσκονται σε εξέλιξη και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης – Αιτιολόγηση

Την παρούσα περίοδο βρίσκονται σε εξέλιξη οι ακόλουθες δράσεις / ενέργειες:

Ι. Ενέργειες σχετικές με την εφαρμογή του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014 – 2020.

Στο πλαίσιο των Μέτρων 3.2.2 και 4.2.4 «Παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια» του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014-2020 έχουν μέχρι πρόσφατα ενταχθεί 154 πράξεις συνολικής Δημόσιας Δαπάνης ύψους 67.155.777 Ευρώ και έχουν πιστοποιηθεί και πληρωθεί στους δικαιούχους 21.213.112 Ευρώ (Δημόσια Δαπάνη). Σε τελικό στάδιο αξιολόγησης βρίσκονται οι προτάσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των τελευταίων προσκλήσεων των παραπάνω Μέτρων και του Μέτρου 3.4.4. «Μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας» (στοιχεία 01/2021).

Αναφέρεται επίσης ότι στο πλαίσιο του Μέτρου 2.1 «Υδατοκαλλιέργεια» του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013 ολοκληρώθηκαν συνολικά 94 πράξεις με συνολική Δημόσια Δαπάνη 17.923.189,28 € (στοιχεία 01/2021).

Τόσο η Πρόσκληση για το Μέτρο 3.4.1. «Σχέδια Παραγωγής και Εμπορίας», όσο και για το Μέτρο 3.4.3. «Μέτρα Εμπορίας» παραμένουν ανοικτές (μέχρι τέλους 2022), ώστε να υπάρχει η δυνατότητα υποβολής περαιτέρω προτάσεων.

ΙΙ. Λοιπές δράσεις / ενέργειες

- Προσπάθεια, σε συνεχή βάση και σε επίπεδο επιχειρήσεων, γίνεται για την εφαρμογή ή / και βελτίωση των συστημάτων διασφάλισης ή διαχείρισης της ποιότητας των προϊόντων.

δ. Στοιχεία για τα πρώτα αποτελέσματα / επιπτώσεις δράσεων / ενεργειών που υλοποιήθηκαν

Άμεσα και μετρήσιμα αποτελέσματα των δράσεων που υλοποιήθηκαν δεν υπάρχουν, καθόσον, αφενός είναι σχετικά μικρό το χρονικό διάστημα που πραγματοποιείται η παρούσα αξιολόγηση, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη και το χαρακτήρα των δράσεων (μεσο-μακροπρόθεσμης διάρκειας και απόδοσης) και αφετέρου η καθυστέρηση έγκρισης του Ε.Π.ΑΛ.Θ. 2014 - 2020 (23-10-2015), δεδομένου ότι για πολλές από τις δράσεις απαιτείται χρηματοδότηση στο πλαίσιο της εφαρμογής του.

Σε κάθε περίπτωση η προσπάθεια ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας είναι συνεχής με βήματα βελτίωσης.

ε. Λοιπές δράσεις / ενέργειες – Διορθωτικά μέτρα

- Δεν έγινε μέχρι σήμερα ενεργοποίηση του Μέτρου 3.2.13 «Ασφάλιση Αποθεμάτων Υδατοκαλλιέργειας» παρά την έκδοση της σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης.

Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας είναι σημαντικές και βασικά επαρκείς. Στην παρούσα φάση της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, υπάρχει οπωσδήποτε ανάγκη προγραμματισμού νέων δράσεων / ενεργειών, αλλά κυρίως υλοποίηση των ήδη προγραμματισμένων και για ορισμένες απο αυτές να ορισθούν συγκεκριμένα και αυστηρά χρονοδιαγράμματα υλοποίησης.

Προς την κατεύθυνση αυτή, συνηγορεί και το γεγονός ότι, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, κατά το χρονικό διάστημα, από την κατάρτιση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. μέχρι και σήμερα, δεν έχουν προκύψει καθοριστικά γεγονότα που να δικαιολογούν τη λήψη νέων διορθωτικών δράσεων, πέραν της πανδημίας του COVID-19 που οδήγησε στην έκδοση του Καν. (Ε.Ε.) 560/2020 που τροποποίησε τον Καν. (Ε.Ε.) 508/2014.

2.2.4 Προτεραιότητα 4: Προώθηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού

α. Γενικά

Μεταξύ των παραγόντων ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της Ελληνικής υδατοκαλλιέργειας, περιλαμβάνονται οι υψηλές προδιαγραφές για το περιβάλλον, την υγεία και ευζωΐα των ζώων εκτροφής και την προστασία του καταναλωτή.

Οι παράγοντες αυτοί, που αποτελούν και το συγκριτικό πλεονέκτημα των προϊόντων μας στον ανταγωνισμό με τα αντίστοιχα προϊόντα τρίτων χωρών, πρέπει να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά, προκειμένου ελληνικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά κυρίως στις αγορές του εξωτερικού.

Είναι ανάγκη, στο πλαίσιο αυτό, να αντιμετωπιστεί το θέμα του κόστους εφαρμογής των «υψηλών προδιαγραφών», που αναφέρονται παραπάνω, καθόσον αποτελεί αρνητικό παράγοντα στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων Ελληνικής υδατοκαλλιέργειας.

Το έλλειμμα αυτό ανταγωνιστικότητας πρέπει να αναπληρωθεί με συγκεκριμένες δράσεις / ενέργειες ανάδειξης του πλεονεκτήματος από την εφαρμογή των «υψηλών» προδιαγραφών.

β. Βασικές δράσεις / ενέργειες που προβλέπονται στο πρόγραμμα και υλοποιήθηκαν μέχρι σήμερα (νομοθετικές, διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί, Οδηγίες, κ.λπ.)

Ι. Όσον αφορά Οργανώσεις Παραγωγών (Ο.Π.)

Επιχειρήσεις του τομέα των θαλάσσιων ιχθυοκαλλιεργειών συμφώνησαν στην σύσταση Σωματείου με την επωνυμία «Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας» (ΕΛ.Ο.Π.Υ.), με απώτερο σκοπό να αναγνωριστεί ως Ο.Π. κατά την έννοια του Καν. (Ε.Ε.) 1379/2013.

Για την πραγματοποίηση της αναγνώρισης χρειάστηκε να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες, από την ελληνική διοίκηση, όπως:

- Με διάταξη του ν. 4484/2016, επιλύθηκε το βασικό πρόβλημα της νομικής του μορφής, ως αστικού δικαίου (με το ν. 4384/2016, για την αναγνώριση έπρεπε να είχε τη νομική μορφή συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου).

- Έκδοση τροποποίησης υφιστάμενης απόφασης (397/18235/2017 ΥΑ) με την οποία καθορίζονται, η διαδικασία, τα δικαιολογητικά και η αρμόδια αρχή αναγνώρισης της Οργάνωσης Παραγωγών (αρ. 2430/110502/ΦΕΚ 3800 Β'/27-10-21017).

Η ΕΛ.Ο.Π.Υ. αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 2324/15.5.2018 Απόφαση της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Αναγνώρισης Οργανώσεων Παραγωγών και των Ενώσεών τους καθώς και των Ομάδων Παραγωγών στην ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών της Δ/νσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, της Περιφέρειας Αττικής, ως Οργάνωση Παραγωγών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, η οποία δεν ασκεί εμπορία.

Ακόμη, εκδόθηκε η υπ. αριθ. 123/22078/4.2.2019 ΥΑ με την οποία έγινε εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με όσα προβλέπονται στον Καν. (Ε.Ε.) 1379/2013, τον Εκτ. Καν. (Ε.Ε.) 1418/2013 και την σύσταση 2014/117 της Επιτροπής, σχετικά με τα Σχέδια Παραγωγής και Εμπορίας, τα περιεχόμενα και τους στόχους αυτών, τις αναθεωρήσεις και τροποποιήσεις αυτών, καθώς και ότι αφορά τις σχετικές ετήσιες εκθέσεις.

Η ΕΛ.Ο.Π.Υ. της οποίας τα μέλη παράγουν πλέον του 85% της παραγωγής Θ.Μ.Ι., υπέβαλε την άνοιξη του 2018 Σχέδιο Παραγωγής και Εμπορίας (Σ.Π.Ε.) για τη διετία 2018-2019 το οποίο εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 37080/6.9.2018 Απόφαση του Αντιπεριφερειάρχη Περιφερειακής Ενότητας Κεντρικού Τομέα Αθηνών. Η ΕΛ.Ο.Π.Υ. υλοποίησε επιτυχώς το εγκεκριμένο Σ.Π.Ε. 2018-2019.

Πέραν της ΕΛ.Ο.Π.Υ., έχει αναγνωρισθεί με την υπ' αριθ. 04/3518/21.3.2018 Απόφαση, ως Οργάνωση Παραγωγών ο «ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ», Π.Ε. Καβάλας. Η εν λόγω Ο.Π. δραστηριοποιείται στην εκτατική υδατοκαλλιέργεια.

ΙΙ. Άλλες ενέργειες (αφορούν την εμπορία και την προώθηση)

Στο πλαίσιο της προστασίας του καταναλωτή και ειδικότερα, για την εφαρμογή των νέων διατάξεων σήμανσης των προϊόντων, όπως προτείνονται στον Κανονισμό 1379/2013 (Κ.Ο.Α.) εκδόθηκαν:

- Η απόφαση αριθ. 1750/32219/2015 (ΦΕΚ Β 475), με θέμα «Συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής των Ενωσιακών διατάξεων της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (Κ.Ο.Α.) των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και του Κοινοτικού Συστήματος Ελέγχου της αλιείας σχετικά με τη διακίνηση και την εμπορία των προϊόντων του τομέα», η οποία τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 459/11826/28.1.2016 απόφαση.

Με την υπόψη απόφαση ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, που τίθενται σε κυκλοφορία ή διατίθενται στην αγορά όπως, η προστασία του καταναλωτή, η ιχνηλασιμότητα και οι κοινές προδιαγραφές.

Επίσης, σε αυτή επισυνάπτεται κατάλογος της Ελληνικής εμπορικής ονομασίας των ιχθύων, καρκινοειδών, κεφαλοπόδων, διθύρων μαλακίων και άλλων υδρόβιων οργανισμών.

- Η απόφαση αριθ. 91354/2017 (ΦΕΚ 2983 Β) «Κωδικοποίηση Κανόνων Διακίνησης και εμπορίας προϊόντων και παροχής Υπηρεσιών (Κανόνες ΔΙ.Ε.Π.ΠΥ.)», η οποία τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθ. 16043/2020 (ΦΕΚ 527/Β/19-2-2020) και 16040/2020 – (ΦΕΚ 527/Β/19-2-2020) ΥΑ.

  Με την απόφαση αυτή καθορίζονται μεταξύ των άλλων και οι κανόνες για τις ενδείξεις επί των πινακίδων λιανικής πώλησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και οι ποινές στους παραβάτες (άρθρο 34).

- Τα χρηματοδοτικά εργαλεία για Μέτρα εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας καθώς και εξόδων σύστασης Ο.Π. (Μέτρο 3.4.3),

- Τα χρηματοδοτικά εργαλεία για σύνταξη και υλοποίηση Σχεδίων Παραγωγής και Εμπορίας Ο.Π. (Μέτρο 3.4.1)

γ. Δράσεις / ενέργειες που βρίσκονται σε εξέλιξη και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης – Αιτιολόγηση

Τον Νοέμβριο το 2019, η ΕΛ.Ο.Π.Υ. προχώρησε στην υποβολή νέου διετούς Σ.Π.Ε. (2020-2021), το οποίο εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 149306/21.2.2020 Απόφαση όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 214812/16.3.2020 Απόφαση του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Κεντρικού Τομέα Αθηνών.

Η υλοποίησή του κατά το 2020 αντιμετώπισε μεγάλες δυσκολίες, λόγω του COVID-19, και μεγάλο μέρος των δράσεων ήδη αναβλήθηκαν ή ματαιώθηκαν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΛ.Ο.Π.Υ., στο πλαίσιο υλοποίησης του Σ.Π.Ε. 2020-2021, σκοπεύει – μεταξύ άλλων – να προβεί σε δράση η οποία θα διερευνήσει τους όρους διάθεσης των Τούρκικων προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στην Ευρώπή και αν αυτοί είναι σύμφωνοι με τους κανόνες περι μη αθέμιτου ανταγωνισμού.

δ. Στοιχεία για πρώτα αποτελέσματα / επιπτώσεις δράσεων / ενεργειών, που υλοποιήθηκαν

Από τις ενέργειες που υλοποιήθηκαν δεν υπάρχουν άμεσα αποτελέσματα, λόγω και του χαρακτήρα των ενεργειών (εφαρμογή κανόνων εμπορίας, ενημέρωση καταναλωτή), πλην όμως η έκδοση των σχετικών αποφάσεων και μόνο, αποτελεί θετικό βήμα προς την κατεύθυνση «της προώθησης ισότιμων όρων ανταγωνισμού» για μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα.

Οι υλοποιηθείσες δράσεις του Σ.Π.Ε. 2018-2019 συνολικού ύψους περίπου 1,3 εκ. ευρώ αφορούσαν στην:

- Συμμετοχή των εκπροσώπων της ΕΛ.Ο.Π.Υ. στις εξειδικευμένες ομάδες εργασίας διεθνών φορέων (FEAP)
- Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με άλλες Ο.Π. και Συνδέσμους άλλων Ευρωπαϊκών και Μεσογειακών Κρατών.
- Ανταλλαγή πληροφοριών για τις τάσεις προσφοράς και ζήτησης μεσογειακών ιχθύων στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου
- Αποτελεσματικότερη συμμετοχή στην νομοπαρασκευαστική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέματα που αφορούν την προώθηση βιώσιμων πρακτικών υδατοκαλλιέργειας (ευζωία εκτρεφόμενων οργανισμών, φαρμακούχες ζωοτροφές κ.λπ.).
- Καλύτερη προώθηση ζητημάτων που αφορούν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της από τυχόν ελλείψεις ή προβλήματα που δημιουργούνται από την ισχύουσα Ενωσιακή νομοθεσία.
- Προώθηση επιστημονικά τεκμηριωμένες πρακτικές ιχθυοκαλλιέργειας για την βελτίωση της ευζωίας των εκτρεφόμενων ψαριών, λόγω της ανάπτυξης σχετικών κατευθυντήριων γραμμών (welfare guidelines).
- Σταδιακή μεταστροφή της κοινής γνώμης για την εικόνα του κλάδου και τα προϊόντα του.
- Προώθηση της αειφορίας των ιχθυοτροφών, μέσω και ερευνητικών πρωτοβουλιών
- Ανάπτυξη καλύτερων στρατηγικών marketing για τα προϊόντα ανά αγορά στόχο
- Σχεδιασμός και συνεχή βελτίωση της ταυτότητας των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας
- Βελτίωση της γνώσης για τις απαιτήσεις αγοραστών και καταναλωτών
- Αύξηση της αναγνωρισιμότητας (brand awareness) για τα προϊόντα της Οργάνωσης και τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους καταναλωτές
- Βελτίωση των συνθηκών εμπορίας των προϊόντων των μελών της Οργάνωσης σε όλες τις αγορές
- Δημιουργία σήματος ποιότητας “Fish from Greece” και συλλογικής ταυτότητας

Ειδικότερα, σχετικά με την αποτελεσματικότητα της δράσης συλλογικής ταυτότητας Fish from Greece, αυτή δεν μπορεί να αξιολογηθεί επαρκώς στην παρούσα φάση καθώς δεν έχει «δοκιμαστεί» ακόμα η συλλογική ταυτότητα επαρκώς στις αγορές στόχο. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι η δημιουργία της ταυτότητας θα ενισχύσει την αναγνωρισιμότητα του ελληνικού ψαριού και θα βελτιώσει σημαντικά τους όρους διάθεσης των προϊόντων των μελών της ΕΛ.Ο.Π.Υ. στις διεθνείς κατά κύριο λόγο αγορές.

Σε ότι αφορά το εγκεκριμένο Σ.Π.Ε. της Ο.Π.»ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ», είναι συνολικού ύψους 12.000€ και οι κύριες δράσεις του είναι οι παρακάτω:

- Συνεργασία με επιστημονικά κέντρα με σκοπό την απόκτηση γνώσεων για τα είδη που στοχεύει να αναπτύξει περαιτέρω δραστηριότητα η Ο.Π.
- Διενέργεια εργασιών διάνοιξης- εκβάθυνσης- καθαρισμού στις λιμνοθάλασσες που εκμεταλλεύεται η ΟΠ
- Βελτίωση των συνθηκών για την τοποθέτηση στην αγορά των προϊόντων των μελών της ΟΠ
- Βελτίωση οικονομικών αποδόσεων
- Βελτίωση των γνώσεων των μελών των ΟΠ σχετικά με τις βασικές οικονομικές κινητήριες δυνάμεις κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού
- Ενημέρωση και προώθηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας μέσω έντυπου ή ηλεκτρονικού τύπου.

ε. Άλλες δράσεις / ενέργειες. Διορθωτικά μέτρα

Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα είναι επαρκείς σε επίπεδο προγραμματισμού και την τελευταία τριετία (2017-2020) σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Ο συνεχόμενα εντεινόμενος ανταγωνισμός όμως απαιτεί την εντονότερη διεκδίκηση και καθιέρωση των ελληνικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.

Πανδημία COVID-19 και υδατοκαλλιέργειες

Στις αρχές του 2020 προέκυψε μία έκτακτη και μη προβλέψιμη κρίση με την εμφάνιση του COVID-19, η οποία εξελίχθηκε σε πανδημία και επηρέασε δραματικά τη δημόσια υγεία και την οικονομία, παγκοσμίως και της χώρας μας.

Ειδικότερα και όσον αφορά τον κλάδο της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας έχει πληγεί, λόγω της μείωσης στην πρώτη περίοδο, της ζήτησης ως αποτέλεσμα, των περιοριστικών μέτρων στις επιχειρήσεις εστίασης, των περιορισμών στις μετακινήσεις, τη μείωση του τουρισμού και τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού, αλλά και κυρίως τη μείωση των εξαγωγών.

Αυτά οδήγησαν πολλές επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας στην αύξηση των αποθεμάτων στις εγκαταστάσεις τους, που σημαίνει αυξημένο κόστος διατήρησης ψαριών ή / και απώλειας (οστρακοειδή) και ανάγκη αυξησης του χώρου διατήρησης τους, αλλά και οπωσδήποτε σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Η αβεβαιότητα που επίσης δημιουργήθηκε, όσον αφορά την εξέλιξη της πανδημίας, οδήγησε πέραν της διατάραξης των οικονομικών ροών των επιχειρήσεων σε αναπροσαρμογή της εισαγωγής του ζωϊκού κεφαλαίου, που μπορεί να έχει μεσοπρόθεσμες οικονομικές επιπτώσεις.

Στην Ελλάδα επηρεάστηκαν αρνητικά οι θαλάσσιες ιχθυοκαλλιέργειες (ιδιαίτερα οι επιχειρήσεις που εξειδικεύονται σε ψάρια μεγάλου μεγέθους), οι εκτροφές πέστροφας, οι οστρακοκαλλιέργειες και οι εκτατικές υδατοκαλλιέργειες λιμνοθαλασσών.

Λόγω των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας του COVID-19 εκδόθηκε ο Καν. (Ε.Ε.) 560/2020, ο οποίος τροποποίησε άρθρα του Καν. (Ε.Ε.) 508/2014. Ειδικότερα όσο αφορά τις υδατοκαλλιέργειες, τροποποιεί το άρθρο 55 αυτού και δίνεται η δυνατότητα παροχής αποζημιώσεων σε επιχειρήσεις υδατοκαλλιεργειών για μείωση παραγωγής ή πωλήσεων κατα την περίοδο 1.2.2020 – 31.12.2020.

Μετά τη γρήγορη αντίδραση της Ε.Ε. που τροποποίησε το θεσμικό καθεστώς παρεμβάσεων / ενισχύσεων [αρ. 55 του Καν.(Ε.Ε.) 508/2014], άνοιξε διάλογος μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών του ΥΠ.Α.Α.Τ. και των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας και των φορέων τους, ώστε να υιοθετηθεί ένα αποτελεσματικό και διάφανο σύστημα παροχής αποζημιώσεων που θα συμβάλλει στη συνέχιση της βιώσιμης λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Μετά από εκτεταμένες συζητήσεις και ενώ την περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου 2020, καταγράφηκαν μειώσεις πωλήσεων που ξεπέρασαν το 20%-25%, ιδιαίτερα σε ψάρια μεγάλου μεγέθους (για HORECA), αλλά και κατόπιν διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη μεθοδολογία καταβολής αποζημιώσεων, εκδόθηκαν:

- η αριθ.1370/15.06.2021 Υ.Α. με θέμα «Όροι και ρυθμίσεις σχετικά με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την υλοποίηση της Δράσης 2 του Μέτρου 3.2.11 «Μέτρα για τη δημόσια

υγεία ως συνέπεια της επιδημικής έκρηξης της Covid-19» της Ενωσιακής Προτεραιότητας 2, του Ε.Π. Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020»

- Η αριθ. 1471/09.07.2021 (ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ) 1η Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης για την ένταξη στη δράση 12 του μέτρου 3.2.11 «Μέτρα για τη δημόσια υγεία ως συνέπεια της επιδημικής έκρηξης της Covid- 19 της Ενωσιακής προτεραιότητας 2, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020»
- Η αριθ. 1924/21.09.2021 (ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ) 2η Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης για την ένταξη στη δράση 12 του μέτρου 3.2.11 «Μέτρα για τη δημόσια υγεία ως συνέπεια της επιδημικής έκρηξης της Covid- 19 της Ενωσιακής προτεραιότητας 2, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020»

Στο πλαίσιο των παραπάνω του εν λόγω Μέτρου 3.2.11 εντάχθηκαν 84 επιχειρήσεις και εκταμιεύθηκαν 21.800.000 € εντός του 2021, ως αποζημίωση και αντιστάθμιση του απολεσθέντος εισοδήματος για την περίοδο 1.3.2020-31.12.2020, όπως όριζε η με αριθμ. 560/2020 τροποποίηση του Κανονισμού (508/14).

Συμπεράσματα για την περίοδο 2014-2020

Η εφαρμογή του τρέχοντος Σχεδίου μέχρι σήμερα και για τις τέσσερις Προτεραιότητες δεν υπήρξε η αναμενόμενη (χρονική συνέπεια – πληρότητα), καθόσον δράσεις/ενέργειες ιδιαίτερης σημασίας, που προβλέπονται σε αυτές, δεν υλοποιήθηκαν ή καθυστέρησαν.

Στη συνέχεια συνοψίζονται όσα αναφέρθηκαν αναλυτικά παραπάνω, για την εφαρμογή του τρέχοντος Σχεδίου της περιόδου 2014-2020:

α. Παρόλο που υπήρξε σχετική πρόδος στην εφαρμογή των προβλέψεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. παρουσιάζεται καθυστέρηση ολοκλήρωσης του χωροταξικού σχεδιασμού με ίδρυση των Π.Ο.Α.Υ., σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτό. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπήρξε η αναμενόμενη πρόοδος, όσον αφορά το χωροταξικό σχεδιασμό, ως συνέπεια του γεγονότος ότι βασικές προγραμματισμένες δράσεις αυτού δεν έχουν υλοποιηθεί/ολοκληρωθεί μέχρι και σήμερα. Οι κύριοι λόγοι που συντέλεσαν στην καθυστέρηση αναφέρονται αναλυτικά στο Κεφ. 2.2.2 του παρόντος.

β. Ενίσχυση της προώθησης. Στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013, υλοποιήθηκε ένα «Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο προώθησης για ευρύαλα Μεσογειακά είδη (τσιπούρα – λαβράκι κ.λπ. ιχθυοκαλλιέργειας)»,που όμως το ποσοστό υλοποίησής του, στη λήξη του χρονοδιαγράμματος ήταν αρκετά χαμηλό. Παράλληλα, με τη σύσταση Οργανώσεων Παραγωγών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. (ΕΛ.Ο.Π.Υ. και «ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ Ν.ΚΑΒΑΛΑΣ») υλοποιήθηκαν σημαντικές δράσεις που ενισχύουν σημαντικά την προώθηση των ελληνικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

γ. Ανεπαρκής πρόοδος σχετικά με τη μείωση του κόστους παραγωγής. Για την εν λόγω δράση δεν υπήρξαν ουσιαστικά αποτελέσματα, καθόσον για τους δυο βασικούς συντελεστές του κόστους παραγωγής, τα ιχθύδια (γόνος) και κυρίως τις τροφές, δεν υπήρξαν μειώσεις

δ. Έκδοση του Ν.4282/2014 με τον οποίο κωδικοποιήθηκε για πρώτη φορά το νομοθετικό πλαίσιο για την αδειοδότηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας αποτελώντας το πρώτο ουσιαστικό βήμα για τη θέσπιση ενός ενιαίου καθεστώτος αδειοδότησης των μονάδων. Ωστόσο, δεν παρατηρήθηκε, μέχρι και σήμερα, απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης στο βαθμό που αναμενόταν, εξαιτίας μίας σειράς από λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στο Κεφ. 2.2.1 του παρόντος.

ε. Ο μέσος ρυθμός αύξησης της παραγωγής το διάστημα 2014-2019, υπολείπεται σημαντικά (κατά προσέγγιση 3%) του 5,5%, που αποτελεί και τον ενδιάμεσο Στρατηγικό στόχο του Σχεδίου. Στο Κεφ. 2.1 του παρόντος παρουσιάζονται αναλυτικά οι λόγοι που εκτιμάται ότι συνέβαλαν σε αυτήν την εξέλιξη.

στ. Υπήρξε καθυστέρηση της ενεργοποίησης Μέτρων χρηματοδότησης του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, στο πλαίσιο του Ε.Π.Αλ.Θ. 2014-2020. Αφορά τις παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια και την μεταποίηση, πιλοτικά προγράμματα για την μείωση του κόστους παραγωγής (βελτίωση ιχθυοτροφών), δράσεις ενίσχυσης της διαφοροποίησης των ειδών και των τελικών προϊόντων, ενίσχυση της προώθησης, έρευνα και ανάπτυξη. Επίσης, δεν ενεργοποιήθηκαν κάποια μέτρα (όπως παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και ασφάλιση αποθεμάτων υδατοκαλλιέργειας), λόγω διοικητικών αδυναμιών και λοιπών καταγεγραμμένων συστημικών ανεπαρκειών.

ζ. Παρατηρήθηκε, σε κάποιες περιπτώσεις, ελλιπής τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το ισχύον εθνικό και Ενωσιακό περιβαλλοντικό νομοθετικό πλαίσιο, λόγω έλλειψης ολοκληρωμένης παρακολούθησης εκ μέρους της Διοίκησης όσον αφορά την εφαρμογή τους από τους φορείς λειτουργίας των μονάδων (π.χ. ΗΜΑ, μη συστηματική υποβολή περιβαλλοντικών εκθέσεων κ.α.).

η. Εντάχθηκαν για χρηματοδότηση και υλοποιούνται, μία σειρά από ερευνητικά έργα σημαντικού προϋπολογισμού με αντικείμενο κρίσιμα θέματα που αφορούν τις παραγωγικές ανάγκες του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας. Εντούτοις, παρουσιάστηκαν και εδώ συγκεκριμένα θέματα εφαρμογής και υλοποίησης όπως αυτά αναλύθηκαν στο Κεφ. 2.2.3 του παρόντος.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις, σε συνδυασμό με τις καταγεγραμμένες συστημικές ανεπάρκειες, διοικητικές αδυναμίες, διαδικασίες ρύθμισης των αγορών και εξωτερικές συνθήκες (αδυναμία πρόσβασης επιχειρήσεων στον τραπεζικό δανεισμό, έντονος ανταγωνισμός χωρών της Ε.Ε. και τρίτων χωρών, υποστελέχωση των υπηρεσιών, διαδικασία αναδιάρθρωσης του κλάδου κ.λ.π.) συντέλεσαν σε σημαντικό βαθμό στην απόκτηση πολύτιμης εμπειρίας (τόσο από τη Δημόσια Διοίκηση όσο και από τον ίδιο τον Κλάδο) η οποία θα αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού για την περίοδο 2021-2030. Οι ειδικοί στόχοι και δράσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες φιλοδοξούν να θεραπεύσουν σε σημαντικό βαθμό τις καταγεγραμμένες αδυναμίες, να καλύψουν τα διαπιστωμένα κενά και να προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου για την περίοδο 2021-2030.

3. Στρατηγικός Σχεδιασμός 2021-2030

3.1 Εθνικός Στρατηγικός Στόχος

Το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες αποτελεί την εξειδίκευση των στόχων της Κ.Αλ.Π. στο Κράτος - Μέλος, όπως αυτοί ορίζονται από τους σχετικούς κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα:

Στον Καν (Ε.Ε.) 1380/2013 «σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική», μεταξύ των άλλων ορίζεται ότι, η Κ.Αλ.Π, «διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες της υδατοκαλλιέργειας είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες μακροπρόθεσμα και ότι υπόκεινται σε διαχείριση με το στόχο της επίτευξης οικονομικών, κοινωνικών οφελών και οφελών για την απασχόληση, συμβάλλοντας παράλληλα στη διαθεσιμότητα του επισιτισμού».

Επίσης ορίζεται ότι η Κ.Αλ.Π. «προωθεί την ανάπτυξη βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας στην Ένωση, για να συμβάλλει στην εξασφάλιση και ασφάλεια των επισιτιστικών πόρων και στην απασχόληση».

Η προώθηση μιας ανταγωνιστικής περιβαλλοντικά και οικονομικά βιώσιμης και κοινωνικά υπεύθυνης υδατοκαλλιέργειας αποτελεί στόχο της Ε.Ε και για τη νέα προγραμματική περίοδο και τούτο εκφράζεται στις νέες στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην Ε.Ε. για την περίοδο 2021 έως 2030 {COM(2021) 102 final}, καθώς και στον Καν Καν(ΕΕ) 2021/1139 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών (ΕΤΘΑΥ), που αντικατέστησε τον Καν. (Ε.Ε.) 508/2014), αφού κρίνεται αναγκαία η στήριξη της παραγωγής και κατανάλωσης πρωτεϊνών ιχθύων που παράγονται στην Ένωση με υψηλά ποιοτικά πρότυπα και διατίθενται στους καταναλωτές σε προσιτές τιμές).

Παράλληλα η επισιτιστική ασφάλεια βασίζεται σε αποτελεσματικές και καλά οργανωμένες αγορές, οι οποίες βελτιώνουν τη διαφάνεια, τη σταθερότητα, την ποιότητα και την ποικιλομορφία της αλυσίδας εφοδιασμού, καθώς και την ενημέρωση των καταναλωτών.

Μετά τα παραπάνω, Στρατηγικός Στόχος της χώρας ορίζεται, **η βιώσιμη (περιβαλλοντικά και οικονομικά) και κοινωνικά υπεύθυνη ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας.**

Η επίτευξη του στρατηγικού στόχου αυτού θα πραγματοποιηθεί, με την υλοποίηση ειδικών στόχων και δράσεων, όπως αυτοί περιγράφονται στα επόμενα κεφάλαια και θα εκφρασθεί

ποσοτικά με την αύξηση της παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, αλλά κύρια με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας αυτών. Η παρουσίαση των εν λόγω ειδικών στόχων και δράσεων στο πλαίσιο του Στρατηγικού Σχεδιασμού της χώρας για την περίοδο 2021-2030 λαμβάνει υπόψη και τις αντίστοιχες κύριες κατευθυντήριες γραμμές και συνιστώμενες δράσεις για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην Ε.Ε. σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παραπάνω αναφερόμενη υπ' αριθ. {COM(2021) 102 final Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών.

Ο εθνικός Στρατηγικός Στόχος, δεδομένου ότι θα αποτελεί και την πυξίδα εφαρμογής του Σχεδίου, πρέπει να είναι «ποσοτικά» εφικτός μακροπρόθεσμα, αλλά και η αναθεώρησή του δυνατή, σύμφωνα με τις εξελίξεις.

Κατά την παρούσα αναθεώρηση του Πολυετούς Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου λαμβάνονται υπόψη οι προτεραιότητες, όπως διατυπώνονται στον Καν (ΕΕ)2021/1139 για το νέο Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας όπως:

- Η προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, και, κατά συνέπεια, συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια στην Ένωση
- Η ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων και η προώθηση της ανάπτυξης των κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Επίσης, πέραν των πιο πάνω, λαμβάνονται υπόψη και δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε άλλες στρατηγικές της Ε.Ε. όπως η Ευρωπαϊκή «Πράσινη Συμφωνία», η Στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» και η «Βιοποικιλότητα».

Η Στρατηγική «από το Αγρόκτημα στο Πιάτο», η οποία αποτελεί τμήμα της «Πράσινης Συμφωνίας» και αποσκοπεί στη μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων τα οποία: α) θα έχουν ουδέτερο ή θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, β) θα βοηθούν στον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής και θα προσαρμόζονται στις επιδράσεις της, γ) θα αναστρέψουν τις απώλειες βιοποικιλότητας και θα εξασφαλίζουν την ασφάλεια των τροφίμων, τη δημόσια υγεία και την πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή, θρεπτικά και βιώσιμα τρόφιμα, δ) θα διατηρούν τη διαθεσιμότητα τροφίμων προσφέροντας δίκαιες οικονομικές αποδόσεις, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα του τομέα Τροφίμων της Ε.Ε. και προωθώντας το δίκαιο εμπόριο. Κεντρικός προωθητικός παράγοντας για την υλοποίηση της στρατηγικής θα είναι η έρευνα και η καινοτομία.

Η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 θα λειτουργήσει παράλληλα με τη Στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» και την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (Κ.Αλ.Π.). Επιχειρεί την αναστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας και καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη αυτού του στόχου, μέσα από δράσεις και δεσμεύσεις για την προστασία και την αποκατάσταση της φύσης στην Ε.Ε.

Επιπλέον, ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας πρέπει να συνεισφέρει στους 17 στόχους για την βιώσιμη ανάπτυξη (Σ.Β.Α. ή Sustainable Development Goals - SDGs). Οι εν λόγω στόχοι θεσπίστηκαν απο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2015, και συνυπόγραφησαν απο 193 χώρες παγκοσμίως, αποτελώντας την συνέχεια των παλαιότερων «στόχων ανάπτυξης για την χιλιετία». Οι 17 στόχοι και οι 169 συνδεόμενοι σκοποί, έχουν ορίζοντα υλοποίησης απο το 2015 έως το 2030. Η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να στηρίξει τόσο έμμεσα όσο και άμεσα αρκετούς απο τους 17 στόχους. Πιο συγκεκριμένα ο κλάδος της ελληνικής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας μπορεί κυρίως να συνεισφέφει στον στόχο «14.Ζωή στο Νερό» ο οποίος στοχεύει στην προστασία και αειφόρο διαχείριση των οκεανών και θαλάσσιων πόρων για βιώσιμη ανάπτυξη.

Η εφαρμογή των παραπάνω στρατηγικών αυτών στη χώρα μας, με δεδομένα τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και τις αδυναμίες του αγροτικού τομέα, θα θέσει νέες προκλήσεις τα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με την Έκθεση της Ε.Ε. για τις προοπτικές των υδατοκαλλιεργειών ανά θαλάσσια λεκάνη (2020), μεταξύ των κύριων προκλήσεων στην περιοχή της Μεσογείου είναι ο χωροταξικός σχεδιασμός. Οι επενδυτές δυσκολεύονται να λάβουν νέες άδειες ή να μετεγκαταστήσουν υπάρχουσες μονάδες λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών αδειοδότησης, του υψηλού κόστους και της εκκρεμότητας καθορισμού περιοχών για ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας. Η μετακίνηση μονάδων σε βαθύτερα νερά είναι υπό αξιολόγηση σε ορισμένες χώρες με πιο ευνοϊκές φυσικές και μετεωρολογικές συνθήκες (π.χ. Κύπρος, Μάλτα). Μία από τις προτεραιότητες παραμένει, επομένως, ο προσδιορισμός και η χαρτογράφηση των καταλληλότερων περιοχών για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και η διερεύνηση νέων πιθανών ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων (ταυτόχρονη χρήση χώρου, έρευνα σε βέλτιστους χώρους, συμπεριλαμβανομένης της καλλιέργειας διαφορετικών ειδών). Η προώθηση κατάλληλης βιώσιμης παραγωγής υδατοκαλλιέργειας σε υγρότοπους/ λιμνοθάλασσες θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει για τη διατήρηση αυτών των οικοσυστημάτων, τα οποία μετριάζουν και τη διάβρωση των ακτών, λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Ο κύκλος εργασιών της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας στην περιοχή αυξάνεται. Ωστόσο, η ανταγωνιστικότητα των μικρών επιχειρήσεων παρεμποδίζεται από το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας και εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων υδατοκαλλιέργειας, την περιορισμένη πρόσβαση στην έρευνα και καινοτομία και την χαμηλή ικανότητα διαφοροποίησης των ειδών. Από την άλλη πλευρά, η ανάπτυξη πλωτών μονάδων στην ανοιχτή θάλασσα ή άλλων τύπων παραγωγής με υψηλή προστιθέμενη αξία (π.χ. φύκια για φαρμακευτικά προϊόντα) προσφέρει ευκαιρίες για αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επομένως, υπάρχει ανάγκη προώθησης της γνώσης, της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνολογίας στον τομέα και να υποστηριχθεί η διαφοροποίηση των ειδών, τόσο όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσο και την αύξηση της διαφοροποίησης και της ανταγωνιστικότητας της μεσογειακής υδατοκαλλιέργειας.

Άλλα βασικά ζητήματα για την περιοχή είναι: η κλιματική αλλαγή, οι κατακερματισμένες, αποδιοργανωμένες (και συχνά ανύπαρκτες) στρατηγικές μάρκετινγκ, η χαμηλή διαπραγματευτική ικανότητα των τοπικών παραγωγών με μεγάλης κλίμακας ιχθυεμπόρους, η έλλειψη πρόσβασης σε δάνεια, και η έλλειψη οργάνωσης των παραγωγών καθώς και ο ανταγωνισμός από προιόντα τρίτων χωρών που διατίθενται στις αγορές σε χαμηλές τιμές, πλην όμως δεν υποχρεούνται να τηρούν τα ίδια αυστηρά πρότυπα που ακολουθεί η ΕΕ.. Η θέση των παραγωγών υδατοκαλλιέργειας και η αλυσίδα αξίας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας θα μπορούσε να ενισχυθεί με την υποστήριξη της διαφοροποίησης των προϊόντων, τη δημιουργία νέων Οργανώσεων Παραγωγών και την ενθάρρυνση συνεργασιών μεταξύ παραγωγών, της μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων και των αλυσίδων διανομής και εμπορίας. Θα μπορούσε επίσης να ενθαρρυνθεί η λήψη μέτρων για την αύξηση της κοινωνικής αποδοχής και τη βελτίωση της εικόνας της υδατοκαλλιέργειας με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.

Τέλος, είναι σημαντική η περιβαλλοντική παρακολούθηση και η υποβολή των προβλεπόμενων από την κείμενη νομοθεσία (όπως προβλέπεται και στα εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας που έχουν καταρτιστεί κατ'εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ) αποτελεσμάτων παρακολούθησης και εκθέσεων, καθώς και η συλλογή από τις αρμόδιες αρχές δεδομένων σχετικά με περιβαλλοντικούς δείκτες δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, για την περαιτέρω μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας και την αύξηση της κοινωνικής αποδοχής τους.
Μετά τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη:

- Τη γενική θετική μέχρι σήμερα αναπτυξιακή πορεία του κλάδου.

- Το συγκριτικό πλεονέκτημα των Ελληνικών θαλασσών για την ανάπτυξη της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (υψηλές σχετικά θερμοκρασίες, ολιγότροφα ύδατα, έντονη βιοποικιλότητα).
- Τη θέση που σήμερα κατέχει η Ελληνική υδατοκαλλιέργεια μεταξύ των χωρών της Μεσογείου και των χωρών της Ευρώπης.
- Τη συμβολή του κλάδου στην Εθνική οικονομία (με την αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης) και
- Το γεγονός ότι τα προβλήματα του κλάδου των τελευταίων ετών, λόγω της οικονομικής κρίσης της χώρας, της αναδιάρθρωσης μεγάλων εταιριών αυτού και της πανδημίας του COVID-19, θεωρούνται προσωρινού χαρακτήρα.

Εθνικός Στρατηγικός Στόχος, αύξησης της παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας ορίζεται, μεσοπρόθεσμα (μέχρι το 2025) μέση ετήσια αύξηση κατά 3,0%, και μακροπρόθεσμα (μέχρι το 2030) μέση ετήσια αύξηση 5% με παράλληλη αύξηση της αξίας των προϊόντων μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας αυτών.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου και προφανώς για την υλοποίηση των ειδικών στόχων και των κατά περίπτωση μέτρων και δράσεων, επισημαίνεται επιπλέον η ανάγκη, στο πλαίσιο της διεύρυνσης της παραγωγής, να δοθεί χώρος και σε προϊόντα εκτός ανθρώπινης (επισιτιστικού χαρακτήρα), κατανάλωσης.

Έτσι, η υδατοκαλλιέργεια μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της γαλάζιας βιοτεχνολογίας και να προσφέρει πολλά νέα προϊόντα, όπως τα φαρμακευτικά ή βιοχημικά ένζυμα. Εκτός από αυτά, υπάρχουν και προοπτικές παραγωγής βιοκαυσίμων (τα φύκη αποτελούν υποσχόμενη πηγή), ζωοτροφών, καλλυντικών, αλλά και τρόπων αποκατάστασης του περιβάλλοντος (βιοαποικοδόμηση).

Οι νέες στρατηγικές και πολιτικές απαιτούν και καινοτόμες προσεγγίσεις στην υδατοκαλλιέργεια. Η Ολοκληρωμένη Πολυτροφική Υδατοκαλλιέργεια (Integrated Multitrophic Aquaculture, IMTA) αποτελεί μια καινοτόμο προσέγγιση κατά την οποία τα παραπροϊόντα και απόβλητα των κύριων εκτρεφόμενων οργανισμών που διαχέονται στο άμεσο περιβάλλον αποτελούν θρεπτικό υπόστρωμα για παράλληλη ή συμπληρωματική καλλιέργεια πρόσθετων ειδών. Τα πρόσθετα είδη αυτά μπορεί να είναι είδη που αφαιρούν το ανόργανο (π.χ. μακροφύκη) ή το οργανικό φορτίο (π.χ. σπόγγοι, δίθυρα).
Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι, απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξή των στόχων είναι να υπάρξει η ανάλογη δέσμευση όλων των εμπλεκόμενών φορέων όπως οι εθνικές αρχές, οι

παραγωγοί, οι έμποροι και μεταποιητές, οι ενώσεις καταναλωτών και οι ΜΚΟ καθώς και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, στη συνέχεια παρουσιάζεται η βασική δομή των κατευθύνσεων και δράσεων προτεραιότητας της χώρας για την υδατοκαλλιέργεια στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού για το διάστημα 2021-2030, σύμφωνα με τις αντίστοιχες κύριες κατευθυντήριες γραμμές και συνιστώμενες δράσεις των στρατηγικών κατεθύνσεων που έχουν τεθεί από την ΕΕ (αναφορά σε Στόχους/Τομείς της υπ' αριθ. COM(2021) 102 final Ανακοίνωσης της Επιτροπής.

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τομέας 1.1: Χώρος και ύδατα
Δράση 1.1.1 Χωροταξικός Σχεδιασμός

Τομέας 1.2: Κανονιστικό και διοικητικό πλαίσιο
Δράση 1.2.1: Διοικητικές Διαδικασίες αδειοδότησης υδατοκαλλιεργειών

Τομέας 1.3: Υγεία των ζώων και δημόσια υγεία
Δράση 1.3.1 Υγεία και ευζωία εκτρεφόμενων οργανισμών
Δράση 1.3.2. Διατροφή ψαριών (ιχθυοτροφές και σίτιση)

Τομέας 1.4: Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μετριασμός της
Δράση 1.4.1 Κλιματική αλλαγή

Τομέας 1.5: Οργάνωση των παραγωγών και της αγοράς
Δράση 1.5.1 Οργανώσεις Παραγωγών

Τομέας 1.6: Έλεγχος
Δράση 1.6.1 Έλεγχος υδατοκαλλιέργειας

Τομέας 1.7: Διαφοροποίηση και προσθήκη αξίας
Δράση 1.7.1 Διαφοροποίηση εκτρεφόμενων / καλλιεργούμενων ειδών

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Τομέας 2.1: Περιβαλλοντικές επιδόσεις
Δράση 2.1.1 Περιβαλλοντική διάσταση

Τομέας 2.2.: Καλή διαβίωση των ζώων

Δράση 2.2.1 Ευζωία

ΣΤΟΧΟΣ 3: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Τομέας 3.1: Επικοινωνιακή προβολή της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ

Δράση 3.1.1 Επικοινωνία με την κοινωνία και τους καταναλωτές

Δράση 3.1.2 Εταιρική Κοινωνική ευθύνη

Τομέας 3.2: Ενσωμάτωση στις τοπικές κοινότητες

Δράση 3.2.1 Ενσωμάτωση των υδατοκαλλιεργειών στις τοπικές κοινότητες

Τομέας 3.3 Δεδομένα και παρακολούθηση

Δράση 3.3.1 Συλλογή δεδομένων και Παρακολούθηση

ΣΤΟΧΟΣ 4: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Δράση 4.1 Έρευνα και καινοτομία

Δράση 4.2 Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της δικτύωσης

Δράση 4.3 Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών–Επιχειρησιακός σχεδιασμός

3.2 Ανάλυση ΠΑΕΚ (SWOT Analysis)

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
• Διαθεσιμότητα κατάλληλων θαλάσσιων και παράκτιων χώρων, με δυνατότητες ανάπτυξης • Τεχνογνωσία και εμπειρία, σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας • Ύπαρξη χωροταξικού σχεδιασμού • Παραγωγή πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων μέσω σύγχρονων μεθόδων • Έντονη εξωστρέφεια και ισχυρή δυναμική των προϊόντων • Εφαρμογή αυστηρών όρων προστασίας του περιβάλλοντος.	• Χρονοβόρο σύστημα αδειοδοτήσεων • Χαμηλός ρυθμός ολοκλήρωσης του θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδιασμού • Μικρή διαφοροποίηση εκτρεφομένων ειδών και μορφών (μεταποίηση) προϊόντων • Προβλήματα οικονομικής φύσης λόγω έλλειψης ρευστότητας • Αύξηση του κόστους παραγωγής με επίπτωση στην τιμή του παραγόμενου προϊόντος. • Ανταγωνισμός στη χρήση παράκτιας ζώνης του αιγιαλού με άλλες δραστηριότητες • Προβλήματα πρόσβασης σε δυσπρόσιτες και παραμεθόριες - νησιωτικές περιοχές • Αδυναμία προσέλκυσης καταρτισμένου προσωπικού.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	**ΚΙΝΔΥΝΟΙ**
• Αύξηση της ζήτησης • Βελτίωση της υπάρχουσας τεχνογνωσίας μέσω της ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας • Διαφοροποίηση, με νέα είδη και νέες μορφές τελικού προϊόντος • Σήμανση των τελικών προϊόντων (brand name) • Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σχετικά με την ποιότητα και ασφάλεια των προϊόντων • Ενίσχυση επιχειρήσεων μέσω Ενωσιακών και Εθνικών προγραμμάτων • Στήριξη των δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, μέσω Οργανώσεων Παραγωγών • Αναθεώρηση χωροταξικού σχεδιασμού • Δυνατότητα ανάπτυξης φιλικότερων στο περιβάλλον μονάδων υδατοκαλλιεργειών (RAS, ΙΜΤΑ).	• Αυξημένος ανταγωνισμός στο διεθνές περιβάλλον • Ελλιπής ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με μη τεκμηριωμένη αρνητική δημοσιότητα • Μείωση των ιχθυαποθεμάτων που προορίζονται για τις ιχθυοτροφές / Περιορισμοί αλιείας • Μεγάλες καθυστερήσεις στην έγκαιρη θεσμοθέτηση και εφαρμογή σταθερού πλαισίου λειτουργίας του κλάδου και την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού • Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από διαφορετικές δραστηριότητες πέραν των υδατοκαλλιεργειών • Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής • Αύξηση περιστατικών ασθενειών χωρίς δυνατότητες αντιμετώπισης (ελλιπής έρευνα για την πρόληψη/θεραπεία) • Μακρά διάρκεια πανδημίας COVID-19 • Απροθυμία στήριξης επιχειρήσεων από πιστωτικά ιδρύματα.

3.3 Στόχοι, τομείς, και δράσεις

ΣΤΟΧΟΣ 1: Οικοδόμηση ανθεκτικότητας και αναταγωνιστικότητας

Τομέας 1.1: Χώρος και ύδατα

Δράση 1.1.1 Χωροταξικός Σχεδιασμός

Όπως αναλύθηκε, ο χωροταξικός σχεδιασμός των υδατοκαλλιεργειών και μάλιστα σε εθνικό επίπεδο αποτελεί ανάγκη, αλλά και προϋπόθεση για την αειφόρο ανάπτυξη του κλάδου.

Θα πρέπει επομένως να υλοποιηθούν οι απαιτούμενες δράσεις προκειμένου να ολοκληρωθεί ο χωροταξικός σχεδιασμός, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. και κυρίως η έκδοση των Π.Δ. ίδρυσης Π.Ο.Α.Υ., έως την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας (4.11.2024). Η νέα προθεσμία δόθηκε με το άρθρο 63 του ν. 4964/2022 (Α' 150)

Παράλληλα, προκειμένου να καλυφθούν ελλείψεις, αλλά και για την εφαρμογή των αναφερομένων στα υπό έκδοση Π.Δ. των Π.Ο.Α.Υ. και εντέλει να εξασφαλισθεί η ορθολογική εφαρμογή τους από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, θεωρείται αναγκαία η αποσαφήνιση της υφιστάμενης νομοθεσίας, με έκδοση σχετικών Αποφάσεων/εγκυκλίων αναφορικά με:

- κατευθύνσεις/οδηγίες προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για τη λειτουργία των μονάδων εντός των Π.Ο.Α.Υ. κυρίως όσον αφορά τις διαδικασίες αύξησης της ετήσιας δυναμικότητας αυτών, καθώς και τις υποχρεώσεις των Φορέων Διαχείρισης αναφορικά με το πρόγραμμα περιβαλλοντικής παρακολούθησης (monitoring) που έχει θεσπιστεί για τις Π.Ο.Α.Υ.
- την επεξήγηση του λειτουργικού ρόλου των Φορέων Διαχείρισης για τη συνολική διαχείριση της Π.Ο.Α.Υ. (ανάπτυξη, λειτουργία μονάδων, κατάσταση εκτρεφόμενων πληθυσμών και περιβάλλοντος) και την ουσιαστική εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών προς τις αρμόδιες αρχές (εθνικές και περιφερειακές)
- τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις των Φορέων Διαχείρισης προς τις επιχειρήσεις που διαθέτουν μονάδα/ες στην Π.Ο.Α.Υ. και αντίστροφα
- ρύθμιση λοιπών ζητημάτων που αφορούν τη λειτουργία της Π.Ο.Α.Υ. σε περίπτωση που ο αρχικός Φορέας επιλέξει να μην συνεχίσει τη διαχείριση αυτής, ή του αφαιρεθεί η ιδιότητα του Διαχειριστή, αλλά και όσον αφορά το εύρος των προς εκτροφή ειδών.

- την ρύθμιση και καθορισμό προυποθέσεων αναφορικά με τη διαδικασία και τους όρους παραχώρησης υδάτινων εκτάσεων εντός ΠΟΑΥ για την ίδρυση νέων μονάδων, προκειμένου να υπάρχει ένα σαφές και διαφανές σύστημα αξιολόγησης / επιλογής.

Σε όλες τις Π.Ο.Α.Υ. θα καταρτισθούν με ευθύνη των Φ.Δ. σχέδια έκτακτης ανάγκης για αντιμετώπιση περιστατικών ρύπανσης με σκοπό την προστασία των μονάδων και τη διασφάλιση της ευζωΐας των εκτρεφομένων οργανισμών.

Αναγκαία επίσης θεωρείται η υλοποίηση των μέτρων και δράσεων θεσμικού και διοικητικού / οργανωτικού χαρακτήρα, όπως αυτά ορίζονται στο «Πρόγραμμα Δράσης» του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. (μέτρα και δράσεις που δεν έχουν υλοποιηθεί και εξακολουθεί να κρίνεται αναγκαία η συμβολή τους στην υποστήριξη της εφαρμογής του), όπως η τροποποίηση της Υ.Α. με αριθ. Η.Π. 17239/2002.

Το Υ.Π.ΕΝ. σχεδιάζει να προχωρήσει στην εκπόνηση μελετών για την αξιολόγηση και αναθεώρηση του ισχύοντος Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, προωθείται η διενέργεια ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού για την ανάδειξη αναδόχου εκπόνησης της ως άνω μελέτης, με χρηματοδότηση από το ΠΔΕ

Ειδικότερα, οι ενέργειες που έχουν ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα είναι οι ακόλουθες:
i. Σύνταξη και υποβολή αίτησης χρηματοδότησης του έργου από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) «ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 2014-2020» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ)
ii. Ένταξη του έργου στο ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ και εξασφάλιση χρηματοδότησης από πιστώσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).
iii. Τήρηση «φακέλου δημόσιας σύμβασης μελέτης» κατά τα προβλεπόμενα στο ν.4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α’ 147) και επιμέλεια των τευχών δημοπράτησης του σχετικού διαγωνισμού για την επιλογή του αναδόχου.

Με την ανωτέρω αναθεώρηση θα διευθετηθούν ταυτόχρονα και ασυμβατότητες με τα εγκεκριμένα Ειδικά και Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια και συνέργειες μεταξύ των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων, είτε με ενσωμάτωση στο Ειδικό Πλαίσιο, είτε με απόφαση του ΚΕΣΥΧΩΘΑ.

Στο πλαίσιο αναθεώρησης του Ειδικού Πλαισίου, θα μπορούσε, μεταξύ άλλων, να εξεταστεί η δυνατότητα χωροθέτησης και σε περιοχές ανοιχτής θάλασσας και συνύπαρξης δραστηριοτήτων

ΑΠΕ/Υδατοκαλλιεργειών να μελετηθεί η ανάπτυξη τεχνολογιών εκτατικής-ημιεντατικής και εντατικής υδατοκαλλιέργειας σε υπεράκτια πάρκα παραγωγής ΑΠΕ, με χρήση καινοτομικής τεχνολογίας, καθώς και η δυνατότητα θεσμοθέτησης της αδειοδότησής τους..

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ενόψει της κατάρτισης του «Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού» στο πλαίσιο εναρμόνισης με την Οδηγία 2014/89/Ε.Ε. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 και το ν. 4759/2020, απαιτείται να υλοποιηθεί η υποστήριξη και η ανάδειξη των κατευθύνσεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ.

Όπως αναφέθηκε και ανωτέρω, σύμφωνα με το παρόν χρονοδιάγραμμα (06.2022) η Εθνική Χωρική Στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χώρο, προβλέπεται να υποβληθεί από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση στο τέλος Ιουλίου 2022, ώστε στη συνέχεια αυτή να ανακοινωθεί στην Βουλή των Ελλήνων.

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει τις πιθανές συνέργειες/συγκρούσεις του τομέα της υδατοκαλλιέργειας με άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες.

		Ναυτιλία & λιμάνια	Τουρισμός και αναψυχή	Εξόρυξη πετρελαίου & φυσικού αερίου	Αγωγοί & καλώδια	Αλιεία	Θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές	Θαλάσσια ορυκτά	Προστασία
Υδατοκαλλιέργεια	Συνέργειες								
	Συγκρούσεις								

Τομέας 1.2: Κανονιστικό και διοικητικό πλαίσιο

Δράση 1.2.1 Διοικητικές Διαδικασίες αδειοδότησης υδατοκαλλιεργειών

Στην Ελλάδα η αρμόδια αρχή για το σχεδιασμό της ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ειδικότερα η Γενική Διεύθυνση Αλιείας. Η αδειοδότηση των μονάδων υδατοκαλλιέργειας γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 4282/2014 (ΦΕΚ Α 182) και 4711/2020 (ΦΕΚ Α 145)), όπως αναφέρεται στο κεφ. 1.3..

Όσον αφορά το ν.4282/2014

Για την εφαρμογή του ν.4282/2014 εκδόθηκαν οι απαραίτητες Υπουργικές Αποφάσεις και Εγκύκλιοι, οι οποίες καθορίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής βασικών διατάξεών του σχετικών με τις διαδικασίες αδειοδότησης των μονάδων. Η εφαρμογή του νόμου είναι πλήρως εφικτή καθώς έχουν ήδη εκδοθεί το σύνολο σχεδόν των εξουσιοδοτικών διατάξεων που προβλέπονταν στο άρθρο 26. Σε τελικό στάδιο βρίσκεται η έκδοση απόφασης για την παραχώρηση υδάτινων εκτάσεων χωρίς αντάλλαγμα (αρθ. 5 ν. 4282/2014)

- Προβλήματα στις διαδικασίες αδειοδότησης

Η έκδοση και η εφαρμογή του ν.4282/2014 αποτέλεσε θετική εξέλιξη για την ελληνική υδατοκαλλιέργεια καθώς είναι η πρώτη φορά που ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο αφορά αποκλειστικά την άσκηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας.

Για την εφαρμογή του πλαισίου αυτού, έχει αποκτηθεί εμπειρία από τις επιχειρήσεις του κλάδου και τις συνεργαζόμενες συμβουλευτικές εταιρίες και καταβάλλονται προσπάθειες να ξεπεραστούν κάποιες δυσλειτουργίες του. Το κυριότερο πρόβλημα αποτελεί η χρονική καθυστέρηση ολοκλήρωσης της διαδικασίας αδειοδότησης.

Η εμπλοκή πολλών συναρμόδιων υπηρεσιών λόγω και της πολυχρησίας του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου και ιδιαιτέρως η μη τήρηση των προθεσμιών από τις γνωμοδοτούσες Υπηρεσίες, λόγω φόρτου εργασίας, ελλιπούς στελέχωσής τους, ελλείψεων σε εξειδικευμένα στελέχη, έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική καθυστέρηση των διαδικασιών και την υπερβολική επιμήκυνση του απαιτούμενου χρόνου ολοκλήρωσης της αδειοδότησης ή και εμπλοκή της σε κάποιο από τα ενδιάμεσα στάδια (χωροθέτηση, περιβαλλοντική αδειοδότηση κ.λπ.).

Παρ' ότι η θέσπιση «μίας και μοναδικής» (one stop shop) υπηρεσίας υποδοχής αιτημάτων αδειοδότησης είναι απόλυτα θετικό μέτρο, εν τούτοις παρουσιάζονται σημαντικές καθυστερήσεις στις συναρμόδιες για γνωμοδότηση υπηρεσίες και θα πρέπει να διερευνηθεί ο τρόπος βελτίωσης της σχετικής διαδικασίας.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι πρωταρχικής σημασίας είναι η εφαρμογή του προγράμματος παρακολούθησης του υδάτινου περιβάλλοντος, τα στοιχεία του οποίου θα αποτελούν τη βάση αξιολόγησης της ποιότητας των υδάτων διαχρονικά, αλλά και η δημιουργία και λειτουργία μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής του Προγράμματος, δεδομένου ότι από τα αποτελέσματα αυτού θα προκύψει και η αναγκαιότητα ή μη για την τροποποίηση/αναθεώρησή του.

Παρά το γεγονός ότι ο εκσυγχρονισμός και η επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου είναι μία συνεχής διαδικασία, λόγω της πολύ πρόσφατης έκδοσης του ν.4711/2020, κατά το επόμενο χρονικό διάστημα δεν αναμένεται παρά να επιλυθούν ορισμένες δυσλειτουργίες, μέσω τροποποίησης / συμπλήρωσης της υφιστάμενης νομοθεσίας, κατόπιν διαβούλευσης όλων των εμπλεκόμενων μερών προκειμένου να αξιοποιηθεί η εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την έκδοση και εφαρμογή τόσο του νομοθετικού πλαισίου για την αδειοδότηση της υδατοκαλλιέργειας όσο και από τις διαδικασίες για τη θέσπιση των Π.Ο.Α.Υ., στο πλαίσιο εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου για τη χωροθέτηση της δραστηριότητας.

Σημαντικό βήμα για την επίλυση των καθυστερήσεων στη διαδικασία αδειοδότησης θα αποτελούσε ο ορισμός «αποκλειστικών προθεσμιών» κατά τη διαδικασία γνωμοδοτήσεων που θα τηρούνται από τη Δημόσια Διοίκηση, αλλά και για τις επιχειρήσεις του κλάδου, θέμα το οποίο απαιτεί νομική διερεύνηση. Επίσης, θα μπορούσε να εξεταστεί η μείωση της ισχύουσας προθεσμίας για τη γνωμοδότηση των συναρμόδιων Υπηρεσιών.

Παράλληλα, θα δρομολογηθούν ενέργειες για την κατάρτιση του προσωπικού του Δημοσίου τομέα που εμπλέκεται στις διαδικασίες αυτές.

Πρόβλημα στην ολοκλήρωση των διαδικασιών αδειοδότησης και συγκεκριμένα στην περιβαλλοντική αδειοδότηση, που αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση της έγκρισης ίδρυσης, είναι η μη ύπαρξη ολοκληρωμένου κτηματολογίου με το οποίο θα ήταν σαφές το ιδιοκτησιακό καθεστώς των χερσαίων εκτάσεων στις οποίες είτε ασκείται υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα είτε λειτουργούν υποδομές υποστήριξης της λειτουργίας πλωτών μονάδων. Η εν λόγω έλλειψη καθώς και η μη έγκαιρη ολοκλήρωση χαρτογράφησης, καταγραφής και τελεσιδικίας των δασικών χαρτών, δυσχεραίνουν και καθυστερούν σημαντικά την ολοκλήρωση των διαδικασιών αδειοδοτήσης.

Το κτηματολόγιο, το οποίο αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, έχει αποτελέσει ένα πολύπαθο εθνικό έργο, το οποίο σύμφωνα με τα ισχύοντα δεδομένα

(06.2022) αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2024. Σε ότι έχει να κάνει με την εξέλιξη υλοποίησης των δασικών χαρτών, αρμοδιότητας του ΥΠΕΝ, υπάρχει ο στόχος έως τον Σεπτέμβριο του 2022 να έχουν κυρωθεί μερικώς οι δασικοί χάρτες στο 90% της επικράτειας.

Σημειώνεται ότι στην εθνική νομοθεσία η υδατοκαλλιέργεια δεν αντιμετωπίζεται πάντα ισότιμα με άλλες ανταγωνιστικές στο χώρο, οικονομικές δραστηριότητες και σύμφωνα με τις λειτουργικές της ανάγκες, αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Εκτιμάται ότι το εν λόγω πρόβλημα θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με την ολοκλήρωση και εφαρμογή της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής για τον Θαλάσσιο Χώρο.

Με την αναμενόμενη ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού, (αρμοδιότητα που δεν έχει την πρωτοβουλία το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων), αναμένεται και προσαρμογή της αντίστοιχης περιβαλλοντικής αδειοδότησης της δραστηριότητας, καθώς αυτή είναι προαπαιτούμενη (όπως προαναφέρθηκε) της χορήγησης έγκρισης ίδρυσης σε μονάδες υδατοκαλλιέργειας. Σε κάθε περίπτωση βέβαια θα πρέπει να τηρούνται τα χρονοδιαγράμματα (προθεσμίες) που ορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία, για τα διάφορα στάδια ολοκλήρωσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Όσον αφορά το ν. 4711/2020 (ΦΕΚ Α 1 45) :

Με το νόμο αυτό, η ίδρυση μονάδων υδατοκαλλιέργειας υπάγεται στη διαδικασία έγκρισης, με την οποία χορηγείται η έγκριση ίδρυσης μονάδας υδατοκαλλιέργειας. Στην έγκριση ίδρυσης για πλωτές μονάδες εμπεριέχεται και η έγκριση για την παραχώρηση χρήσης της υδάτινης έκτασης. Έπειτα, πριν τεθεί μια μονάδα υδατοκαλλιέργειας σε λειτουργία, ο φορέας υποχρεούται να υποβάλλει γνωστοποίηση λειτουργίας, η οποία γίνεται από 20.5.2022 προσωρινά μέσω της πλαρφόρμας https://notifybusiness.gov.gr, μέχρι να ολοκληρωθεί (εκτιμάται εντός του 2023) η σχετική πλατφόρμα ΟΠΣ-ΑΔΕ του άρθρου 14 του Ν.4442/2016.

Εξαίρεση από την διαδικασία της έγκρισης αποτελούν ορισμένες περιπτώσεις χερσαίων μονάδων γλυκού νερού {που εγκαθίστανται σε ιδιωτική, μη δασική χερσαία έκταση, εκτός περιοχών δικτύου NATURA 2000, και υπάγονται στην κατηγορία Β' του ν. 4014/2011 (Α΄ 209)}. Οι εν λόγω εγκαταστάσεις υπάγονται στη διαδικασία γνωστοποίησης, και πρέπει, αντί της έγκρισης να κάνουν γνωστοποίηση της ίδρυσης τους, και έπειτα πριν την λειτουργία τους, αντίστοιχα να γίνει γνωστοποίηση λειτουργίας.

Το καθεστώς αυτό θεσπίστηκε πρόσφατα και δεν υπάρχουν ακόμα ασφαλή συμπεράσματα από την εφαρμογή του.

Τομέας 1.3: Υγεία των ζώων και δημόσια υγεία

Δράση 1.3.1 Υγεία και ευζωία εκτρεφόμενων οργανισμών

Η υγεία και ευζωία των εκτρεφόμενων οργανισμών εξασφαλίζεται μέσω των διαδικασιών αδειοδότησης των μονάδων εκτροφής, καθώς για την χορήγηση έγκριση ίδρυσης σε μονάδες υδατοκαλλιέργειας συνηγορούν και οι αρμόδιες κτηνιατρικές υπηρεσίες, εφόσον διαπιστώσουν ότι πληρούνται οι όροι και τηρούνται οι σχετικές διαδικασίες, που ορίζει η σχετική νομοθεσία.

Πρόσφατα και μετά την έκδοση του Καν. (ΕΕ) 429/2016 πραγματοποιήθηκε τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου των υδατοκαλλιεργειών, με την έκδοση της 2481/289147/15-10-2020 Υπουργικής Απόφασης, που ισχύουν σε συνδυασμό, για «Έγκριση κτηνιατρικών υγειονομικών όρων επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και εγκαταστάσεων μεταποίησης τροφίμων, διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησής της και μητρώο των ανωτέρω επιχειρήσεων και εγκαταστάσεων, σε συμμόρφωση με τα άρθρα 4, 5 και 6 της υπό στοιχεία 2006/88/ΕΚ Οδηγίας του Συμβουλίου» σχετικά με τις απαιτήσεις υγειονομικού ελέγχου για τα ζώα υδατοκαλλιέργειας και τα προϊόντα τους.

Η επιτήρηση της υγείας των εκτρεφόμενων ιχθύων στην Ελλάδα είναι καθημερινή από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό και με χρήση νέων μεθόδων και τεχνολογιών πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας. Ο επιπολασμός των παθολογικών προβλημάτων των εκτρεφόμενων Μεσογειακών ιχθύων που κατά καιρούς ανακύπτουν έχει μελετηθεί και έχουν καταγραφεί δεδομένα πολλών ετών. Για τον λόγο αυτόν οι ελληνικές εταιρίες επενδύουν κάθε χρόνο σημαντικά ποσά για την πρόληψη μέσω της ανοσοποίησης (εμβολιασμός) του ζωικού κεφαλαίου έναντι αυτών των δυνητικών παθογόνων.

Πιο συγκεκριμένα τα Μεσογειακά είδη ιχθύων που εκτρέφονται σε πλωτές μονάδες όλης της επικράτειας εμβολιάζονται πλέον σε μεγάλο βαθμό προληπτικά έναντι των παθογόνων *Photobacterium damselae subsp. Piscicida* (Κοινώς Παστερέλλωση) & *Listonella anguillarum* (κοινώς Δονακίωση). Επιπρόσθετα και σε ότι αφορά το λαβράκι που εκτρέφεται σε πολλές μονάδες ορισμενων περιοχών της χώρας, εμβολιάζονται επιπρόσθετα και έναντι του *VNN Betanodavirus* (Κοινώς ιός Noda).

Τα τελευταία χρόνια έχουν αναφερθεί ασθένειες που δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν την υγεία του εκτρεφόμενου πληθυσμού όπως τα βακτήρια *Aeromonas veronii* (Κοινώς Αερομονάδωση) και *Vibrio harveyi* (Κοινώς Δονακίωση). Σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρήθηκαν προσβολές εκτρεφόμενων πληθυσμών από τα παραπάνω παθογόνα με

απώλειες. Από το 2020 έχουν απομονωθεί στελέχη και έχουν παραχθεί αυτεμβόλια με γνωμοδότηση του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ) με τα οποία έχει υπάρξει ήδη επαρκής ανοσοποίηση έναντι αυτών των παθογόνων.

Το πρόβλημα της εμφάνισης κλινικών συμπτωμάτων από Παστερέλλωση στα Μεσογειακά είδη παραμένει σημαντικό, παρά τους εμβολιασμούς. Αυτό συμβαίνει διότι το παθογόνο προσβάλει νεαρής ηλικίας ψάρια τα οποία ανοσοποιούνται με εμβόλια υδατικής φάσης, τα οποία χαρακτηρίζονται από χαμηλότερη αποτελεσματικότητα σε σύγκριση με εκείνα της ελαιώδους φάσης. Νέες τεχνολογίες ανάπτυξης εμβολίων αυξημένης ανοσοποίησης έχουν ξεκινήσει να αναπτύσσονται, με στόχο την ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Παράλληλα με αυτά, πλήθος επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται κύρια στον κλάδο της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, εφαρμόζουν Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας τα οποία βασίζονται σε ιδιωτικά διεθνή πρότυπα και λαμβάνουν σχετικές πιστοποιήσεις από φορείς που ασκούν την σχετική δραστηριότητα.

Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία έτη έχει συσταθεί η Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας (ΕΛ.Ο.Π.Υ.) στα πλαίσια εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας περί σύστασης οργανώσεων παραγωγών με την οποία προσαρμόζεται το εθνικό δίκαιο στον ΚΑΝ (Ε.Ε.) 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την «Κοινή Οργάνωση των Αγορών των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας».

Η ΕΛ.Ο.Π.Υ., στην οποία συμμετέχει ένα μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, έχει ήδη εκδώσει Οδηγό Καλών Πρακτικών ευζωΐας που αφού τέθηκε υπόψη της Γενικής Δ/νσης Κτηνιατρικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. έχει επικυρωθεί ως Εθνικός Οδηγός για τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας, ο οποίος περιλαμβάνει καλές πρακτικές για το σύνολο της αλυσίδας παραγωγής (γεννήτορες, προπάχυνση, πάχυνση, συγχροτισμός, μεταφορά, διαλογή, δειγματοληψίες, εφαρμογή κτηνιατρικών θεραπειών, διατροφή, εργασίες συντήρησης, εξαλίευση-θανάτωση) ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η εφαρμογή του Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας για το πρότυπο FISH from GREECE. Προγραμματίζεται επίσης η έκδοση Κώδικα ορθής πρακτικής για τα νοσήματα και τη βιοασφάλεια.

Επίσης, σε Ενωσιακό επίπεδο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η χώρα μας, μέσω της αρμόδιας Δ/νσης Προστασίας των Ζώων, Φαρμάκων και Κτηνιατρικών Εφαρμογών, του ΥΠ.Α.Α.Τ., έλαβε την πρωτοβουλία και συντόνισε την εθελοντική υποομάδα για την ευζωία των εκτρεφόμενων σπονδυλωτών ιχθύων, στο πλαίσιο της Πλατφόρμας της Ε.Ε. για την καλή διαβίωση των ζώων εν γένει, και εκδόθηκαν κατευθυντήριες γραμμές , διαθέσιμες στην ιστοσελίδα:

https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/eu-platform-animal-welfare/platform_conclusions_en

Η υγεία και ευζωία των ειδών εκτροφής που παράγονται από υδατοκαλλιέργεια, εξαρτάται άμεσα από τα χαρακτηριστικά (ποιοτικά και ποσοτικά) του μέσου που πραγματοποιείται η εκτροφή αλλά και από τις συνθήκες διαχείρισης της παραγωγής αυτών.

Ως οργανισμοί που είναι εκτεθειμένοι στο ανοιχτό περιβάλλον είναι δόκιμο να θωρακίζονται μέσω εμβολιασμών, προκειμένου να αποφεύγεται ή να μειώνεται η χρήση αντιβιοτικών και άλλων χημικών ουσιών που διαλύονται στο μέσο εκτροφής, ιδιαιτέρως για τα ανοιχτά συστήματα εκτροφής σε εναρμόνιση και με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής «Πράσινης Συμφωνίας» και της Στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».

Για την επίτευξη του στόχου αυτού κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των παραγωγικών φορέων (επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας) με την επιστημονική κοινότητα έτσι ώστε να παραχθούν επαρκώς τα απαιτούμενα εμβόλια για κάθε είδος εκτροφής και κάθε ασθένεια, ενώ αντίστοιχα δύναται να προβλεφθούν δράσεις/μέτρα για την χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης των επιχειρήσεων μέσω του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021-2027 για τους εμβολιασμούς.

Αντίστοιχες δράσεις που θα συμβάλουν στην υγεία και ευζωία των εκτρεφόμενων πληθυσμών είναι η υποστήριξη της έρευνας και ανάπτυξης

- στον κλάδο παραγωγής ιχθυοτροφών με παραγωγή τροφών με αυξημένη απόδοση και βελτιωμένη σύσταση με σκοπό την ενίσχυση της υγείας των εκτρεφόμενων πληθυσμών.
- Στην αξιολόγηση νέων εξίσου αποτελεσματικών, αλλά περισσότερο φιλικών προς το περιβάλλον και τον καταναλωτή, αντιμικροβιακών ουσιών
- Στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών διαχείρισης και πρόληψης
- Στην υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων πρόληψης και βιοασφάλειας για τη διατήρηση της υγείας των εκτρεφόμενων οργανισμών.

Δράσεις που θα συμβάλουν στην καλύτερη διαχείριση των βιοτοξινών στις οστρακοκαλλιέργειες, καθώς και τον προσδιορισμό της παρουσίας μικρό- και νανοπλαστικών στις Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών θα δρομολογηθούν.

Επίσης, σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής (2018), απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά τη βελτίωση των προτύπων καλής μεταχείρισης των ψαριών για λαβράκι και τσιπούρα, καθώς τα πρότυπα του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (OIE) για την καλή διαβίωση των ζώων κατά τη σφαγή δεν έχουν ακόμη επιτευχθεί.

Δράσεις που σχετίζονται με την ευζωία των ζώων κατά την θανάτωση τους, θα δρομολογηθούν με χρηματοδότηση, μέσω του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021-2027, με στόχο:

1. Την ανάπτυξη / βελτίωση εναλλακτικών μεθόδων θανάτωσης που θα ικανοποιούν τα πρότυπα του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (OIE).
2. Την παροχή ενίσχυσης στις εταιρείες του κλάδου για την υλοποίηση των απαραίτητων επενδύσεων και την προσαρμογή σε τυχόν νέες νομοθετικές απαιτήσεις.

Δράση 1.3.2 Διατροφή ψαριών (ιχθυοτροφές και σίτιση)

Οι ιχθυοτροφές είναι ο μεγαλύτερος παράγοντας κόστους παραγωγής των ψαριών της υδατοκαλλιέργειας (κατ' εκτίμηση 58%) και επίσης καθοριστικός παράγοντας για την υγεία των ψαριών, την διατροφική αξία τους και την ασφάλεια τους ως τρόφιμα για τον τελικό καταναλωτή.

Η επιδιωκόμενη ανάπτυξη της παραγωγής ιχθυοκαλλιεργειών τα επόμενα χρόνια πρέπει να υποστηρίζεται και από ανάλογη ανάπτυξη της παραγωγής ιχθυοτροφών. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος πέραν της ανάλογης αύξησης της παραγωγής ιχθυοτροφών, θα πρέπει να επιδιωχθεί και αύξηση της απόδοσης των ιχθυοτροφών, μέσω μιας σχετικής τουλάχιστον, μείωσης του εμπορικού συντελεστή μετατρεψιμότητας των τροφών (eFCR). Ένας ρεαλιστικός στόχος θα μπορούσε να είναι ο ρυθμός αύξησης της κατανάλωσης ιχθυοτροφών να είναι λίγο χαμηλότερος από τον ρυθμό αύξησης της παραγωγής ψαριών.

Αν και δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία η κατανάλωση ιχθυοτροφών στην Ελλάδα, για όλα τα εκτρεφόμενα είδη ψαριών στην θάλασσα και τα εσωτερικά ύδατα, για το 2020 εκτιμάται ότι είναι 270.000 τόνοι περίπου. Με βάση την παραπάνω εκτίμηση θα ήταν πιθανόν η κατανάλωση αυτή το 2027 να είναι 340.000 τόνοι.

Οι ανάγκες κατανάλωσης ιχθυοτροφών στην Ελλάδα καλύπτονται σε μεγάλο ποσοστό από την εγχώρια παραγωγή των ήδη εγκατεστημένων στην χώρα μας (ολιγάριθμων, αλλά σύγχρονων) εργοστασίων ιχθυοτροφών. Οι εισαγωγές ιχθυοτροφών περιορίζονται σε λιγότερο από 5% της συνολικής ετήσιας ποσότητας. Εκτιμάται ότι η ήδη εγκατεστημένη συνολική παραγωγική δυναμικότητα ιχθυοτροφών στην Ελλάδα είναι επαρκής για να καλύψει την επιδιωκόμενη ανάπτυξη που περιγράφεται παραπάνω έως τουλάχιστον το 2023. Είναι πιθανόν από το 2023 και μετά να απαιτηθούν νέες επενδύσεις αύξησης της παραγωγικής δυναμικότητας υφιστάμενων εργοστασίων ή / και η δημιουργία νέων εργοστασίων για να καλύψουν τις αυξανόμενες ανάγκες της κατανάλωσης. Βέβαια όμως θα απαιτηθούν επενδύσεις εκσυγχρονισμού και βελτίωσης της ποιότητας και της παραγωγικότητας των εργοστασίων, αλλά

και για την αποθήκευση, μεταφορά και διανομή των πρώτων υλών και των παραγόμενων ιχθυοτροφών.

Η αξία των ιχθυοτροφών στην Ελλάδα εκτιμάται ότι το 2020 ήταν περίπου 300 εκατ. ευρώ για κατανάλωση περίπου 270.000 τόνων. Πρόβλεψη για το κόστος και κατ' επέκταση τις τιμές των ιχθυοτροφών σε βάθος χρόνου πέραν του 6μήνου δεν είναι δυνατή. Κι αυτό γιατί το κόστος τους αποτελείται κατά min 80% από το κόστος των πρώτων υλών (ιχθυάλευρα, ιχθυέλαια, γλουτένη αραβοσίτου και σίτου, πρωτεΐνη σόγιας), οι τιμές των οποίων είναι αδύνατον να προβλεφθούν, ιδιαίτερα εν μέσω της εξελισσόμενης ενεργειακής κρίσης και αγοράς αγροτικών προϊόντων. Ο στόχος πρέπει να είναι η μείωση του κόστους της τροφής ανά κιλό παραγόμενου ψαριού και αυτό εξαρτάται μεν από τις τιμές των πρώτων υλών για τις τροφές, αλλά όχι μόνον. Ο τρόπος που αυτές οι πρώτες ύλες συνδυάζονται (συνταγές), η αποδοτικότητα των τροφών, αλλά και η σωστή χρήση τους, είναι τα μέσα για την μείωση του κόστους παραγωγής ψαριών. Αυτός ο στόχος είναι εφικτός μόνο μέσω της Έρευνας & Ανάπτυξης και της Εκπαίδευσης.

Η βασική τεχνολογία για την παραγωγή ιχθυοτροφών πάχυνσης ψαριών είναι και θα εξακολουθήσει να είναι τα επόμενα χρόνια η εξώθηση με θερμική επεξεργασία (extrusion). Νέες τεχνολογίες στην παραγωγή αφορούν κυρίως στον έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας, στην βελτίωση της ποιότητας και επίσης στην μεταφορά και την αποθήκευση. Η εξέλιξη των ιχθυοτροφών θα έλθει κυρίως από την Έρευνα και Ανάπτυξη για νέες πρώτες ύλες και συστατικά και φυσικά νέες συνταγές και τρόπους χρήσης των τροφών (το τάισμα). Στην έρευνα και Ανάπτυξη (R&D) πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια και οι επενδύσεις των εταιριών ιχθυοτροφών σε συνεργασία με τους ιχθυοκαλλιεργητές και τα ερευνητικά κέντρα / πανεπιστήμια της χώρας. Η ερευνητική προσπάθεια πρέπει να έχει προσανατολισμό την βιώσιμη – αειφορική – φιλική προς το περιβάλλον ανάπτυξη (sustainability) των ιχθυοκαλλιεργειών στο σύνολο τους.

Τονίζεται ότι ήδη οι χρησιμοποιούμενες από τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας ιχθυοτροφές στη χώρα προέρχονται στην συντριπτική τους πλειοψηφία από αλιεία βιώσιμης διαχείρισης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ΕΛΟΠΥ, της οποίας τα μέλη αντιπροσωπεύουν το 80% της συνολικής παραγωγή θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας της χώρας, έχει προγραμματίσει στο πλαίσιο του ΣΠΕ 2022-2023 την υλοποίηση σχετικού έργου με στόχο τη διερεύνηση ζητημάτων που αφορούν την προέλευση των ιχθυοτροφών, τις επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα από την παραγωγή των ιχθυοτροφών, την διατροφική αξία των προϊόντων κλπ, προκειμένου να είναι σε θέση να τεκμηριωθεί και επιστημονικά ότι οι χρησιμοποιούμενες ιχθυοτροφές παράγονται στο πλαίσιο βιώσιμων πρακτικών (που περιλαμβάνει σε κάθε περίπτωση και την προέλευση των πρώτων υλών).

Ειδικά για τις ιχθυοτροφές στόχοι θα είναι:

- Ανάπτυξη νέων πρώτων υλών για την μερική υποκατάσταση αυτών που προέρχονται από την ελεύθερη αλιεία (ιχθυάλευρα, ιχθυέλαια). Υποπροϊόντα χερσαίων ζώων, φυτικής προέλευσης νέα υλικά, πρωτεΐνες από έντομα, έλαια και πρωτεΐνες από μικροφύκη και μακροφύκη, εκμετάλλευση υπολειμμάτων επεξεργασίας ιχθυηρών και παρεμπίπτουσας αλιείας μπορεί να αποτελέσουν πρώτες ύλες σ' αυτή την κατεύθυνση. Οι ίδιοι πόροι αναμένεται να είναι πλούσιοι σε βιοδραστικές ενώσεις (αντιοξειδωτικά, μεταβολικά). Επισημαίνεται στο σημείο αυτό ότι τα κύρια εκτρεφόμενα είδη στη Χώρα (θαλάσσιοι ιχθύες) είναι σαρκοφάγα και ως εκ τούτου υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί όσον αφορά την αντικατάσταση των πρωτεινών που προέρχονται από ψάρια ελεύθερης αλιείας με άλλες πρώτες ύλες.
- Εξέλιξη συνταγών για καλύτερη εκμετάλλευση των θρεπτικών συστατικών των τροφών, με στόχο της βελτίωση της απόδοσής τους αλλά και της ποιότητας των ψαριών και της διατροφικής τους αξίας.
- Ανάπτυξη νέων ιχθυοτροφών εξειδικευμένων για κάθε είδος εκτρεφόμενων ψαριών και για κάθε στάδιο της ανάπτυξής τους και προσαρμοσμένων στους στόχους της παραγωγής. π.χ. μείωση του κόστους, επιτάχυνση της ανάπτυξης, βελτίωση της υγείας.
- Βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας με στόχο την μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, της χρήσης νερού και γενικά τη μείωση του περιβαλλοντολογικού αποτυπώματος της παραγωγής ιχθυοτροφών.
- Ανάπτυξη νέων τεχνολογιών για την συσκευασία, αποθήκευση, μεταφορά και διανομή των ιχθυοτροφών με στόχο την οικονομία και την προστασία του περιβάλλοντος. π.χ. μεταφορά με σκάφη αντί για φορτηγά, χύμα (bags) αντί σε μικρές συσκευασίες.
- Εκπαίδευση και τεχνική υποστήριξη των ιχθυοκαλλιεργητών για την καλύτερη χρήση των ιχθυοτροφών προκειμένου να επιτύχουν τους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους της παραγωγής τους.

Τομέας 1.4: Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μετριασμός της

Δράση 1.4.1 Κλιματική αλλαγή

Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής έχει γενικότερες επιπτώσεις σε όλους του τομείς και δραστηριότητες και ως εκ τούτου και στις υδατοκαλλιέργειες.

Η υδατοκαλλιέργεια, ιδιαίτερα η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια, λόγω της χωροθέτησης σε ανοικτά περιβάλλοντα είναι εκτεθειμένη σε ακραία καιρικά φαινόμενα και γεγονότα, καθώς και φυσικούς κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα.

Οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις στον κλάδο μπορεί να περιλαμβάνουν απώλειες αποθεμάτων πληθυσμού (ψαριών και οστρακοειδών), εξοπλισμού και υποδομών που προκύπτουν από ακραία φυσικά φαινόμενα, όπως τρικυμίες, ασθένειες, πλημμύρες, κ.λπ. (εκτροφές σε θαλασσινό νερό), στρόβιλοι, πλημμύρες, ακραίες θερμοκρασίες και μείωση βροχοπτώσεων μακροπρόθεσμα που συνεπάγεται μείωση διαθέσμου γλυκού νερού (εκτροφές σε γλυκά νερά και εκτατικές εκτροφές λιμνοθαλασσών).

Η μεταβολή του ρυθμού αύξησης των εκτρεφόμενων οργανισμών, η αλλαγή της συχνότητας εμφάνισης παθογόνων βακτηρίων και παρασίτων, η μεταβολή της μολυσματικότητας των παθογόνων ή της ευαισθησίας των εκτρεφόμενων ειδών είναι άλλες πιθανές συνέπειες.

Η κλιματική αλλαγή στον τομέα των υδατοκαλλιεργειών, επίσης, μπορεί να εκφραστεί μέσω μεταβολών (αύξηση της θερμοκρασίας και του διοξειδίου του άνθρακα, αύξηση ή / και μείωση της στάθμης των υδάτων) και αλλαγή της βιοποικιλότητας στα οικοσυστήματα, όπου οι εκτροφές / καλλιέργειες. Παράλληλα, συσχετίζεται με την εμφάνιση μεγαλύτερης διάρκειας, συχνότητας και έντασης ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων, ανέμων και κυμάτων.

Στόχος του αναθεωρημένου Σχεδίου θα είναι η μείωση των εκπομπών υγρών αποβλήτων, η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και εκπομπών άνθρακα κατά την παραγωγή, μεταφορά και μεταποίηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας. Επίσης, η προώθηση πρακτικών και τεχνικών για το μετριασμό των εκπομπών μέσω Ολοκληρωμένης Πολυτροφικής Υδατοκαλλιέργειας (Integrated Multitrophic Aquaculture – IMTA) με σκοπό τη μείωση του «αποτυπώματος» και θετική συνεισφορά του κλάδου στο περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, στην χώρα, και στα πλαίσια της «Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» θα πρέπει ο κλάδος να προσαρμοστεί στα πλαίσια του δυνατού στην

αβεβαιότητα και τους δυνητικούς κινδύνους της κλιματικής αλλαγής μέσω ενός σχεδιασμού δράσεων που θα μετριάζουν ή/και θα εκμηδενίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις ή ακόμη θα εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.

Επισημαίνεται ότι το ΥΠΕΝ έχει θέσει σε διαβούλευση σχέδιο Νόμου (06/2022) με τίτλο «Εθνικός Κλιματικός Νόμος – Μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» όπου τίθεται μεταξύ άλλων ο στόχος μείωσης εκπομπών κατά 30% έως το 2030 σε σχέση με το 2019, από εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω θα προωθηθούν δράσεις που στοχεύουν σε:

- Δημιουργία βάσης δεδομένων με τα πορίσματα ερευνών για την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην υδατοκαλλιέργεια (θαλάσσια και γλυκών νερών). Καταγραφή και επεξεργασία παραμέτρων που είναι καθοριστικές για την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών (π.χ. θερμοκρασία, pH, ρεύματα, διαλυμένο οξυγόνο κλπ) και συσχέτιση με φυσιολογία και παθολογία των εκτρεφόμενων οργανισμών. Η βάση θα πρέπει να είναι συμβατή με τις προβλεπόμενες από τη κείμενη νομοθεσία παραμέτρους παρακολούθησης, τις υφιστάμενες βάσεις δεδομένων στο πλαίσιο εφαρμογής των Οδηγιών Πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ & για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ, και να αναπτυχθεί σε συνεργασία με την ΓΔΥ του ΥΠΕΝ.
- Μελέτες και πιλοτικά σχέδια για βελτίωση των τεχνικών χαρακτηριστικών των εγκαταστάσεων (κλωβοί, αγκυροβόλια), ώστε να είναι πιο ανθεκτικοί σε ακραία καιρικά φαινόμενα.
- Ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου και ρύθμισης αβιοτικών παραμέτρων (π.χ. θερμοκρασία, ταχύτητες κυκλοφορίας νερών) σε μονάδες θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας σε πλωτούς κλωβούς.
- Προώθηση μεσοπρόθεσμου σχεδίου σταδιακής «επαναχωροθέτησης» μονάδων από ευάλωτες περιοχές σε θέσεις λιγότερο επηρεαζόμενες από την κλιματική αλλαγή, με τη θέσπιση νέων Περιοχών Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Α.Υ.) με νέες θέσεις μονάδων, κατάλληλες για την άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.
- Χρήση τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Ανάπτυξη μοντέλων πρόβλεψης και εργαλείων υποστήριξης αποφάσεων.

Τομέας 1.5: Οργάνωση των παραγωγών και της αγοράς

Δράση 1.5.1 Οργανώσεις Παραγωγών

Οι Οργανώσεις Παραγωγών (Ο.Π.), οι Ενώσεις Οργανώσεων Παραγωγών και οι Διακλαδικές Οργανώσεις, κατα τη νέα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να στηρίξουν την αειφόρο ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της Υδατοκαλλιέργειας.

Η Ε.Ε. με τη θέσπιση του νέου Κανονισμού για το ΕΤΘΑΥ θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τόσο την σύσταση Ο.Π., Ε.Ο.Π. και Διακλαδικών Οργανώσεων, όσο και την υλοποίηση των Σχεδίων Παραγωγής και Εμπορίας.

Ως εκ τούτου, κατά την περίοδο 2021-2027 θα:

- Διοργανωθούν ενημερωτικές εκδηλώσεις ανά την χώρα ώστε να ενθαρρυνθούν νέες πρωτοβουλίες για σύσταση και αναγνώριση Ο.Π., Ε.Ο.Π. και Διεπαγγελματικών Οργανώσεων, παρουσιάζοντας καλές πρακτικές και επιτυχημένες δράσεις Ο.Π. και Δ.Ο. υδατοκαλλιέργειας και από άλλα Κράτη Μέλη
- Συνεχιστεί η στήριξη Ο.Π. μέσω Σχεδίων Παραγωγής και Εμπορίας (Σ.Π.Ε.)
- Εντατικοποιηθεί η προσπάθεια συνεργασίας μεταξύ Ο.Π. διαφόρων Κρατών Μελών.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο δράσεων της ΕΛ.Ο.Π.Υ. θα υλοποιηθούν ενέργειες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας έναντι τρίτων χωρών με παρόμοιες φυσικές συνθήκες περιβάλλοντος (αλλά όχι εκτροφής) όπως η Τουρκία, η Τυνησία και η Αίγυπτος. Ειδική μέριμνα θα υπάρχει για ενέργειες αποτροπής φαινομένων αθέμιτου ανταγωνισμού.

Τομέας 1.6: Έλεγχος

Δράση 1.6.1 Έλεγχος υδατοκαλλιέργειας

Η ενότητα αυτή αναφέρεται στη θέσπιση διαδικασιών σε εθνικό επίπεδο που θα διασφαλίζουν επαρκώς την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και τον έλεγχο εφαρμογής της Ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Κατ' αρχάς η ορθή και πλήρης εφαρμογή του (αναθεωρημένου) Κανονισμού Ελέγχου και στα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας θα επιδιωχθεί ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή παρακολούθηση της παραγωγής. Επίσης, η πλήρης ενημέρωση του καταναλωτή για την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων που αγοράζει, θα συμβάλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του στην υδατοκαλλιέργεια.

Ο έλεγχος των κανόνων ιχνηλασιμότητας θα είναι εξίσου αυστηρός στις εισαγωγές προϊόντων υδατοκαλλιέργειας τόσο όσο αφορά τα προϊόντα παράνομης, άναρχης και λαθραίας αλιείας, όσο και για την τήρηση όρων και συνθηκών ασφαλούς εκτροφής / καλλιέργειας.

Για την ενίσχυση της ιχνηλασιμότητας και της διαφάνειας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στο σύνολο της εφοδιαστικής αλυσίδας, σημαντικά εργαλεία θα αποτελέσουν ψηφιακές πλατφόρμες όπως το Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης Αλιείας (ΟΣΠΑ) μετά τις απαραίτητες προσαρμογές που απαιτούνται και προγραμματίζονται.

Τομέας 1.7: Διαφοροποίηση και προσθήκη αξίας

Δράση 1.7.1 Διαφοροποίηση εκτρεφόμενων/καλλιεργούμενων ειδών

Παρά τις όποιες προσπάθειες έχουν γίνει σε πειραματικό / πιλοτικό επίπεδο στην Ε.Ε., ο κύριος όγκος προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας παραμένει σε 5 είδη: Σολομός, τσιπούρα, λαβράκι, πέστροφα και κυπρίνος.

Μικρότερες ποσότητες κρανιού, καλκανιού και χελιού συμπληρώνουν την ιχθυοκαλλιέργεια.
Η εκτροφή και άλλων ειδών ψαριών είναι μία ορθή απάντηση σε φαινόμενα ανισορροπίας των αγορών και σοβαρών εκδηλώσεων ασθενειών, όπως:

1. ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ Epinephelus

Είναι είδη πολύ δημοφιλή, υψηλής αξίας.

Λόγω της αύξησης της ζήτησης τα φυσικά αποθέματα μειώνονται. Δύο είδη συναντώνται στη Μεσόγειο. Το *Epinephelus marginatus* (ροφός) και το *E. aenaus* (σφυρίδα).

Το πρώτο αναφέρεται στους πίνακες του IUCN ως ευάλωτο (vulnerable), ενώ το δεύτερο ως σχεδόν απειλούμενο (near threatened).

Στην Ασία υπάρχουν πλήρεις εκτροφές μιας δωδεκάδας ειδών ροφοειδών με γεννήτορες ήδη από εκκολαπτήρια και με παραγωγή που υπερβαίνει τους 155.000 τον. (2015). Η εκτροφή αρχικά γινόταν σε πλωτούς κλωβούς, στη συνέχεια όμως γίνεται σε χερσαίες εγκαταστάσεις με ανακυκλούμενα συστήματα κυκλοφορίας νερού (RAS). Με παρόμοια πρωτόκολλα παραγωγής – εκτροφής και καθώς αυτά δεν απαιτούν πολύ μεγάλους όγκους νερού για την κίνησή τους και με FCR 1:1 – 1,1 :1 είναι ήδη υποσχόμενα.

2. ΜΑΓΙΑΤΙΚΟ

Είδος με μεγάλη εμπορική αξία και ταχεία ανάπτυξη. Ήδη έχουν γίνει απόλυτα θετικές δοκιμές (ευρωπαϊκό πρόγραμμα Diversify). Στην Ιαπωνία υπάρχει εδραιωμένη τεχνογνωσία και παραγωγή περί τις 40.000 τον.

Μικρές παραγωγές υπάρχουν στην Ισπανία, Μάλτα και Ελλάδα και η εκτροφή μπορεί να γίνει είτε σε κλωβούς είτε σε χερσαίες RAS εγκαταστάσεις.

3. ΚΕΦΑΛΟΙ

Βασικά πλεονεκτήματα των ειδών αυτών είναι ότι είναι φυτοφάγα και ταχείας ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, η αξιοποίηση των αυγών ορισμένων ειδών αποτελεί λόγο επιλογής τους προς καλλιέργεια και έχουν περιληφθεί στο Ενωσιακό Πρόγραμμα Diversify.

Η Αίγυπτος παράγει 160.000 τον. ετήσια, αλλά ο γόνος προέρχεται από άγριους πληθυσμούς. Δεν υπάρχει παραγωγή γόνου από εκκολαπτήρια, αν και είναι τεχνικά δυνατή.

4. ΟΛΟΘΟΥΡΙΑ

Με τεράστια ζήτηση στην Κίνα για φαρμακευτικούς και γαστρονομικούς σκοπούς, η τιμή πώλησης των ολοθουρίων έχει εκτοξευθεί στα ύψη.
Τα είδη *Holothuria arguimensis* και *H.polii* έχουν πολύ καλές προοπτικές σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα MaReSMa.

Ως είδη με θέση χαμηλά στην τροφική αλυσίδα μπορούν να αποτελέσουν μέρος ΙΜΤΑ και να συντελέσουν στη μείωση των αποβλήτων της ιχθυοκαλλιέργειας σαρκοφάγων ειδών.

5. ΦΥΚΗ

Πολλά είδη καλλιεργούνται παγκοσμίως καθώς χρησιμοποιούνται για ανθρώπινη κατανάλωση, εκτροφή χερσαίων ζώων και ψαριών, στη φαρμακευτική βιομηχανία, τη βιομηχανία καλλυντικών και εσχάτως για παραγωγή βιοκαυσίμων.

Τα είδη *Laminaria digitata, L. hyperborea* και *Ascophyllum nodosum* είναι τα πλέον υποσχόμενα για την Ευρώπη.

Σε πρώτη φάση ίσως δεν είναι εφικτή η αυτόνομη καλλιέργεια φυκών, αλλά μπορεί να αποτελέσει μέρος ΙΜΤΑ με ιχθυοκαλλιέργεια σε κλωβούς (ενδεικτικά αναφέρονται είδη των γενών *Ulva, Gracilaria, Chondrocarpus, Asparagopsis, Polysiphonia*).

Πέραν αυτών, η πλήρης εκτροφή ερυθρού τόννου (*Thynnus thynnus*) αποτελεί ένα ζητούμενο που πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, προκειμένου να υπάρχει πλήρης απεξάρτηση από τους άγριους πληθυσμούς του είδους.

Αντίστοιχη προσέγγιση είναι δυνατό να ακολουθηθεί και στον κέφαλο.

Γενικά, με βάση τις νέες στρατηγικές για την «Πράσινη Συμφωνία» (Green Deal) και τη Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο (From the farm to the fork)», οι καλλιέργειες φυτοφάγων υδρόβιων οργανισμών πρέπει να ενισχυθούν, έναντι των εκτρεφόμενων

σαρκοφάγων ψαριών, στο μέτρο βέβαια που η παραγωγή των εν λόγω ειδών είναι οικονομικά, διαχειριστικά και περιβαλλοντικά εφικτή και υπάρχει αγοραστικό ενδιαφέρον. Σε κάθε περίπτωση, οι προσπάθειες για προώθηση της εκτροφής φυτοφάγων ειδών σε πιλοτικό-ερευνητικό επίπεδο αναμένεται να συνεχιστούν σε επίπεδο χώρας, αλλά και ΕΕ Σημειώνεται ότι τα κύρια εκτρεφόμενα είδη στη Χώρα (Θαλάσσιοι Μεσογειακοί Ιχθύες) είναι σαρκοφάγα και ως εκ τούτου δεν αποτελεί εκ τω πραγμάτων άμεση προτεραιότητα η αντικατάστασή τους από άλλα φυτοφάγα είδη.

Ιδιαίτερη προσοχή, θα συνεχίσει να δίνεται στην εισαγωγή στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών. Ήδη εφαρμόζεται από τη χώρα το ισχύον Ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο (ο βασικός Καν (ΕΚ) 708/2007 του Συμβουλίου όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, και η υπ' αριθ. 1333/153982018 ΥΑ (ΦΕΚ 5158Β)).

Παράλληλα, δεδομένη πρέπει να θεωρείται η συνέχιση και η ενίσχυση της στήριξης ενεργειών που αφορούν την συσκευασία, επεξεργασία και μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας με σκοπό την παραγωγή προϊόντων με προστιθέμενη αξία.
Τέλος, η ποιότητα για κάθε προϊόν υδατοκαλλιέργειας αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, βελτίωσης της εικόνας των προϊόντων αυτών στους καταναλωτές, αλλά και παράγοντα δημιουργίας προστιθέμενης αξίας. Ο στόχος της διασφάλισης της ποιότητας, θα συνεχίσει να υλοποιείται στο πλαίσιο εφαρμογής εθνικών, Ενωσιακών, αλλά και διεθνών προδιαγραφών και συστημάτων / προτύπων που άπτονται την ασφάλεια και υγιεινή, την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία και ευζωΐα των εκτρεφόμενων οργανισμών και την κοινωνική υπευθυνότητα. Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και ορισμένες εκτροφής πέστροφας, εφαρμόζουν διεθνή πρότυπα, όπως ISO 22000, ISO 14001, EMAS, IFS, BRC, GLOBAL GAP, ASC κ.ά, αλλά και το Fish from Greece πρόσφατα.

Επισης ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας έχει εκπονήσει το AGRO 12-1 « Προδιαγραφή για την παραγωγή προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας θαλάσσιας εκτροφής». Το AGRO 12-1 κοινοποιήθηκε στην ΕΕ σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από την Οδηγία 2015/1535/ΕΕ και μετά από την ενημέρωση όλων των Κρατών-Μελών και την επεξεργασία παρατηρήσεων, εγκρίθηκε η έκδοσή του. Το πρότυπο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή από ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.

ΣΤΟΧΟΣ 2: Συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση

Τομέας 2.1: Περιβαλλοντικές επιδόσεις

Δράση 2.1.1 Περιβαλλοντική διάσταση

Η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί δραστηριότητα η οποία βρίσκεται σχεδόν πάντοτε σε άμεση αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Στην υφιστάμενη πολιτική για ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας ενσωματώνεται πλήρως η περιβαλλοντική διάσταση σε ότι αφορά την δραστηριότητα του κλάδου και την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Για τη λειτουργία των υφιστάμενων μονάδων, αλλά και τη δημιουργία νέων, καθώς και για την ίδρυση και λειτουργία Π.Ο.Α.Υ., απαιτείται η παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων (monitoring), που καθορίστηκαν με την υπ. αριθ. Υ.Π.ΕΝ./ΔΙΠΑ/121634/7242/20-12-2019 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, σε εφαρμογή του Βασικού Μέτρου της 1ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας στα πλαίσια της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ για το πλαίσιο κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

Με την εγκύκλιο αυτή συγκεκριμένα καθορίστηκαν οι παράμετροι παρακολούθησης της στήλης ύδατος και του ιζήματος, οι οποίες θα πρέπει να παρακολουθούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας των παράκτιων υδάτων, με στόχο την προστασία και τη διατήρηση της κατάστασης των Υδατικών Συστημάτων ακολουθώντας τον κανόνα της μη υποβάθμισης της κατάστασης του Υδατικού Συστήματος στο οποίο ανήκει η μονάδα, (στα όρια της μισθωμένης ή προς μίσθωση θαλάσσιας έκτασης).

Μέχρι σήμερα, δεν έχει θεσπιστεί (ενώ αναφέρεται σε ορισμένες Αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων μονάδων) η υποχρέωση υποβολής περιοδικής έκθεσης από τους φορείς λειτουργίας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας με την παρουσίαση και αξιολόγηση των παραμέτρων αυτών αναφορικά με την εξέλιξη της κατάστασης του περιβάλλοντος έτσι ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα διορθωτικά μέτρα και δράσεις με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος ή / και κυρώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης. Η χώρα προτίθεται σύντομα (έως το 2024) να προχωρήσει σε έκδοση σχετικής νομοθετικής ρύθμισης με την οποία θα καθορίζονται οι ακριβείς όροι και προϋποθέσεις για την συστηματική υποβολή περιβαλλοντικών εκθέσεων από τους φορείς λειτουργίας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας. Σημειώνεται επίσης ότι στα ΠΔ για την ίδρυση των Π.Ο.Α.Υ. γίνεται αναφορά περί

καθορισμού συστήματος παρακολούθησης και περιβαλλοντικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του κάθε σχεδίου, με παράλληλο καθορισμό της υποχρέωσης σύνταξης και συστηματικής υποβολής (σε ετήσια βάση) έκθεσης για την αξιολόγηση της υλοποίησης του σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των επιμέρους προγραμμάτων παρακολούθησης (monitoring) των μονάδων που συνιστούν την Π.Ο.Α.Υ. και του τυχόν προγράμματος παρακολούθησης, που πραγματοποιεί ο Φορέας της, για το σύνολό της.

Επιπλέον κατά την παρακολούθηση των παραμέτρων του περιβάλλοντος (παράκτια και εσωτερικά ύδατα) πραγματοποιείται συσχετισμός με τα αναφερόμενα στα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, σχετικά με την οικολογική και χημική κατάσταση των υδάτινων συστημάτων.

Η εξαγωγή συμπερασμάτων, για τυχόν αρνητική επίδραση της δραστηριότητας στο περιβάλλον και ο βαθμός αυτής, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα προβλεπόμενα από την κείμενη νομοθεσία (όπως προβλέπεται και στα εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας που έχουν καταρτιστεί κατ'εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ) τα αποτελέσματα παρακολούθησης των υδάτων της δραστηριότητας στο περιβάλλον καθώς και το χαρακτηρισμό των υδατικών συστημάτων ώστε να αποτυπωθεί η πραγματική επίδραση της δραστηριότητας στο περιβάλλον.

Παράλληλα, αναμένεται η έκδοση των ΠΔ και των Σχεδίων Διαχείρισης για το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από την εφαρμογή των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, με ενσωμάτωση σε αυτά ειδικών όρων και μέτρων για την υδατοκαλλιέργεια (εκτιμώμενη ολοκλήρωση εντός του 2023).

Για να εξασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη, αλλά και η στήριξη της υδατοκαλλιέργειας θα πρέπει να οριστούν δράσεις στη λειτουργία των μονάδων με σκοπό να βελτιωθούν περαιτέρω οι περιβαλλοντικές επιδόσεις της δραστηριότητας.

Οι προτεινόμενες δράσεις είναι οι εξής :

- Παροχή βασικών στοιχείων για τον εντοπισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη δραστηριότητα υδατοκαλλιέργειας.

- Προσδιορισμός των αποδεκτών ορίων και διατήρηση της ποιότητας των υδάτων και (των περιβαλλοντικών επιπτώσεων) εντός αποδεκτών ορίων, ιδιαίτερα για τις οστρακοκαλλιέργειες.
- Παροχή ποιοτικών δεδομένων για τις περιβαλλοντικές συνθήκες και για τη διατήρηση της υγείας των εκτρεφόμενων οργανισμών, μέσα από την συστηματική εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης των περιβαλλοντικών παραμέτρων σε επίπεδο παραγωγικών μονάδων αλλά και Π.Ο.Α.Υ.
- Ανάπτυξη/βελτίωση μεθόδων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των διαφυγών και των θηρευτών (θηλαστικά, πτηνά).
- Καθορισμός σχεδίου δράσης διαχείρισης αποβλήτων.
- Ενίσχυση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Ανάπτυξη πλέον ευαίσθητων μοντέλων αξιολόγησης και πρόβλεψης περιβαλλοντικών κινδύνων
- Δράσεις που θα ελαχιστοποιούν τη συμβολή της υδατοκαλλιέργειας στα θαλάσσια απορρίματα με εφαρμογή των απαιτήσεων της Οδηγίας για τα Πλαστικά μιας Χρήσης, ενισχύοντας την αντικατάσταση πλαστικών εξοπλισμών με ανακυκλούμενα υλικά και τη συλλογή πλαστικών, δικτυών και εξαρτημάτων κατά την παραγωγή, συσκευασία και μεταφορά προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.
- Συνέχιση και ενίσχυση των περιβαλλοντικών υπηρεσιών που παρέχουν οι υδατοκαλλιέργειες (όπως ενδεικτικά, συμβολή στην συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, συμβολή σε καθαρισμό ακτών και σημείων στην ευρύτερη περιοχή λειτουργίας των μονάδων, συμβολή στην προστασία των φυσικών πληθυσμών ιχθύων στις περιοχές των μισθωμένων θαλάσσιων εκτάσεων κ.α.)
- Διασφάλιση χρήσης βιώσιμων συστημάτων ιχθυοτροφών, όπως έχει αναφερθεί στο πλαίσιο της Δράσης 1.3.2.
- Ανάπτυξη νέων κτηνιατρικών προϊόντων περισσότερο φιλικών προς το περιβάλλον στο πλαίσιο της Δράσης 1.3.1
- Στήριξη της οργανικής (βιολογικής) υδατοκαλλιέργειας και άλλων συστημάτων με ακόμη χαμηλότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα, όπως ανακυκλούμενα συστήματα νερού (RAS) και ολοκληρωμένα πολυτροφικά συστήματα (IMTA)
- Στήριξη στις μορφές υδατοκαλλιέργειας με ιδιαίτερα θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα (π.χ. εκτατική υδατοκαλλιέργεια εντός λιμνοθαλασσών)

Οι πρακτικές αυτές παρέχουν την δυνατότητα της συνεχούς παρακολούθησης και τη λήψη άμεσων μέτρων σε περίπτωση που αυτά χρειάζονται, γεγονός που διασφαλίζει τη μείωση

των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και εξασφαλίζει την υγεία και ευημερία των εκτρεφόμενων ψαριών.

Παράλληλα με τις δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω της παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτινων σωμάτων, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην υδατοκαλλιέργεια, είναι υπόχρεες να εγγραφούν στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Παραγωγών Αποβλήτων (Η.Μ.Α.) και να καταχωρούν τις παραγόμενες από τη λειτουργία τους ποσότητες αποβλήτων καθώς και τη διαχείριση αυτών σύμφωνα με την Εθνική και Ενωσιακή νομοθεσία.

Η εγγραφή των επιχειρήσεων υδατοκαλλιεργειών στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων,είναι μέχρι σήμερα πλημμελής, ενώ παράλληλα δεν έχει καθοριστεί το είδος των υποχρεωτικών για αυτές παραμέτρων / αποβλήτων που πρέπει να δίνονται στοιχεία και δεν γίνεται διασταύρωση με τους λήπτες / διαχειριστές αυτών ώστε να ελέγχεται η αξιοπιστία τους. Το επόμενο διάστημα (εκτιμάται έως το 2024) και προκειμένου να αντιμετωπιστεί η εν λόγω πλημμελής χρήση του ΗΜΑ αναμένεται να λάβουν χώρα ολοκληρωμένες ενέργειες ενημέρωσης των επιχειρήσεων του κλάδου (αφορά το σύνολο των υπόχρεων επιχειρήσεων ανεξαρτήτως κλάδου) όσον αφορά τις ακριβείς καταχωρήσεις του είδους και της ποσότητας των αποβλήτων που απαιτούνται ανά παραγωγική δραστηριότητα. Παράλληλα και ανάλογα με τα αποτελέσματα της εν λόγω ενημέρωσης, ενδέχεται να ληφθούν επιπλέον μέτρα που μπορεί να περιλαμβάνουν επιβολή διοικητικών ή/και οικονομικών κυρώσεων.

Αξίζει εδώ να γίνει ιδιαίτερη μνεία στις λιμνοθάλασσες, όπου αναπύσσεται παραδοσιακά εκτατικής μορφής υδατοκαλλιέργεια. Η δραστηριότητα αυτή αφορά υδατοκαλλιέργεια ουδέτερου ή και θετικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος με χαμηλή ενεργειακή απαίτηση, με την οποία παράγεται προϊόν εξαιρετικής ποιότητας και ελάχιστης περιβαλλοντικής επίπτωσης. Το προϊόν των ελληνικών λιμνοθαλασσών συνάδει με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής «Πράσινης Συμφωνίας» και της Στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», αφού:

- παράγεται σε απόλυτα φυσικές συνθήκες χωρίς παροχή, κατά κανόνα, συνθετικής τροφής
- η χρήση, κατά κανόνα, χημικών και φαρμάκων είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και συνεπώς δεν επιβαρύνει χημικά το περιβάλλον, ούτε εγκυμονεί κινδύνους ανάπτυξης ανθεκτικών στελεχών παθογόνων μικροοργανισμών.
- είναι προϊόν χαμηλής περιβαλλοντικής επιβάρυνσης αφού η παραγωγή του δεν επιβάλλει ιδιαίτερες ενεργειακές δαπάνες
- όχι απλώς δεν θέτει σε κινδυνο την βιοποικιλότητα των αποθεμάτων αλλά αντίθετα συμβάλλει στην διαφύλαξη της.

Τομέας 2.2: Καλή διαβίωση των ζώων

Δράση 2.2.1 Ευζωία

Το θέμα της καλής διαβίωσης των ζώων υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζεται στο πλαίσιο της Δράσης 1.3.1 του παρόντος υπό τον γενικό τίτλο «Υγεία και Ευζωία εκτρεφόμενων οργανισμών» καθώς αξιολογούμε ότι οι δύο αυτές συνιστώσες εκτροφής είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και ως τούτου δεν είναι δυνατή η μεμομωμένη προσέγγισή τους.

Όπως συνεπώς αναφέρθηκε ήδη στο πλαίσιο της Δράσης 1.3.1, η υγεία και ευζωία των εκτρεφόμενων οργανισμών εξασφαλίζεται μέσω των διαδικασιών αδειοδότησης των μονάδων εκτροφής, καθώς για την χορήγηση έγκριση ίδρυσης σε μονάδες υδατοκαλλιέργειας συνηγορούν και οι αρμόδιες κτηνιατρικές υπηρεσίες, εφόσον διαπιστώσουν ότι πληρούνται οι όροι και τηρούνται οι σχετικές διαδικασίες, που ορίζει η σχετική νομοθεσία.

Πλήθος επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται κύρια στον κλάδο της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, εφαρμόζουν Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας τα οποία βασίζονται σε ιδιωτικά διεθνή πρότυπα και λαμβάνουν σχετικές πιστοποιήσεις από φορείς που ασκούν την σχετική δραστηριότητα.

Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία έτη έχει συσταθεί η Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας (ΕΛ.Ο.Π.Υ.) στα πλαίσια εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας περί σύστασης οργανώσεων παραγωγών με την οποία προσαρμόζεται το εθνικό δίκαιο στον ΚΑΝ (Ε.Ε.) 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την «Κοινή Οργάνωση των Αγορών των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας».

Η ΕΛ.Ο.Π.Υ., στην οποία συμμετέχει ένα μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, έχει ήδη εκδώσει Οδηγό Καλών Πρακτικών ευζωϊας που έχει τεθείαφού τέθηκε υπόψη της Γενικής Δ/νσης Κτηνιατρικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. έχει επικυρωθεί ως Εθνικός Οδηγός για τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας, ο οποίος περιλαμβάνει καλές πρακτικές για το σύνολο της αλυσίδας παραγωγής (γεννήτορες, προπάχυνση, πάχυνση, συγχροτισμός, μεταφορά, διαλογή, δειγματοληψίες, εφαρμογή κτηνιατρικών θεραπειών, διατροφή, εργασίες συντήρησης, εξαλίευση-θανάτωση) ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η εφαρμογή του Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας για το πρότυπο FISH from GREECE. Προγραμματίζεται επίσης η έκδοση κώδικα Κώδικα ορθής πρακτικής για τα νοσήματα και τη βιοασφάλεια.

Επίσης, σε Ενωσιακό επίπεδο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η χώρα μας, μέσω της αρμόδιας Δ/νσης Προστασίας των Ζώων, Φαρμάκων και Κτηνιατρικών Εφαρμογών, του ΥΠ.Α.Α.Τ., έλαβε την πρωτοβουλία και συντόνισε την εθελοντική υποομάδα για την ευζωία των εκτρεφόμενων σπονδυλωτών ιχθύων, στο πλαίσιο της Πλατφόρμας της Ε.Ε. για την καλή διαβίωση των ζώων εν γένει, και εκδόθηκαν κατευθυντήριες γραμμές , διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/eu-platform-animal-welfare/platform_conclusions_en

Η υγεία και ευζωία των ειδών εκτροφής που παράγονται από υδατοκαλλιέργεια, εξαρτάται άμεσα από τα χαρακτηριστικά (ποιοτικά και ποσοτικά) του μέσου που πραγματοποιείται η εκτροφή αλλά και από τις συνθήκες διαχείρισης της παραγωγής αυτών.

Δράσεις που θα συμβάλουν στην υγεία και ευζωία των εκτρεφόμενων πληθυσμών είναι η υποστήριξη της έρευνας και ανάπτυξης

- στον κλάδο παραγωγής ιχθυοτροφών με παραγωγή τροφών με αυξημένη απόδοση και βελτιωμένη σύσταση με σκοπό την ενίσχυση της υγείας των εκτρεφόμενων πληθυσμών.
- Στην αξιολόγηση νέων εξίσου αποτελεσματικών, αλλά περισσότερο φιλικών προς το περιβάλλον και τον καταναλωτή, αντιμικροβιακών ουσιών
- Στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών διαχείρισης και πρόληψης
- Στην υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων πρόληψης και βιοασφάλειας για τη διατήρηση της υγείας των εκτρεφόμενων οργανισμών.

Δράσεις που θα συμβάλλουν στην καλύτερη διαχείριση των βιοτοξινών στις καλλιέργειες οστρακοειδών καθώς και τον προσδιορισμό της παρουσίας μικρό- και νανοπλαστικών στις περιοχές ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών θα δρομολογηθούν.

Δράσεις που θα ελαχιστοποιούν τη συμβολή της υδατοκαλλιέργειας στα θαλάσσια απορρίματα με εφαρμογή των απαιτήσεων της Οδηγίας για τα Πλαστικά μιας Χρήσης, ενισχύοντας την αντικατάσταση πλαστικών εξοπλισμών με ανακυκλούμενα υλικά και τη συλλογή πλαστικών, δικτυών και εξαρτημάτων κατά την παραγωγή, συσκευασία και μεταφορά προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.

Επίσης, σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής (2018), απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των προτύπων καλής μεταχείρισης των ψαριών, σύμφωνα με τα πρότυπα του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Υγεία των Ζώων (OIE) για την καλή διαβίωση των ζώων.

ΣΤΟΧΟΣ 3: Διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και της ενημέρωσης του καταναλωτή

Τομέας 3.1: Επικοινωνιακή προβολή της υδατοκαλλιέργειας της ΕΕ

Δράση 3.1.1 Επικοινωνία με την κοινωνία και τους καταναλωτές

Οι υδατοκαλλιέργειες και ιδιαίτερα η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια στην πορεία ανάπτυξής τους αντιμετώπισαν πολλές φορές αντιδράσεις, που εστιάζονται στην περιβαλλοντική διάσταση της δραστηριότητας (επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον, «οπτική» ρύπανση, συνθήκες εκτροφής), οι οποίες στην πλειονότητά τους υποκρύπτουν το σοβαρό θέμα του ανταγωνισμού των χρήσεων στην παράκτια ζώνη και εκδηλώθηκε με την εναντίωση πολλών τοπικών φορέων στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις υδατοκαλλιέργειες.

Προς την κατεύθυνση αυτή και λαμβάνοντας υπόψη τις στρατηγικές κατευθύνσεις της ΕΕ, θα προβλεφθούν:

- Δράσεις για το άνοιγμα του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών στο κοινό π.χ. με επισκέψεις, ιδιαίτερα νέων, στις μονάδες εκτροφής για ενημέρωση στις συνθήκες εκτροφής, με τη Συμμετοχή/συνδιοργάνωση εκπαιδευτικών/ενημερωτικών προγραμμάτων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, οργάνωση επισκέψεων σε εγκαταστάσεις υδατοκαλλιεργειών (πχ σχολικές εκδρομές) κλπ.
- Δράσεις για ανάπτυξη εφαρμογών on line παρακολούθησης και διάχυσης της πληροφορίας για την περιβαλλοντική κατάσταση των Π.Ο.Α.Υ. και των μονάδων υδατοκαλλιέργειας στις τοπικές κοινωνίες και στους καταναλωτές με στόχο την καλύτερη ενημέρωση για τους όρους λειτουργίας των υδατοκαλλιεργειών, και την άμβλυνση της αρνητικής εικόνας των υδατοκαλλιεργειών λόγω των συγκρούσεων χρήσης της παράκτιας ζώνης.
- Ενέργειες για συμμετοχή τοπικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων καταναλωτών και ΜΚΟ, στις δραστηριότητες (ή και τη διοίκηση) των Φορέων Διαχείρισης των Π.Ο.Α.Υ..
- Επιστημονικές εκδηλώσεις για τα οφέλη και τις επιπτώσεις (οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά) της υδατοκαλλιέργειας στην τοπική κοινωνία και τη διαχείριση του οικοσυστημάτων.
- Προώθηση δραστηριοτήτων αλιευτικού τουρισμού, οι οποίες θα «ανοίξουν» την υδατοκαλλιέργεια προς το κοινό, και θα αναδείξουν το προϊόν της αλλά και την υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα ως φιλική προς το περιβάλλον.

- Ανάπτυξη τοπικών σημάτων προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων λιμνοθαλασσών ως «τοπικών» και «φρέσκων».
- Προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των προϊόντων λιμνοθαλασσών, ως προϊόντων εκτατικής υδατοκαλλιέργειας με θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, δεδομένου ότι συμβάλλει στη διατήρηση και προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων
- Ενημερωτικές εκστρατείες για τον τομέα της υδατοκαλλιέργτηςς και την παραγωγή προϊόντων υδατοκαλλιέργειας της χώρας, οι οποίες απευθύνονται σε εμπόρους και καταναλωτές

Επίσης, με βάση τις στρατηγικές κατευθύνσεις για την αειφόρο ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών της Ε.Ε. και το Εθνικό πρόγραμμα ανάπτυξης, προγραμματίζονται:

- Συμμετοχή της χώρας στην καμπάνια επικοινωνίας για την προώθηση της αειφόρου υδατοκαλλιέργειας της Ε.Ε., με σκοπό την ενημέρωση του κοινού ότι η ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια διασφαλίζει υψηλής ποιότητας προϊόν, με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον και στην ευζωία των ζώων, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «από το Αγρόκτημα στο Πιάτο».
- Στήριξη δράσεων συλλογικών φορέων υδατοκαλλιεργειών για προϊόντα, όπως θαλασσινά ψάρια, μύδια, προϊόντα λιμνοθαλασσών κ.ά.

Στόχος όλων αυτών θα είναι η διεύρυνση των αγορών και η κοινωνική αποδοχή του κλάδου, διαμόρφωση θετικής εικόνας για την υδατοκαλλιέργεια και τα προϊόντα της από τους καταναλωτές, η δόμηση ισχυρού εμπορικού σήματος.

Δράση 3.1.2 Εταιρική κοινωνική ευθύνη

Στο Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε.) και την Υπεύθυνη Επιχειρηματικότητα, η Ε.Κ.Ε. ορίζεται ως: «οι δράσεις των επιχειρήσεων, πέραν της συμμόρφωσής τους έναντι των κανονιστικών απαιτήσεων, που αποσκοπούν στην οικονομική και κοινωνική μακροενημέρωση, την αειφορική ανάπτυξη, την καινοτομία και την εξωστρέφεια και οι οποίες, ταυτόχρονα, δημιουργούν ένα υγιές πεδίο επιχειρηματικής δραστηριότητας, υπεύθυνο απέναντι στο ίδιο τους το περιβάλλον, αλλά και στην κοινωνία, το εξωτερικό περιβάλλον και το σύνολο της οικονομίας».

Επισημαίνεται επίσης ότι η χώρα λαμβάνει υπόψη και τον «Κώδικα δεοντολογίας της ΕΕ για υπεύθυνες πρακτικές στον τομέα των επιχειρήσεων τροφίμων και της εμπορίας» που υιοθετήθηκε τον 07/2021 που έχει ως σκοπό να ενώσει σε μία κοινή επιδιωκόμενη πορεία προς

τη μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων, καλώντας τις επιχειρήσεις κάθε μεγέθους που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, την εμπορία, την επεξεργασία, την προώθηση, τη διανομή τροφίμων και την εστίαση, καθώς και οποιαδήποτε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη των συστημάτων τροφίμων, να ευθυγραμμιστούν με αυτή την κοινή ατζέντα και να συμβάλουν με ουσιαστικές δράσεις, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που περιγράφονται στον Κώδικα.

Λαμβανομένου υπόψη και του κοινωνικού ρόλου των υδατοκαλλιεργειών, στη χώρα, η προώθηση της Ε.Κ.Ε. στον κλάδο, τόσο στις επιχειρήσεις παραγωγής, όσο και στην εμπορία (σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού) των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθόσον μεταξύ των άλλων αφορά την περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του καταναλωτή. Ήδη αρκετές επιχειρήσεις θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας έχουν αναπτύξει σημαντικές δράσεις Ε.Κ.Ε. τα τελευταία χρόνια.

Σημαντικά είναι και τα οφέλη από την ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις και κυρίως για:

- ενίσχυση της εταιρικής φήμης και της εικόνας της επιχείρησης
- καλύτερη διαχείριση κινδύνων και ασφάλεια τροφίμων
- προσέλκυση καταναλωτών
- αυξημένη οικονομική απόδοση και βιώσιμη προοπτική

Στη νέα προγραμματική περίοδο θα αναληφθούν δράσεις/κίνητρα για την προώθηση της Ε.Κ.Ε. στον κλάδο, στο πλαίσιο της «Εθνικής Στρατηγικής για Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη», για τη διάδοση και την εφαρμογή της , προς όφελος της κοινωνίας και συγκεκριμένα:

- Επιβράβευση των επιχειρήσεων που ενσωματώνουν δράσεις Ε.Κ.Ε.
- Προώθηση έρευνας στον τομέα Ε.Κ.Ε.

Τομέας 3.2: Ενσωμάτωση στις τοπικές κοινότητες

Δράση 3.2.1 Ενσωμάτωση των υδατοκαλλιεργειών στις τοπικές κοινότητες

Η ανάπτυξη της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις συμπράξεις μεταξύ φορέων διαφόρων κλάδων σε τοπικό επίπεδο, ώστε να αναδεικνύεται η ζωτικότητα, η συνοχή και η ισόρροπη ανάπτυξη των παράκτιων και παρόχθιων περιοχών. Στα πλαίσια του μοντέλου των προγραμμάτων για στήριξη της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ) που υιοθετήθηκε την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020, θα προωθηθεί η υλοποίηση δράσεων με επίκεντρο την υδατοκαλλιέργεια (θαλάσσια, γλυκών νερών και λιμνοθαλασσών), ώστε να τονιστεί ο ρόλος της στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση των νέων, την καινοτομία και την αρμονική συνύπαρξη με άλλες δραστηριότητες, αξιοποιώντας τους περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς και ανθρώπινους πόρους των περιοχών ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών.

Έτσι θα δρομολογηθούν δράσεις και παρεμβάσεις για:

- την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων υδατοκαλλιέργειας π.χ. λιμνοθαλασσών και ψαριών εσωτερικών υδάτων.
- την αξιοποίηση περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων περιοχών σημαντικής περιβαλλοντικής αξίας π.χ. λιμνοθάλασσες με τη μορφή οικο – αλιευτικών δραστηριοτήτων (ειδικές μορφές τουρισμού).
- Την διασφάλιση της διαφάνειας και της πρόσβασης όσον αφορά πληροφορίες σχετικά με τις χρησιμοποιούμενες πρακτικές εκτροφής, αλλά και τα περιβαλλοντικά δεδομένα από τη λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιέργειας σε τοπικό επίπεδο
- την ανάδειξη - προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των παραδοσιακών μεθόδων εκτατικής υδατοκαλλιέργειας λιμνοθάλασσας που αγνοεί το καταναλωτικό κοινό (δραστηριότητες ουδέτερου ή θετικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος με χαμηλή ενεργειακή απαίτηση και μειωμένη χρήση κάθε τύπου χημικών, δραστηριότητες ζωικής παραγωγής που δεν ευνοούν ανάπτυξη ανθεκτικών μικροβίων οι οποίες επιπλέον συμβάλλουν καθοριστικά στο βιοπορισμό - την ενίσχυση τοπικών ευάλωτων οικονομικά κοινωνιών")
- την περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής μέσω δράσεων διαφάνειας και προβολής σε γενικό ή ειδικό κοινό (π.χ. εκπαίδευση)
- την ανάδειξη παραδοσιακών μεθόδων εκτατικής υδατοκαλλιέργειας ως τουριστικού προϊόντος.

- την ενίσχυση μικρών οικοτεχνικής μορφής μονάδων επεξεργασίας προϊόντων υδατοκαλλιέργειας.
- την εφαρμογή ορθών πρακτικών σε ότι αφορά τη συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων (stakeholders) στη δραστηριότητα των υδατοκαλλιεργειών και των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας στις τοπικές κοινωνίες.
- Την εξασφάλιση της έγκαιρης συμμετοχής των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών στον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας (δυνατότητα έκφρασης απόψεων κατά τη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης)
- Την ενίσχυση συνεργειών με άλλες δραστηριότητες (μεταποίηση, ναυσιπλοΐα, αλιεία)

Στόχος είναι η απόκτηση της «κοινωνικής άδειας» για τη δραστηριότητα των υδατοκαλλιεργειών που αποτελεί σχετικά πρόσφατη προσέγγιση.

Τομέας 3.3: Δεδομένα και παρακολούθηση

Δράση 3.3.1 Συλλογή δεδομένων και Παρακολούθηση

Η έγκαιρη συλλογή και ανάλυση αξιόπιστων δεδομένων του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών αποτελεί σημαντικό εργαλείο για τη διαχείριση της δραστηριότητας, τον καθορισμό πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων.

Με τον τρόπο αυτό μπορεί να παρακολουθείται και να αξιολογείται κάθε μονάδα μεμονωμένα, αλλά και συλλογικά σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, όπως και ανά τομέα του κλάδου (θαλάσσια, εσωτερικά νερά, λιμνοθάλασσες) και είδος εκτροφής / καλλιέργειας.

Η γνώση των τάσεων της παραγωγής, αλλά και των κοινωνικο – οικονομικών πτυχών της δραστηριότητας μπορούν να στηρίζουν την έγκαιρη και αποτελεσματική λήψη μέτρων.

Όπως προαναφέρθηκε στην Ελλάδα εφαρμόζεται ηλεκτρονικό σύστημα συλλογής δεδομένων στην υδατοκαλλιέργεια μέσω του Ο.Σ.Π.Α. του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, αλλά παράλληλα συλλέγονται στοιχεία και από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. και παρουσιάστηκαν ήδη οι αποκλίσεις μεταξύ τους, οι οποίες, παρόλα αυτά, είναι στατιστικά αποδεκτές οφείλονται κυρίως στη διαφορά μεθοδολογίας. Σημαντικές είναι οι αποκλίσεις από τα στοιχεία που συλλέγουν συλλογικοί φορείς των παραγωγών σε σύγκριση με τα στοιχεία που συλλέγουν οι ανωτέρω δημόσιες αρχές.

Παρά τις αναθεωρήσεις και αναβαθμίσεις που έχουν γίνει στο ΟΣΠΑ, τα στοιχεία είναι ελλιπή, μεταξύ άλλων και λόγω αμέλειας ή απροθυμίας σημαντικού αριθμού παραγωγών να τα υποβάλουν, ενώ παράλληλα είναι μικρός ο βαθμός αξιολόγησης αυτών.

Η αναντιστοιχία αυτή οφείλεται είτε στη μη υποβολή στοιχείων, είτε στην υποβολή υποτιμημένων ή γενικότερα ανακριβών στοιχείων από επιχειρήσεις.

Οι ανωτέρω διακυμάνσεις των στοιχείων δημιουργούν προβλήματα για την αξιολόγηση της κατάστασης του κλάδου, την παρακολούθηση υλοποίησης και απόδοσης των στόχων του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., αλλά και της αποδοτικότητας των Εθνικών και Ευρωπαϊκών πόρων, που διατίθενται για χρηματοδότηση του κλάδου.

Στο πλαίσιο της επίλυσης των ανωτέρω προβλημάτων έχει ήδη προωθηθεί σχετική αναβάθμιση/προσαρμογή και επέκταση του ΟΣΠΑ με ταυτόχρονη διεύρυνση/βελτίωση των

συνεργασιών μεταξύ των αρμόδιων Υπηρεσιών, των φορέων του κλάδου και των Ερευνητικών/Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας.

Επίσης, θα πρέπει να θεσπιστεί η υποχρεωτική δήλωση στοιχείων παραγωγής και παραμέτρων λειτουργίας των μονάδων, ενώ για την επίτευξη των στόχων θα επιδιωχθεί η διασύνδεση με πληροφοριακά συστήματα και μητρώα που έχουν ήδη θεσπιστεί στο πλαίσιο απαιτήσεων της ενωσιακής ή εθνικής νομοθεσίας, καθώς και η δυνατότητα μεταξύ τους διασύνδεσης, ώστε να είναι δυνατή η εξαγωγή και διασταύρωση των αναγκαίων πληροφοριών.

Επίσης, θα θεσπιστούν διατάξεις για κυρώσεις για μη υποβολή στοιχείων ή υποβολή ελλιπών ή ανακριβών ή αναληθών στοιχείων στο Ο.Σ.Π.Α καθώς αποτελεί συμβατική υποχρέωση των παραγωγών, βάσει των διοικητικών πράξεων αδειοδότησης των μονάδων τους.

Για τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων, θα προωθηθεί ο σχεδιασμός δράσεων συνεργασίας μεταξύ των φορέων του κλάδου, των ερευνητικών ινστιτούτων που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Συλλογής Αλιευτικών Δεδομένων και της Γ.Δ.Α με στόχο την βελτίωση της συλλογής των προαπαιτούμενων οικονομικών,κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεδομένων αλλά και την ενίσχυση της εφαρμογής της νομοθεσίας για την συλλογή αλιευτικών δεδομένων.

Παράλληλα με τη δράση αυτή θα προωθηθεί η δημιουργία ενός Οδηγού / εγχειριδίου (εκτιμώμενη ολοκλήρωση έως 2023) στο οποίο θα αναφέρεται το νομικό καθεστώς αδειοδότησης μονάδων υδατοκαλλιέργειας καθώς και το σύνολο των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτή. Σκοπός αυτού του Οδηγού θα είναι κατ΄ αρχάς η διευκόλυνση της παρακολούθησης εκ μέρους των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας των υποχρεώσεών τους όσον αφορά την αδειοδότηση του συνόλου των εγκαταστάσεων που διαθέτουν, καθώς και η υποστήριξη του έργου των εμπλεκόμενων στην αδειοδότηση φορέων με την παροχή συγκεντρωτικά του συνόλου των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία ενεργειών που απαιτούνται. Επίσης θα παρέχει μία πλήρη εικόνα του θεσμικού πλαισίου για τον κλάδο σε κάθε ενδιαφερόμενο νέο επενδυτή. Πρόθεση είναι ο εν λόγω Οδηγός να επικαιροποιείται κατά διαστήματα προκειμένου να ενσωματώνει τις όποιες τροποποιήσεις της νομοθεσίας.

Με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο τόσο του ΥΠ.Α.Α.Τ. (ν. 4282/2014, υγειονομικοί όροι κ.λπ.) όσο και του Υ.Π.ΕΝ. (περιβαλλοντική αδειοδότηση, ύδατα, βιοποικιλότητα, δάση, χωροταξία και διαχείριση αποβλήτων) θεσπίζονται υποχρεώσεις για τους φορείς λειτουργίας υδατοκαλλιεργητικών μονάδων, για τις οποίες, λόγω δυσλειτουργίας της Διοίκησης (έλλειψη προσωπικού, μη καταγραφή και κωδικοποίηση της νομοθεσίας κ.λπ.) δεν πραγματοποιείται

επαρκής έλεγχος τήρησης αυτων, διασταύρωση και αξιολόγηση των δεδομένων και στοιχείων που παρουσιάζονται.

Η δημιουργία του Μητρώου/ ψηφιακής πλατφόρμας με ανάλογη δημιουργία βάσης καταγραφής δεδομένων, όπως αυτά προαναφέρθηκαν, θα συμβάλει ουσιαστικά στην επίλυση προβλημάτων έλεγχου τήρησης κανόνων και υποχρεώσεων, καθώς και διασταύρωσης και αξιολόγησης των δεδομένων και στοιχείων που παρουσιάζονται, Ενδέχεται επίσης να οδηγήσει σε προτάσεις περαιτέρω απλοποίησης των διαδικασιών αδειοδότησης με έμφαση στην δημιουργία σχετικού μηχανισμού που θα επικεντρώνεται στην τήρηση των όρων και προϋποθέσεων χορήγησης έγκρισης ίδρυσης σε υδατοκαλλιεργητικες μονάδες, ενώ θα συμβάλει και στην ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος. Ενδεικτικά, εντός της πλατφόρμας, που θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο της Διοίκησης στην συστηματική παρακολούθηση και τον έλεγχο της δραστηριότητας σε επίπεδο χώρας, θα διατηρούνται στοιχεία σχετικά με την αδειοδότηση και τη λειτουργία της κάθε παραγωγικής εγκατάστασης στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας συμπεριλαμβανομένων και χωροταξικών/περιβαλλοντικών στοιχείων. Εκτιμάται ότι η εν λόγω πλατφόρμα θα υλοποιηθεί και τεθεί σε λειτουργία έως το 2024.

ΣΤΟΧΟΣ 4: Ενίσχυση γνώσεων και καινοτομίας

Δράση 4.1 Έρευνα και καινοτομία

Έχει τονιστεί η αναγκαιότητα για περαιτέρω έρευνα και καινοτομία που θα διασφαλίζει την παραγωγικότητα, την αειφορία, τη βιωσιμότητα και τη διαφοροποίηση στις υδατοκαλλιέργειες, αλλά ταυτόχρονα θα προάγει την καινοτομία στα προϊόντα που βρίσκονται στις αγορές.

Οι κατευθύνσεις Έρευνας και Τεχνολογίας στην υδατοκαλλιέργεια από ακαδημαϊκά, ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις σε εθνικό, περιφερειακό και Ενωσιακό επίπεδο θα επικεντρώνονται ενδεικτικά (όχι περιοριστικά) στα εξής θέματα :

- Φυσιολογία - Βιολογία
- Διατροφή
- Τεχνολογίες Εκτροφής
- Υγεία
- Συμπεριφορά
- Ποιότητα & Ασφάλεια τελικού προϊόντος
- Γενετική
- Νέα είδη
- Κυκλική Οικονομία
- Εκτατική υδατοκαλλιέργεια σε λιμνοθάλασσες
- Κλιματική αλλαγή
- Επίδραση με τον φυσικό περιβάλλον

Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει στην προσπάθει αυτή η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Έρευνας και Τεχνολογίας στην Υδατοκαλλιέργεια (EATIP) και η συμβολή της αντίστοιχης Ελληνικής θα στηριχθεί.

Τέλος να σημειωθεί ότι η υποχρέωση ευρείας δημοσιοποίησης και διάχυσης των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων και δράσεων Έρευνας και Τεχνολογίας πρέπει να αποτελέσει βασική προϋπόθεση χρηματοδότησης αυτών.

Οι προτεραιότητες της νέας Προγραμματικής Περιόδου της Γ.Γ.Ε.Κ. είναι οι ακόλουθες:

- Μοντέλα Διακυβέρνησης

(Περιβαλλοντική διαχείριση, Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Πολλαπλή χρήση του θαλάσσιου χώρου)

- Υγεία και Ευημερία Ζώων
  (Προληπτικές και μη επεμβατικές θεραπείες, Αύξηση ανθεκτικότητας σε παθογόνα, Καταπόνηση εκτρεφόμενων οργανισμών)
- Βελτίωση Αποτελεσματικότητας Παραγωγής
  (Υδατοκαλλιέργεια ακριβείας, Προσαρμογές τεχνολογιών παραγωγής)
- Εναλλακτικές Πρώτες Ύλες ιχθυοτροφών
  (Διαθεσιμότητα και Ασφάλεια, Προετοιμασία εκτρεφόμενων οργανισμών, Προϊόντα ειδικής διατροφής)
- Βιοτεχνολογία Υδατοκαλλιέργειας
  (Προϊόντα ειδικής διατροφής, Πολυκαλλιέργειες, Παραγωγή νέων ειδών)
- Κοινωνική Διάσταση Υδατοκαλλιέργειας
  (Ποιότητα και ασφάλεια προϊόντων, Βελτίωση αποδοχής προϊόντων)

Η Χώρα θα συνεχίσει να επιδιώκει την ανάπτυξη διακρατικών πρωτοβουλιών (τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και με άλλες χώρες) για την προώθηση της έρευνας και καινοτομίας σε θέματα που αφορούν τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας που θα εξασφαλίσει την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κοινών ζητημάτων.

Δράση 4.2 Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της δικτύωσης

Παρά το γεγονός ότι η υδατοκαλλιέργεια, ιδίως στις εντατικές μορφές, είναι δραστηριότητα εντάσεως κεφαλαίου, το ανθρώπινο δυναμικό διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητας αυτής, ιδιαίτερα στην παραγωγική διαδικασία. Σημαντικό ρόλο έχει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, όπως π.χ. μέσω της βελτίωσης της χρήσης των τροφών, την πρόληψη και καταπολέμηση ασθενειών και την καλή κατάσταση του περιβάλλοντος.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά, αλλά και τις ραγδίαιες εξελίξεις που επισυμβαίνουν στον κλάδο, το ανθρώπινο δυναμικό σε όλα τα επίπεδα (επιστημονικό, τεχνικό, διοικητικό) είναι σημαντικό να παραμένει ενημερωμένο, να εκπαιδεύεται συνεχώς και να εξελίσσεται σε σχέση με τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις και την καινοτομία, καθώς και τις νέες μεθόδους διαχείρισης σε κάθε επίπεδο.

Για το σκοπό αυτό θα προωθηθούν δράσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία και βελτίωση ικανοτήτων (δια βίου μάθησης), τη διάδοση επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων, καινοτόμων

πρακτικών, καθώς και την απόκτηση νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων που απαιτούνται λόγω της αυτοματοποίησης της παραγωγής και της τυποποίησης / μεταποίησης.

Παράλληλα σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας προωθείται η δημιουργία δημοσίων ΙΕΚ για τεχνικούς υδατοκαλλιεργειών, στο πλαίσιο της πρόσφατης δημιουργίας ΙΕΚ αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΚΥΑ 5570/2021 - ΦΕΚ3688Β/2021).

Η αναγκαιότητα αυτή γίνεται πιο επιτακτική καθώς λόγω της πρόσφατης αναδιάρθωσης μεγάλων επιχειρηματικών σχημάτων στη θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια, της υστέρησης στην ενεργοποίηση σχετικών μέτρων κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και των ραγδαία εξελισσόμενων δικτύων των αγορών, υπάρχει σημαντικό σχετικό έλλειμα.

Πέρα από τον ιδιωτικό τομέα, ο δημόσιος τομέας και συγκεκριμένα οι δημόσιες υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση, το σχεδιασμό και την υλοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου της υδατοκαλλιέργειας πρέπει να επιμορφώνεται και ενημερώνεται, πέραν του γεγονότος ότι απαιτείται ενίσχυση κεντρικών και αποκεντρωμένων υπηρεσιών με προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει όλες τις πτυχές των θεμάτων και τις εξελίξεις.

Παράλληλα, η δικτύωση αποτελεί μία δράση που συνεισφέρει στη βελτίωση της αναταγωνιστικότητας, των πρακτικών διαχείρισης και των μεθόδων προώθησης των προϊόντων. Γι' αυτό είναι αναγκαία η προώθηση μέτρων και δράσεων που αφορούν τη δικτύωση και την ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ επιχειρήσεων ή των οργανώσεων αυτών, αλλά και με επιστημονικούς και τεχνικούς φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Ως εκ τούτου, θα προωθηθούν και θα στηριχτούν δράσεις που να στοχεύουν στα ακόλουθα:

- Βελτίωση της γνώσης και της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού συμπεριλαμβανομένης και της απόκτησης νέων ικανοτήτων
- Προώθηση και ενίσχυση των συνεργασιών και της δικτύωσης μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων (δημόσιων και ιδιωτικών), τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.
- Ενίσχυση της Εθνικής συμμετοχής σε ευρωπαϊκούς και περιφερειακούς οργανισμούς και όργανα που αφορούν τη δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η χώρα θα επιδιώξει μεταξύ άλλων την ενεργοποίηση σχετικών μέτρων μέσω του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021 – 2027.

Δράση 4.3 Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών – Επιχειρησιακός σχεδιασμός

Καθώς η υδατοκαλλιέργεια (κύρια η εντατικής μορφής) αποτελεί πλέον μια πολύπλευρη δραστηριότητα που περιλαμβάνει, αλλά και επηρεάζεται από διάφορες παραμέτρους και οι επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας πρέπει να καθορίζουν και να επιτυγχάνουν τους αναπτυξιακούς τους στόχους, εντός ενός συγκεκριμένου προϋπολογισμού και προκαθορισμένου χρονοδιαγράμματος, διατηρώντας την υψηλή ποιότητα των προϊόντων τους, απαιτείται η ανάπτυξη και εφαρμογή ιδιαίτερων και καινοτόμων πρακτικών και μεθόδων, οι οποίες πρέπει να βασίζονται σε προσεγγίσεις, τεχνικές και τεχνολογίες αιχμής. Έτσι μπορεί να εξασφαλισθεί η ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξή τους και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του.

Η τεχνολογία πληροφοριών (IT) και επικοινωνίας (ICT) αποτελούν το σύνολο των τεχνολογικών χώρων, οι οποίοι σχετίζονται με τις μελέτες, σχεδίαση, ανάπτυξη, υλοποίηση, συντήρηση και διαχείριση υπολογιστικών και πληροφοριακών συστημάτων, κυρίως όσον αφορά εφαρμογές λογισμικού και υλικού υπολογιστών.

Έτσι η εφαρμογή συστημάτων ERP (επιχειρησιακού σχεδιασμού), συστημάτων που μπορεί να μειώσουν τα λειτουργικά έξοδα, να αυξήσουν τα έσοδα και γενικά να διαχειριστούν πιο αποδοτικά όλους τους διαθέσιμους πόρους (ανθρώπινο δυναμικό, υλικά, οικονομικοί) καθίσταται αναγκαία για τις επιχειρήσεις υδατοκαλλιεργειών, ακόμη και τις Μ.Μ.Ε.. Συνδέονται πλέον με διαχείριση πελατών (CRM), διαχείριση αποθήκης (WMS), ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων (EDI), αλλά και συστήματα διαχείρισης ποιότητας (QMS).

Κατά συνέπεια η αγορά και χρήση κάθε συμβουλευτικής υπηρεσίας τεχνικού, επιστημονικού, νομικού, περιβαλλοντικού ή οικονομικού χαρακτήρα σε εκμεταλλεύσεις υδατοκαλλιεργειών, θα ενθαρρυνθεί και ενισχυθεί στη νέα Προγραμματική Περίοδο, και ως εκ τούτου η χώρα, όπως αναφέρθηκε και για τα θέματα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού και δικτύωσης, θα επιδιώξει την ενεργοποίηση σχετικών μέτρων μέσω του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021 – 2027.

3.4 Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία αποτελούν έναν αποδοτικό τρόπο ανάπτυξης των ευρωπαϊκών πόρων της πολιτικής συνοχής, παρέχοντας υποστήριξη σε επιχειρήσεις, κυρίως ΜμΕ, μέσω παροχής δανείων, εγγυήσεων, κεφαλαίου κίνησης ή άλλων μηχανισμών ανάληψης κινδύνων, σε συνδυασμό πιθανώς με επιδοτήσεις επιτοκίου, εγγυήσεων ή επιχορηγήσεων.

Στο Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021 2027 προβλέπεται η δυνατότητα χρήσης ενός χρηματοδοτικού εργαλείου /Ταμείου (υφιστάμενου ή νέου), με δύο βασικές συνιστώσες: α) τη στήριξη της αλιείας, με έμφαση στην μικρή παράκτια αλιεία και β) τη στήριξη της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης.

4. Στόχοι ανά τομέα

4.1 Οστρακοκαλλιέργεια

Ο τομέας της οστρακοκαλλιέργειας παρουσιάζει μία σχετικά μακρά στασιμότητα, τόσο σε επίπεδο παραγωγής, όσο και αξιοποίησης αυτής και την εμπορία των προϊόντων.

Η παραγωγή μυδιών ως απόλυτα εξαρτώμενη από τις περιοχές που παρουσιάζουν ευνοϊκές συνθήκες (επαρκής ποσότητα χλωροφύλλης, παρουσία ή μη φαινομένων τοξικών παραγόντων) φαίνεται να έχει προσεγγίσει το μέγιστο των δυνατοτήτων περαιτέρω ανάπτυξης, με αναμενόμενες ετήσιες αυξομειώσεις. Γίνεται αντιληπτό ότι ακριβώς η υπάρξη των αναφερόμενων περιβαλλοντικών προϋποθέσεων, περιορίζουν αντίστοιχα την δυνατότητα των οστρακοκαλλιεργητών να επενδύσουν στην περαιτέρω αύξηση της παραγωγής καθώς η επισφάλεια των εν λόγω επενδύσεων είναι αυξημένη.

Ανεξάρτητα από την διοικητική / χωροταξική οργάνωση των μονάδων (ήδη λειτουργεί η Π.Ο.Α.Υ. Πιερίας) μικρές δυνατότητες αύξησης της παραγωγής φαίνεται να υπάρχουν. Όμως διατηρεί ένα βασικό πλεονέκτημα, τη μη χρήση τεχνητής τροφής και της απόλυτης συσχέτισής της με την ποιότητα του νερού, όπου αναπτύσσεται και τη δημόσια υγεία (τους καταναλωτές).

Κατά συνέπεια οι κατευθύνσεις ανάπτυξης στη νέα προγραμματική περίοδο θα εστιάσουν σε:

α) εκσυγχρονισμό / μετεγκατάσταση υφιστάμενων μονάδων με ενδεχόμενη αύξηση του μεγέθους τους, ώστε να βελτιωθεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.
β) βελτίωση της παρουσίασης του τελικού προϊόντος ώστε να υπάρξει προστιθέμενη αξία.
γ) ίδρυση ή μετατροπή υφιστάμενων μονάδων για εκτροφή νέων ειδών οστρακοειδών, όπως στρειδιών Ατλαντικού *(Grassostrea gigas)*, κυδωνιών Ιαπωνίας *(Ruditapes philippinarum),* στρεοδόκτενου (*Pinctada imbricata radiata*) σύμφωνα με το Ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο.
δ) προώθηση της εκτροφής οστρακοειδών σε συστήματα ολοκληρωμένης πολυκαλλιέργειας (ΙΜΤΑ) σε μονάδες θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας.
ε) προώθηση μεταποίησης (καπνιστά, σε άλμη, vacuum, κ.λπ.) ώστε να διευρυνθεί η γκάμα αγοραστικού κοινού.

Καθοριστικής σημασίας είναι η πραγματοποίηση προγράμματος προβολής των προϊόντων οστρακοκαλλιέργειας, κύρια στην Ελλάδα καθώς η κατανάλωση βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα

σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη και περιορίζεται σε παραδοσιακές αγορές (Βορ. Ελλάδα), λόγω επιφυλακτικότητας των καταναλωτών και άγνοιας παρασκευής των προϊόντων αυτών.

Επίσης, θα δρομολογηθούν μελέτες / πιλοτικά σχέδια ή συμμετοχή σε διεθνικά προγράμματα για:

- την εκτίμηση της συμβολής της μυδοκαλλιέργειας στη μείωση των θρεπτικών ρύπων και την πιθανή ένταξή τους στο εμπόριο ρύπων.
- την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας περιοχών ανάπτυξης οστρακοκαλλιεργειών.
- τον προσδιορισμό ειδών οστρακοειδών που παρουσιάζουν ανθεκτικότητα όσον αφορά τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (διαφορές θερμοκρασίας κλπ).
- διαχείριση κινδύνων και δημιουργία συστήματος διαχείρισης ρίσκου για την οστρακοκαλλιέργεια.

4.2 Καλλιέργειες / εκτροφές εσωτερικών υδάτων

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια η υδατοκαλλιέργεια σε γλυκά νερά αφορά κύρια την εκτροφή ιριδίζουσας πέστροφας και δευτερευόντως χελιού, οξύρυγχου και κυπρίνου.

Τα περιθώρια αύξησης της παραγωγής των ειδών αυτών εξαρτώνται από σειρά παραγόντων και συγκεκριμένα:

Η αύξηση της παραγωγής πέστροφας είναι εφικτή μέσω της αξιοποίησης διαθέσιμων ποσοτήτων γλυκών νερών (πηγές-ποταμοί), αλλά κύρια από την αύξηση της παραγωγικότητας των μονάδων μέσω της τεχνολογικής αναβάθμισης αυτών (χρήση συστημάτων μερικής ανακυκλοφορίας νερών - RAS). Στόχος παραγωγής στο τέλος της περιόδου (2030) είναι οι 6.000 τόνοι / έτος.

Το απόθεμα ευρωπαϊκού χελιού ήδη από το 2007 διαπιστώθηκε ότι κινδυνεύει και είναι υπό ειδικό καθεστώς προστασίας και μέσω διαχειριστικών εθνικών σχεδίων στο πλαισιο του Καν. ΕΕ 1100/2007 λαμβάνονται μέτρα ώστε να ανακάμψει. Η εντατική υδατοκαλλιέργεια χελιού έως σήμερα εξαρτάται πλήρως από την επάρκεια άγριου γόνου. Κατά συνέπεια η βιωσιμότητα του αποθέματος του είδους στη φύση αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη βιωσιμότητα του κλάδου.

Εκτός από τη διαθεσιμότητα ιχθυδίων, περιοριστικό παράγοντα αποτελούν προβλήματα που πηγάζουν από το Ευρωπαϊκό και διεθνές νομικό καθεστώς αλιείας (και προστασίας του είδους), το οποίο εάν δεν βελτιωθεί ουσιαστικά, θέτει σε πλήρη αβεβαιότητα τη βιωσιμότητα και εν τέλει

την συνέχιση λειτουργίας των επιχειρήσεων του τομέα στη χώρα (3 επιχειρήσεις). Επισημαίνεται ότι η εντατική υδατοκαλλιέργεια είναι νόμιμα αδειοδοτημένη και συχνά επιδοτημένη δραστηριότητα.

Επισημαίνεται ότι η εντατική υδατοκαλλιέργεια χελιού μπορεί να καλύπτει σε ένα βαθμό με το προϊόν της τις καταναλωτικές ανάγκες του είδους στην ΕΕ, αξιοποιώντας τον άγριο γόνο που αλιεύεται νόμιμα, λαμβάνοντας υπόψη τους περαιτέρω περιορισμούς στην αλιεία ενήλικων χελιών.

Στην ενίσχυση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων θα συμβάλλει ο εκσυγχρονισμός των μονάδων, η μεταποίηση και οι δράσεις προώθησης, σε συνδυασμό και με δράσεις για τον έλεγχο παράνομης αλιείας-διακίνησης του είδους. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί βάρος στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος με τη μεταποίηση (καπνιστά) του 70% της παραγωγής (έναντι 30% σήμερα), σύμφωνα με τις προτιμήσεις των ευρωπαίων καταναλωτών.

Η προώθηση της εκτροφής και άλλων ειδών χελιού σε μονάδες που χρησιμοποιούν συστήματα πλήρους ανακυκλοφορίας νερού («κλειστά κυκλώματα» - RAS) και με την αυστηρή τήρηση των κανόνων για την εισαγωγή ξένων ειδών στην υδατοκαλλιέργεια, θα συμβάλει στη βιωσιμότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων και την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα.

4.3 Θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια

Προκειμένου ο τομέας των θαλάσσιων ιχθυοκαλλιεργειών να συνεχίσει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καταναλωτών και τις προκλήσεις των αγορών, πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει υψηλές προδιαγραφές στη λειτουργία των μονάδων, για την υψηλή ποιότητα των προϊόντων, την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία και ευζωΐα των εκτρεφόμενων οργανισμών και την προστασία του καταναλωτή με στόχο να διατηρήσει ισχυρό πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό των ελληνικών προϊόντων.

Σημαντικός αριθμός παραγόντων που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της είναι σήμερα είτε αρνητικοί είτε παρουσιάζουν «έλλειμα», με άμεση συνέπεια τη δημιουργία προβλημάτων σε βάρος της αναπτυξιακής πορείας του κλάδου.

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας θα προβλεφθούν μέτρα και δράσεις προκειμένου να επιτευχθούν:

- **Αύξηση παραγωγής**

Η διατήρηση ενός σταθερού ρυθμού αύξησης της παραγωγής αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διασφάλιση διαχρονικά της ανταγωνιστικότητας και συγκεκριμένα αυτή να είναι σε θέση να διατηρήσει και να διευρύνει το μερίδιο των αγορών, που ήδη σήμερα κατέχει, αλλά και να παρακολουθεί τις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις της αγοράς στα προϊόντα αυτά.

Συγκεκριμένα, οι δράσεις θα αφορούν κύρια:

- ενίσχυση του επιχειρηματικού κλίματος με τη βελτίωση επί το φιλικότερο του περιβάλλοντος για επενδύσεις.
- ίδρυση νέων μονάδων.
- επέκταση και εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων, αλλά και των συνοδών και υποστηρικτικών εγκαταστάσεων αυτών.
- προώθηση της ολοκληρωμένης πολυκαλλιέργειας (integrated multi-trophic aquaculture), ώστε να μειώνεται και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.
- ενίσχυση της παραγωγικότητας με την εφαρμογή νέων μεθόδων, εργαλείων και αυτοματισμών.
- ενίσχυση δημιουργίας συλλογικών υποδομών υποστήριξης μονάδων (π.χ. από Φορείς Διαχείρισης Π.Ο.Α.Υ.)

Με βάση τα σημερινά δεδομένα (οργανωτικά, παραγωγικά, οικονομικά, θεσμικού πλαισίου) τίθεται ένας μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, 3%, ως στόχος για την περίοδο μέχρι το 2025 και 5% για την περίοδο μέχρι το 2030, καθώς εκτιμάται ότι το 2025 μετά την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και την ίδρυση ή επέκταση μονάδων, θα υπάρξει σημαντική αύξηση της ελληνικής παραγωγής.

Είναι φανερό ότι ο ποσοτικός στόχος που τίθεται είναι συγκριτικά χαμηλός με αντίστοιχους διεθνείς και μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια μεριδίων των αγορών (δεδομένης της παράλληλης ισχυρής αύξησης της ζήτησης), γι’ αυτό πρέπει να συνοδεύεται από διατήρηση της υψηλής ποιότητας των προϊόντων της ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και βελτίωση της πολιτικής πωλήσεων των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση ασταθειών των αγορών, ιδιαίτερα όταν συνοδεύονται από έκτακτα συμβάντα. Παράλληλα θα πρέπει να αυξηθεί το ποσοστό της παραγωγής που θα προωθείται στις αγορές με τη μορφή τυποποιημένου απεντερωμένου ή φιλέτου ή ready to cook με στόχο το 15 – 20% αυτής.

Συνακόλουθα σημαντική θα είναι η κοινωνική συνεισφορά καθώς αναμένεται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που εκτιμούνται σε 1.000 για την περίοδο μέχρι το 2030. Αυτό θα οδηγήσει σε υψηλότερο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, αφού υπηρεσίες τυποποίησης / μεταποίησης, μεταφοράς των προϊόντων, συντήρησης κλωβών, διχτυών, μηχανημάτων και σκαφών, ασφάλισης και παρακολούθησης περιβάλλοντος θα απαιτηθούν.

- **Επιπτώσεις ενεργειακής κρίσης**

Από το 2ο εξάμηνο του 2021 και ιδιαίτερα στο 2022 παρατηρήθηκαν ανατιμήσεις στο κόστος της ενέργειας και των μεταφορών με αποτέλεσμα να παρασύρουν και όλες τις υπόλοιπες εισροές της παραγωγικής διαδικασίας (πρώτες ύλες ιχθυοτροφών, οξυγόνο,ιχθυοκιβώτια, μεταφορές) με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πρόσθετο κόστος παραγωγής που μέχρι σήμερα ανέρχεται τουλάχιστον σε 20%.

Βασικές κατηγορίες	**Αυξήσεις** 2022 (%)
Πρώτες ύλες ιχθυοτροφών	40%
Υγρό οξυγόνο	200%
Ιχθυοκιβώτια στυρενίου	90%
Λοιπά υλικά συσκευασίας	40%
Μεταφορικά κόστη	25%

Θα δρομολογηθούν δράσεις στο νέο ΠΑΛΥΘ 2021 -2027 για την ενίσχυση των υδατοκαλλιεργητών.

- **Μείωση κόστους παραγωγής.**

Για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας σε συνδυασμό με τη διατήρηση των υψηλών προδιαγραφών παραγωγής, η μείωση του κόστους είναι μία σύνθετη και δύσκολη διαδικασία.

Στα πλαίσια της μείωσης επιμέρους τμημάτων του κόστους οι δράσεις θα εστιάζονται σε:

- βελτίωση της διαχείρισης και έλεγχος της παρεχόμενης τροφής μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης (κάμερες).
- βελτιστοποίηση της σύνθεσης των ιχθυοτροφών ώστε να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε είδους.
- ενίσχυση της έρευνας με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας και της απόδοσης των τροφών (μετατρεψιμότητα), αλλά και του κόστους παραγωγής.

- μείωση του ενεργειακού κόστους λειτουργίας των μονάδων ιχθυοκαλλιεργειών με τη χρήση Α.Π.Ε.
- επαναπροσδιορισμός μεγέθους μονάδων, ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα αυτών.
- Χρήση αυτοματισμών και συσκευών για την καλύτερη παρακολούθηση της συμπεριφοράς των ψαριών, την αποτροπή διαφυγών και την καλύτερη ποιότητα νερού στις πλωτές εγκαταστάσεις.

- **Διασφάλιση της ποιότητας**

Η ποιότητα για κάθε προϊόν υδατοκαλλιέργειας αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, αλλά και βελτίωσης της εικόνας των προϊόντων αυτών στους καταναλωτές.

Η επίτευξη του στόχου αυτού πραγματοποιείται στο πλαίσιο εφαρμογής εθνικών, Ενωσιακών αλλά και διεθνών προδιαγραφών και συστημάτων / προτύπων που άπτονται την ασφάλεια και υγιεινή, την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία και ευζωΐα των εκτρεφόμενων οργανισμών και την κοινωνική υπευθυνότητα.

Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και ορισμένες εκτροφής πέστροφας, εφαρμόζουν διεθνή πρότυπα, όπως ISO 22000, ISO 14001, EMAS, IFS, BRC, GLOBAL GAP, ASC κ.ά, αλλά και το Fish from Greece πρόσφατα.

Η δημιουργία ενός δημόσιου Εθνικού προτύπου (πιθανά αναβάθμιση Agro 4 σε συνδυασμό με το Fish from Greece) θα διερευνηθεί.

- **Ασφάλιση μονάδων υδατοκαλλιεργειών**

Η δραστηριότητα της υδατοκαλλιέργειας παρουσιάζει ιδιαιτερότητες ακόμη και στο θέμα της ασφάλισης των επιχειρήσεων (εγκαταστάσεις και εμπορεύματα). Με εξαίρεση τις χερσαίες εγκαταστάσεις για τις οποίες υπάρχει μακρόχρονη εμπειρία και δεδομένα από τις ασφαλιστικές εταιρίες, οι πλωτές εγκαταστάσεις θεωρούνται υψηλού κινδύνου, αφού υπόκεινται σε συνθήκες δύσκολα προβλεπόμενες και ελεγχόμενες, ενώ το εμπόρευμα / ζωικό κεφάλαιο, πέραν των κινδύνων από φυσικά / καιρικά φαινόμενα, είναι ευαίσθητο σε κακόβουλες ενέργειες, θέματα ασθενειών, διατροφής και εν γένει διαχείρισης, που υποχρεώνει τις ασφαλιστικές εταιρίες να διαμορφώνουν υψηλά ασφάλιστρα προκειμένου να είναι και αυτές κερδοφόρες.

Τούτο οδηγεί σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων (ιδίως Μ.Μ.Ε.) να μην ασφαλίζουν ή να προχωρούν σε επιμέρους εξαιρέσεις ασφάλισης προκειμένου να ανταπεξέλθουν στο οικονομικό κόστος.

Τούτο έχει επίπτωση τόσο στην ευζωΐα των αποθεμάτων, αλλά και λόγω των αυξανόμενων ακραίων φαινομένων και στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Μελλοντικά η κλιματική αλλαγή, αλλά και η ανάπτυξη (υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις) δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων (που αποτελεί στρατηγική επιλογή της χώρας στο πλαίσιο μεταξύ άλλων και της ενεργειακής της θωράκισης) σε περιοχές ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών θα επιβαρύνουν το κόστος ασφάλισης.

Η εφαρμογή ενός συστήματος παροχής αντιστάθμισης για το κόστος ασφάλισης των αποθεμάτων των μονάδων υδατοκαλλιέργειας θα εξεταστεί στο πλαίσιο υλοποίησης του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021-2027.

- **Στήριξη της οργανικής (βιολογικής) υδατοκαλλιέργειας** και άλλων συστημάτων με ακόμη χαμηλότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα όπως ανακυκλούμενα συστήματα νερού (RAS) και ολοκληρωμένα πολυτροφικά συστήματα (IMTA). Δράσεις προς αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να περιλαμβάνουν την διασφάλιση ότι οι ίδιες διαδικασίες πιστοποίησης εφαρμόζονται και στα εισαγώμενα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας ώστε να διασφαλίζεται ένα υγιές περιβάλλον ανταγωνισμού, αλλά και την στήριξη της οργανικής υδατοκαλλιέργειας στο πλαίσιο του Π.ΑΛ.Υ.Θ. για όλες τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην παραγωγή ανεξαρτήτως του μεγέθους τους. Σημαντικό ζήτημα αποτελεί επίσης και η δυνατότητα επιτρεπτής χρήσης από τις επιχειρήσεις περισσότερων προϊόντων για την αποφυγή των ασθενειών των εκτρεφόμενων ειδών.

- **Προώθηση της δραστηριότητας της υδατοκαλλιέργειας**

Συμμετοχή της χώρας στην καμπάνια επικοινωνίας για την προώθηση της αειφόρου υδατοκαλλιέργειας της Ε.Ε., με εθνικές δράσεις που θα αποσκοπούν στην ενημέρωση του κοινού ότι η ευρωπαϊκή υδατοκαλλιέργεια διασφαλίζει υψηλής ποιότητας προϊόν, με ταυτόχρονο σεβασμό στο περιβάλλον και στην υγεία και ευζωία των ζώων, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «από το Αγρόκτημα στο Πιάτο».

Στόχος θα είναι η κοινωνική αποδοχή του κλάδου, ειδικά της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας, με τη διαμόρφωση θετικής εικόνας για την υδατοκαλλιέργεια και τα προϊόντα της από τους καταναλωτές.

- **Προώθηση προϊόντων**

Η περαιτέρω ενεργοποίηση της ΕΛ.Ο.Π.Υ. και άλλων συλλογικών / περιφερειακών δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων στην προβολη των προϊόντων θα αποτελεί σταθερή συνιστώσα της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη νέων αγορών (π.χ. Κίνα) και η διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να αποτελούν στόχους.

- **Έκτακτα συμβάντα**

Η στήριξη σε περιπτώσεις εξαιρετικών καταστάσεων για απώλεια εισοδήματος και πρόσθετο κόστος εξ' αιτίας αυτών θα εξετάζεται κατά περίπτωση.

- **Πλατφόρμα καταγραφής νοσημάτων των εκτρεφόμενων υδρόβιων οργανισμών**

Καθώς τα περιστατικά ασθενειών και μολύνσεων, ιδιαίτερα από παράσιτα, αυξάνονται και πρέπει να περιορισθεί η χρήση αντιβιοτικών (στα πλαίσια της «Πράσινης Συμφωνίας»), θα πρέπει να γίνει εντατικοποίηση των εμβολιασμών. Γι' αυτό είναι σκόπιμη η συστηματική καταγραφή και αποτύπωση των νοσημάτων (ακόμη και αυτών που δε δηλώνονται υποχρεωτικά στις κτηνιατρικές αρχές βάσει της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στον τομέα της υγείας των ζώων), ώστε να συγκροτηθεί το ολοκληρωμένο υγειονομικό προφίλ της ελληνικής υδατοκαλλιεργειας και να διευκολυνθεί η παροχή οδηγιών, ο προγραμματισμός δράσεων και η ενίσχυση των εξαγωγών. Η σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την επιδημιολογική κατάσταση των σημαντικότερων νοσημάτων θα αποτελέσει επίσης στόχο προς αυτή την κατεύθυνση. Για την υλοποίηση των ανωτέρω σκοπών, συμπράττουν τα επιστημονικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας της χώρας, υπό την εποπτεία του αρμόδιου Εθνικού Εργαστηρίου Αναφοράς και της Δ/νσης Υγείας των Ζώων του ΥΠΑΑΤ.

- **Περιβαλλοντικές επιδόσεις θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας και ενέργειες για μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος**

Όπως αναφέρθηκε, για τη λειτουργία των υφιστάμενων μονάδων, αλλά και τη δημιουργία νέων, καθώς και για την ίδρυση και λειτουργία Π.Ο.Α.Υ., απαιτείται η παρακολούθηση

περιβαλλοντικών παραμέτρων (monitoring), που καθορίστηκαν με την υπ. αριθ. Υ.Π.ΕΝ./ΔΙΠΑ/121634/7242/20-12-2019 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας.
Επίσης, η χώρα προτίθεται σύντομα να προχωρήσει σε έκδοση σχετικής νομοθετικής ρύθμισης με την οποία θα καθορίζονται οι οι ακριβείς όροι και προϋποθέσεις για την συστηματική υποβολή περιβαλλοντικών εκθέσεων από τους φορείς λειτουργίας των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Παράλληλα, στα ΠΔ για την ίδρυση των Π.Ο.Α.Υ. γίνεται αναφορά περί καθορισμού συστήματος παρακολούθησης και περιβαλλοντικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του κάθε σχεδίου με παράλληλο καθορισμό της υποχρέωσης σύνταξης και συστηματικής υποβολής (σε ετήσια βάση) έκθεσης για την αξιολόγηση της υλοποίησης του σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των επιμέρους προγραμμάτων παρακολούθησης (monitoring) των μονάδων που συνιστούν την Π.Ο.Α.Υ. και του τυχόν προγράμματος παρακολούθησης, που πραγματοποιεί ο Φορέας της, για το σύνολό της.

Αναμένεται επίσης η έκδοση των ΠΔ και των Σχεδίων Διαχείρισης για το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εφαρμογή από τη χώρα των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ, με ενσωμάτωση σε αυτά ειδικών όρων και μέτρων για την υδατοκαλλιέργεια.

Για να εξασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη, αλλά και η στήριξη της υδατοκαλλιέργειας ορίστηκαν παραπάνω δράσεις όσον αφορά τη λειτουργία των μονάδων με σκοπό να βελτιωθούν περαιτέρω οι περιβαλλοντικές επιδόσεις της δραστηριότητας.

Οι προτεινόμενες δράσεις που αφορούν τη θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια αναφέρονται περιληπτικά στη συνέχεια:

- Παροχή βασικών στοιχείων για τον εντοπισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη δραστηριότητα υδατοκαλλιέργειας.
- Παροχή ποιοτικών δεδομένων για τις περιβαλλοντικές συνθήκες και για τη διατήρηση της υγείας των εκτρεφόμενων οργανισμών, μέσα από την συστηματική εφαρμογή των προγραμμάτων παρακολούθησης των περιβαλλοντικών παραμέτρων σε επίπεδο παραγωγικών μονάδων αλλά και Π.Ο.Α.Υ.
- Ανάπτυξη/βελτίωση μεθόδων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των διαφυγών και των θηρευτών (θηλαστικά, πτηνά).
- Καθορισμός σχεδίου δράσης διαχείρισης αποβλήτων.

- Ενίσχυση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Ανάπτυξη πλέον ευαίσθητων μοντέλων αξιολόγησης και πρόβλεψης περιβαλλοντικών κινδύνων
- Δράσεις που θα ελαχιστοποιούν τη συμβολή της θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργειας στα θαλάσσια απορρίματα με εφαρμογή των απαιτήσεων της Οδηγίας για τα Πλαστικά μιας χρήσης, ενισχύοντας την αντικατάσταση πλαστικών εξοπλισμών με ανακυκλούμενα υλικά και τη συλλογή πλαστικών, δικτυών και εξαρτημάτων κατά την παραγωγή, συσκευασία και μεταφορά των προϊόντων.
- Διασφάλιση χρήσης βιώσιμων συστημάτων ιχθυοτροφών
- Ανάπτυξη νέων κτηνιατρικών προϊόντων περισσότερο φιλικών προς το περιβάλλον
- Στήριξη της οργανικής (βιολογικής) υδατοκαλλιέργειας και άλλων συστημάτων με ακόμη χαμηλότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα
- Παρακολούθηση και ενθάρυνση της χρήσης του Ηλεκτρονικού Μητρώου Παραγωγών Αποβλήτων (Η.Μ.Α.)
- Δράσεις για ανάπτυξη εφαρμογών on line παρακολούθησης και διάχυσης της πληροφορίας για την περιβαλλοντική κατάσταση των Π.Ο.Α.Υ. και των μονάδων υδατοκαλλιέργειας στις τοπικές κοινωνίες και στους καταναλωτές με στόχο την καλύτερη ενημέρωση για τους όρους λειτουργίας των υδατοκαλλιεργειών

4.4 Υδατοκαλλιέργεια σε λιμνοθάλασσες

Στα υφάλμυρα ύδατα / λιμνοθάλασσες αναπύσσεται παραδοσιακά εκτατικής μορφής υδατοκαλλιέργεια.
Λόγω του νομοθετικού πλαισίου που προβλέπει απόλυτη προτεραιότητα, όσον αφορά την εκμετάλλευσή τους, στους αλιευτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι διαθέτουν εξαιρετικά περιορισμένη κεφαλαιουχική επάρκεια, η υλοποίηση παρεμβάσεων (παραγωγικών αλλά και περιβαλλοντικής σημασίας) θα πρέπει να υποστηρίζεται από το Π.ΑΛ.Υ.Θ..

Κατά συνέπεια θα ενταθούν οι προσπάθειες για την υλοποίηση έργων για την προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων λιμνοθαλασσών στα πλαίσια βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Σημειώνεται ότι καθώς το σύνολο των λιμνοθαλασσών βρίσκεται εντός περιοχών δικτύου NATURA 2000 και οι δραστηριότητες εντός αυτών έχουν θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, χαμηλές ενεργειακές απαιτήσεις, μειωμένη χρήση κάθε τύπου χημικών πρέπει να έχουν πρόκριμα σε σχέση με άλλες μορφές.

Παράλληλα, θα δρομολογηθούν μέτρα για:

- βελτίωση των συνθηκών ανάπτυξης των ψαριών συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας χώρων διαχείμασης.
- εκσυγχρονισμός των μεθόδων και εγκαταστάσεων εξαλίευσης με τη χρήση πιο επιλεκτικών μέσων και λοιπών εργασιών διαχείρισης των προϊόντων.
- ανάπτυξη νέων προϊόντων, όπως εκτροφή ενδημικών οστρακοειδών με εμπορική αξία (π.χ. πουρλίδες) και ενδημικών μακροφυκών.
- ανάπτυξη δράσεων διαφοροποίησης του εισοδήματος με την ανάπτυξη οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- υλοποίηση σχεδίων τυποποίησης / μεταποίησης των προϊόντων, μέσω τοπικών συνταγών και σκευασμάτων.
- Υποχρεωτική σήμανση για διαχωρισμό ψαριών εντατικής από εκτατική υδατοκαλλιέργεια (λιμνοθάλασσες).
- μέτρα που θα στοχεύουν σε έργα για την περιβαλλοντική θωράκιση των λιμνοθαλασσών και ειδικότερα στην εκπόνηση μελετών εστιασμένων στα κατ΄ επανάληψη ακραία περιβαλλοντικά φαινόμενα και στο πρόβλημα της διάβρωσης των οικοσυστημάτων λιμνοθάλασσας που προκαλεί η κλιματική αλλαγή και τα οποία απειλούν τις ευαίσθητες ισορροπίες και τη βιωσιμότητα της δραστηριότητας.
- δράσεις για την αντιμετώπιση και την εμπορική αξιοποίηση εισβολικών ειδών (όπως το μπλε καβούρι), αφού αποτελούν έναν ορατό κίνδυνο διατάραξης τόσο της βιοποικιλότητας στα ευαίσθητα λιμνοθαλάσσια οικοσυστήματα όσο και της οικονομικής βιωσιμότητας των ευάλωτων παράκτιων κοινωνιών που τα εκμεταλλεύονται.
- Εφαρμογή μόνιμου μηχανισμού στήριξης της αντιμετώπισης των ιχθυοφάγων πουλιών και για τις εκτατικές υδατοκαλλιέργειες λιμνοθαλασσών, σε συνδυασμό και με την εξασφάλιση της ευζωίας τους, αφού, σε πολλές από τις περιπτώσεις, τα ιχθυοφάγα πουλιά αφορούν σε προστατευόμενα είδη περιοχών δικτύου NATURA 2000.
- Η εφαρμογή συστήματος παροχής αντιστάθμισης για το κόστος ασφάλισης των αποθεμάτων των υδατοκαλλιεργειών να αφορά και τις λιμνοθάλασσες.
- Η περαιτέρω οργάνωση σε συλλογικό επίπεδο μέσω Οργάνωσης Παραγωγών θεωρείται καταλυτική για την περαιτέρω εξασφάλιση της πορείας του κλάδου στο ευρωπαϊκό περιβάλλον, κυρίως ως προς την προώθηση του προϊόντος για τα οποία θα απαιτηθούν σχετικά υποστηρικτικά μέτρα στο πλαίσιο του Π.ΑΛ.Υ.Θ..

Γενικά θα εντατικοποιηθεί η προσπάθεια για προώθηση των εκτροφών σε υφάλμυρα ύδατα / λεκάνες, στα πλαίσια προστασίας των οικοσυστημάτων.

4.5 Λοιπές καλλιέργειες / εκτροφές

Η προώθηση των καλλιεργειών / εκτροφών για άλλα είδη, πέραν όσων προαναφέρθηκαν, θα γίνεται μόνο εφ' όσον υπάρχει εδραιωμένη τεχνολογία σε παραγωγικό επίπεδο, επαρκής βιωσιμότητα των σχεδίων και αφορά είδη με καλές προοπτικές εμπορίας, ενώ ιδιαίτερη προσοχή, όπως ήδη αναφέρθηκε, θα συνεχίσει να δίνεται στην εισαγωγή στην υδατοκαλλιέργεια ξένων και απόντων σε τοπικό επίπεδο ειδών. Ήδη εφαρμόζεται από τη χώρα το ισχύον ειδικό Ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο (Καν (ΕΚ) 708/2007 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, Ν3937/2011, ΥΑ 165837/2009, 3702/76929/2013). .

5. Συμπεράσματα

Το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών 2014 – 2020, μετά και την ενδιάμεση αναθεώρησή του, εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες στην υλοποίησή του, κυρίως λόγω απρόβλεπτων και έκτακτων γεγονότων που αφορούν στην ελληνική υδατοκαλλιέργεια (καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση επιχειρήσεων και στον χαρακτηρισμό και στην οριοθέτηση επαρκούς αριθμού Π.Ο.Α.Υ.) και στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον της χώρας (περίοδος οικονομικής κρίσης, πανδημία COVID-19) αλλά και λόγω των προβλημάτων των φορέων του κλάδου (έλλειψη ρευστότητας, αυξημένο κόστος παραγωγής, άνισος ανταγωνισμός από τρίτες χώρες κλπ) όσο και της Διοίκησης (υποστελέχωση κλπ).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, αλλά και των νέων συνθηκών που δημιουργούνται σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο και λαμβάνοντας υπόψη τις νέες προκλήσεις των υδατοκαλλιεργειών σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, η αναθεώρηση του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., για την περίοδο 2021- 2030, είναι αναγκαία. Στα πλαίσια αυτά ο στρατηγικός στόχος ανάπτυξης των υδατοκαλλιεργειών, για τη νέα προγραμματική περίοδο, δεν θα πρέπει να είναι κατά βάση ποσοτικός, αλλά ποιοτικός και να εστιάσει στην ουσιαστική απλοποίηση διαδικασιών (όχι υποχρεωτικά σε νομοθετικό επίπεδο, αλλά σε πρακτικό), συνδυασμένη με αυστηρό έλεγχο και παρακολούθηση, να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων, στον προγραμματισμό δράσεων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της πανδημίας COVID-19 και την πολυεπίπεδη οικονομική στήριξη των υδατοκαλλιεργειών, τόσο για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων, όσο και τη βελτίωση υφιστάμενων.

Ιδιαίτερη μνεία στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., για την περίοδο 2021- 2030, γίνεται στη στήριξη ενεργειών που αφορούν την περαιτέρω βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης των δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες διέπουν οριζόντια τις επιμέρους δράσεις του σχεδίου.

Η χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων για τις υδατοκαλλιέργειες την περίοδο 2021- 2027 θα γίνει κύρια μέσω του Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021 – 2022, αλλά και μέσω του μηχανισμού InvestEU.

Μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, επίσης, θα στηριχθούν χρηματοδοτικές γραμμές υφιστάμενων στο Ε.Π.Αλ.Θ. 2014-2020 μέτρων και δράσεων, αλλά και αυτοτελείς νέες δράσεις.

Επιπρόσθετα θα αξιοποιηθούν και θα στηριχθούν ενωσιακά και διεθνή προγράμματα και διεθνικές συνεργασίες δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.